

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

SALA DE LECTURĂ

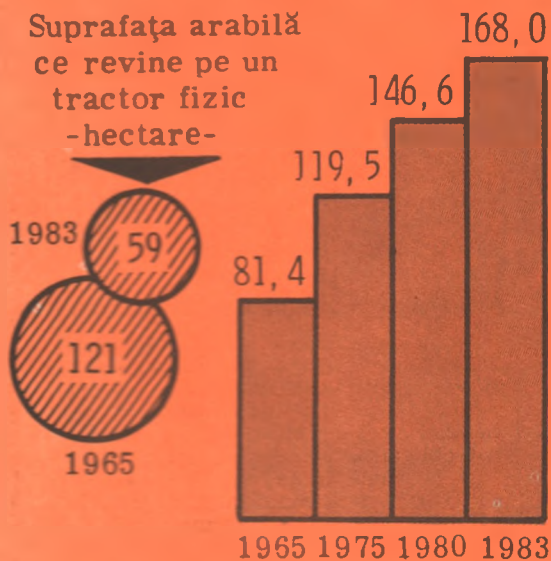
INVESTIȚII

**Intrarea la termen
în funcțiune
a noilor capacități
de producție**

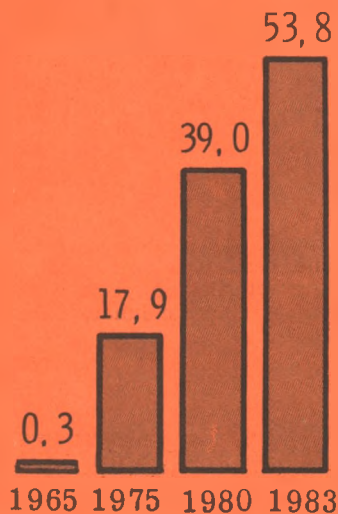
COORDONATE ALE DEZVOLTĂRII AGRICULTURII

DEZVOLTAREA BAZEI TEHNICO - MATERIALE A AGRICULTURII

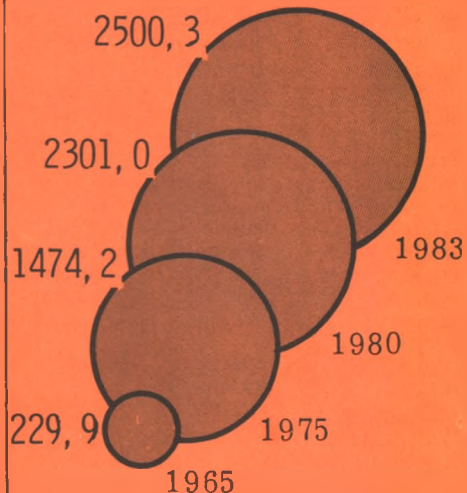
TRACTOARE AGRICOLE FIZICE -mii bucăți-

COMBINE AUTOPROPULSATE PENTRU RECOLTAT CEREALE BOABE -mii bucăți-

SUPRAFAȚA AMENAJATĂ PENTRU IRIGAT -mii hectare-

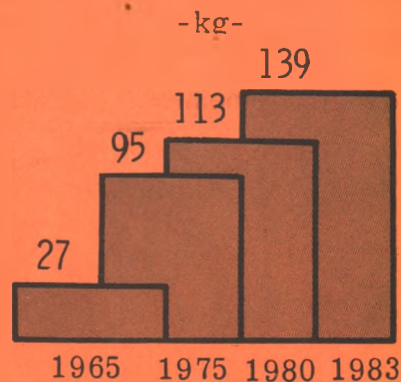

ÎN ANUL 1983
PARCUL DE
TRACTOARE ȘI
MAȘINI AGRICOLE
S-A DEZVOLTAT
PRIN DOTARE CU:

14,8 mii tractoare agricole

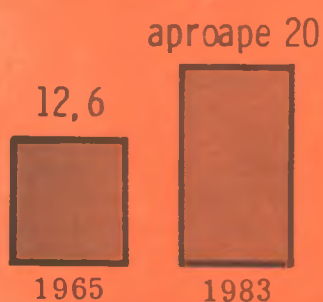
4,5 mii combine autopropulsate de recoltat cereale, precum și alte mașini și utilaje agricole perfecționate

ÎNGRĂȘĂMINTE CHIMICE APLICATE ÎN MEDIE PE UN HECTAR TEREN ARABIL -kg-

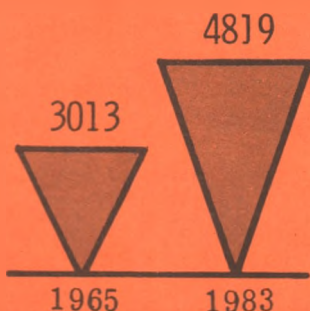

CREȘTEREA PRODUCȚIEI VEGETALE LA PRINCIPALELE CULTURI

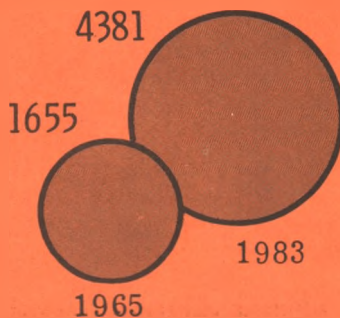
CEREALE BOABE -milioane tone-

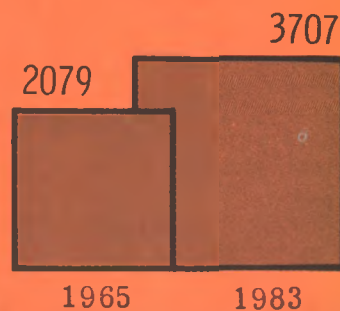
SFECLĂ DE ZAHĂR -mii tone-

LEGUME DE CÎMP -mii tone-

FRUCTE ȘI STRUGURI -mii tone-

INVESTIȚII

INTRAREA LA TERMEN ÎN FUNCȚIUNE A NOILOR CAPACITĂȚI DE PRODUCȚIE

REAUZAREA ritmică și în condiții calitativ corespunzătoare a tuturor investițiilor, intrarea în exploatare la termenele programate a noilor capacități și funcționarea lor la parametri proiectați constituie o sarcină de prim ordin pentru toți factorii investiționali. De aceste cerințe se leagă, printre altele, realizarea unor producții suplimentare de materii prime și produse necesare aprovizionării tehnico-materiale a unităților economice, reducerea importurilor, creșterea eficienței economice în diferite sectoare de activitate.

Orice întârziere în punerea în funcțiune a capacităților de producție și în realizarea parametrilor tehnico-economici proiectați atrage după sine pierderi însemnate de valori materiale pentru economia națională. Iată de ce toți factorii de răspundere din activitatea de investiții au datorită să acționeze ferm în vederea recuperării restanțelor întregite până în prezent și realizării noilor obiective în termenele planificate. La recenta Consfătuire de lucru de la C.C. al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că „**Va trebui să luăm toate măsurile pentru ca să încheiem trimestrul cu îndeplinirea în întregime a planului de investiții, cu punerea în producție a capacităților prevăzute.**”

Pregătirea temeinică a lucrărilor

ÎN SPIRITUL politicii de investiții a partidului și statului nostru, prin care se asigură amplasarea rațională a forțelor de producție pentru dezvoltarea tuturor zonelor țării, județul Mehedinți, care odinioară se situa printre cele cu o industrie mai puțin dezvoltată, a beneficiat în ultimele două cincinale și în cel actual de mari programe de investiții. Volumul de investiții în acest an se ridică la peste 9,6 miliarde lei, cu 43% mai mare față de realizările din 1983. Planul cuprinde sarcini sporite de punere în funcțiune a unor capacități de producție ce urmează să intre în circuitul economic, atât în 1984, cit și în viitorul an, pentru creșterea potențialului productiv într-o serie de ramuri prioritare ale economiei naționale (chimie, energie electrică, extractivă, construcții de mașini etc.).

Cunoscându-se din timp sarcinile ce trebuie realizate la unele capacități într-un termen relativ scurt și că orice

abatere de la graficele de execuție întocmite reclamă un efort deosebit pentru corectare și intrare în program, majoritatea factorilor de răspundere, participanți direcți la realizarea planului de investiții, au acționat pentru asigurarea condițiilor de desfășurare ritmică a execuției, încă din primele zile ale anului. Într-o astfel de atmosferă mobilizatoare s-a desfășurat activitatea de construcții-montaj pe luna ianuarie 1984 când, la unele șantiere, sarcinile planificate s-au materializat în rezultate bune și chiar foarte bune, ceea ce a permis ca majoritatea constructorilor să poată raporta îndeplinirea planului lunar, chiar cu unele depășiri.

Realizările din ianuarie 1984 au amplificat în mod direct rezultatele deosebite înregistrate în perioadele anterioare în ce privește predarea la termen a stadiilor fizice planificate și care servesc la punerea la timp optim în funcțiune a capacităților de producție. Pe șantierele marelui obiectiv energetic Hidrocentrala Porțile de Fier II, unde constructorii de la antreprizele generale T.C.H. și „Energomontaj” depun eforturi pentru menținerea unor ritmuri de execuție superioare, lucrările de la barajul Gogoșu se află într-un stadiu avansat și, prin măsurile luate de constructori, montori și beneficiar, se prelinință terminarea lui în devans față de graficele și programele aprobate. De asemenea, stadii fizice avansate sînt și la ecluza românească, unde se poate finaliza la termen montajul echipamentului pentru începerea probelor. La centrala electrică românească se înregistrează stadii avansate la montarea primelor agregate; la primul — montajul este în faza de finalizare, executîndu-se în prezent lucrările de instalații electrice și auxiliare.

Cu rezultate bune se înscriu și unele lucrări de la celălalt mare obiectiv energetic din județul nostru — Centrala electrică de termoficare unde, datorită efortului deosebit depus de lucrătorii de la „Energomontaj”, la primul cazan de abur de 420 Gcal s-au efectuat probele hidraulice, la cazanul nr. 2 lucrările sînt executate în proporție de 70%, epurarea chimică în proporție de 85%, calea ferată de acces și estacada de descărcare a cărbunelui în execuția I.C.C.F. Craiova fiind terminate etc. La capacitatea de minereu cuprifera de la exploatarea Baia de Aramă lucrările de construcții-montaj sînt finalizate și urmează ca, pînă la sfîrșitul acestei luni, să înceapă pro-

bele tehnologice. Un alt obiectiv la care lucrările de construcții-montaj sînt în faza de finalizare este capacitatea de anvelope gigant la care probele tehnologice încep în luna martie a.c., ca urmare a eforturilor depuse de antrepriza de construcții industriale Drobeta-Turnu Severin și de antreprizele de specialitate.

Accelerarea lucrărilor pe fiecare șantier

REALIZĂRILE pe luna ianuarie, pe ansamblul județului, nu se ridică însă la cota matematică lunară din sarcina anuală, din cauză că o parte din beneficiari și constructori nu și-au onorat obligațiile de pregătire și desfășurare normală a activității proprii pe șantiere, deși timpul a fost prielnic. Volumul rămas de executat, pînă la termenele de punere în funcțiune, este foarte mare. În prezent, mai sînt o serie de probleme nesoluționate legate de: neasigurarea unor documentații de execuție, a diferite echipamente, instalații și utilaje, a unor amplasamente și finanțări ce cad în sarcina beneficiarilor de investiții; nerealizarea conform graficelor a unor stadii fizice corespunzătoare din partea constructorilor, precum și folosirea necorespunzătoare a resurselor materiale și umane existente pe șantiere din cauza lipsurilor în organizarea producției și a muncii.

Pentru depășirea acestor neajunsuri se impune să se acționeze cu mare răspundere și fermitate de către constructori, montori și beneficiarii de investiții în direcțiile ce condiționează buna desfășurare a muncii și anume:

a) **Predarea la termen a fronturilor de lucru de montaj de către constructori**, acțiune de maximă urgență și importanță, dat fiind că în anul precedent unele lucrări nu au fost finalizate, iar în prezent, la o parte din obiective, care au capacități de producție programate să intre în funcțiune eşalonat, începînd cu trimestrul II a.c., se înregistrează unele rămîineri în urmă la construcții. Bunăoară, unității Drobeta-Turnu Severin din cadrul Trustului „Energoconstrucția”-București îi revine o mare răspundere de a crea front de montaj la Centrala electrică de termoficare Drobeta-Turnu Severin (închiderile la sala mașinilor pentru începerea montării turbinei, estacadele benzilor pentru transportul cărbunelui, structura și închiderile la stațiile de

110 kV pentru servicii proprii și generale etc.). Sarcini privind asigurarea fronturilor de montaj revin și constructorilor de la Porțile de Fier II pentru recuperarea rămănelor în urmă la priză — unde trebuie montate vanele cu închidere rapidă — și la aspiratori. Antrepriza de construcții industriale Drobeta-Turnu Severin, aparținând de T.C. Ind. Craiova trebuie să creeze la hala de ciocane și la cea de eboșare de la Forja grea de piese matrițate, precum și la unele obiecte de la Combinatul chimic Drobeta-Turnu Severin front de lucru montorilor, astfel ca în timpul rămas acestia să poată realiza sarcinile de montaj ce le revin.

b) Accelerarea livrării echipamentelor și utilajelor. Pentru avansarea lucrărilor pe unele din marile șantiere se cere a fi asigurată cu prioritate livrarea în termenele planificate a tuturor echipamentelor și utilajelor. Întrucât la unele obiective de importanță deosebită (Hidrocentrala Porțile de Fier II, Centrala electrică de termoficare, Întreprinderea de anvelope, Forja grea de piese matrițate, Întreprinderea minieră Mehedinți și Combinatul chimic) există o serie de fronturi de lucru create de constructori, furnizorii din cadrul M.I.C.M., M.I.M.U.E.E., M.I.Ch., M.E.E. trebuie să-și onoreze contractele încheiate, acordând prioritate livrării tuturor utilajelor restante. Astfel, C.I.U.M.M.R. Timișoara, din cadrul M.I.C.M., trebuie să livreze de urgență subsansamblele restante pentru excavatoarele cu rotor nr. 2526, mașina de haldat nr. 14 și transportoarele de mare capacitate, iar C.I.M.A.E., din cadrul M.I.M.U.E.E., cele 27 transformatoare de putere și 62 celule electrice necesare Întreprin-

derii miniere Mehedinți. Totodată, se impune ca antrepriza de montaj și reparații centrale termice București să urgenteze livrările părților restante din subsansamblele pentru cazanul de 420 Gcal și circuitele auxiliare turbinei, iar I.M.G.B. turbina de abur de D.S.L.-50 și 2 electropompe de alimentare PE 500-50 pentru Centrala electrică Drobeta Turnu Severin. O mai mare receptivitate la cerințele constructorilor mehedințeni este necesar să o manifeste și I.C.M. Reșița, „Automatică”-București, I.M.P.F. Odorheiu Secuiesc și I.U.P.C. Băilești prin livrarea utilajelor prevăzute în graficele și programele reactualizate pentru hidrocentrala Porțile de Fier II și întreprinderea de anvelope.

c) Lichidarea grabnică a stocurilor de utilaje nemontate. O contribuție deosebită trebuie să aducă toți constructorii și montorii pentru urgentarea efectuării lucrărilor de montaj, având în vedere că pe multe șantiere s-au creat mari stocuri de utilaje. În acțiunea de lichidare a stocurilor de utilaje, pe lângă sarcina ce revine constructorilor pentru asigurarea fronturilor necesare, montorii trebuie să ia măsuri pentru respectarea graficelor de lucrări reactualizate, asigurând o activitate sporită prin îmbunătățirea ordinii și disciplinei, folosirea cu randament maxim a timpului de lucru.

d) Asigurarea de către beneficiarii de investiții a tuturor detaliilor și soluțiilor de execuție, precum și a condițiilor pentru atacarea și finanțarea obiectivelor noi. Trebuie soluționate cât mai grabnic aceste probleme, deoarece ele condiționează pregătirea bazei materiale, atacarea execuției și

desfășurarea normală a lucrărilor în ritmul impus de termenele de dare în funcțiune a numeroase obiective.

e) Îmbunătățirea aprovizionării tehnico-materiale, recrutării forței de muncă, programării, organizării și executării lucrărilor. Întrucât pentru o bună parte din noile capacități nu s-a asigurat în întregime contractarea și nu s-au primit efectiv toate cantitățile planificate de materiale de construcții, este necesar ca atât furnizorii cit și conducerile șantierei să urgenteze soluționarea problemelor în cauză, astfel încât neajunsurile existente să fie cât mai grabnic înlăturate. O mai mare și mai intensă activitate trebuie să desfășoare constructorii pentru recrutarea și asigurarea forței de muncă necesare și folosirea celei existente, precum și a utilajelor din dotare la nivelul posibilităților reale. Recentele măsuri privind generalizarea retribuției în acord global a personalului muncitor din activitatea de construcții-montaj, prin preluarea lucrărilor în antrepriză vor conduce în mod nemijlocit la îmbunătățirea muncii, cu efecte pozitive în realizarea la termen și de bună calitate a lucrărilor.

AVÎND în vedere că investițiile planificate pe acest an au o deosebită importanță pentru dezvoltarea economiei naționale, factorilor implicați în procesul investițional le revine sarcina de mare răspundere de a-și concentra toate eforturile pe tot parcursul execuției lucrărilor pentru ca toate obiectivele și capacitățile de producție prevăzute în plan să fie date în funcțiune la termenele stabilite.

Ion LAE
director

al Bancii de investiții
Sucursala județului Mehedinți

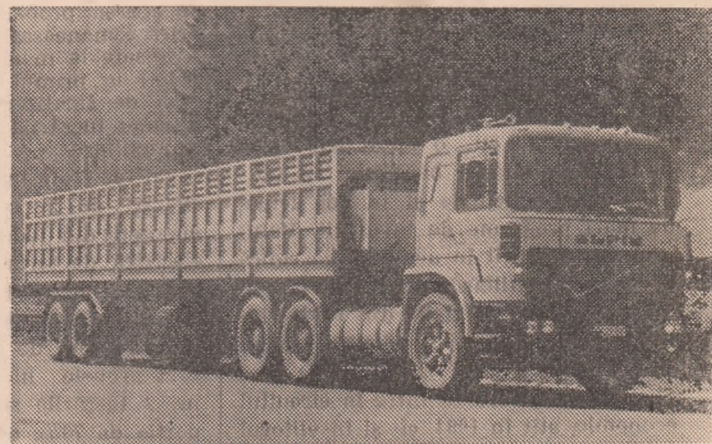
Realizări de prestigiu ale creației tehnice românești

Noi tipuri de autotractoare DAC

PRINTRE realizările deosebite obținute de colectivul Întreprinderii de autocamioane din Brașov se înscrie și asimilarea fabricației unei noi familii de autotractoare, care sînt echipate cu motoare de 320 CP și destinate tractării semiremorcilor folosite la transportul de mărfuri.

Noile vehicule care poartă prestigioasa marcă DAC au formula roților 4x2 sau 6x4 cu osie directoare nemotoare în față. Șasiul elastic de tip ramă are montat pe el o cabină avansată rabatabilă, ergonomic concepută, care oferă conductorului condiții excelente de lucru. Motorul cu care sînt echipate este de tip Diesel în 4 timpi

(tip 1240 V 8 DT), supraalimentat, cu cei opt cilindri dispuși în V. Puterea nominală pe care o dezvoltă la 2 600 rot/min. este de 320 CP (235 kW), iar cuplul maxim este de 98 kgfm (96 kgfm) la 1 600 rot/min. Ambreiajul de tip uscat, bidisc, cu comandă hidraulică are diametrul interior de 380 mm, iar cel exterior de 200 mm. Cutia de viteze sincronizată asigură o bună etajare și o schimbare ușoară a vitezelor. Puntea spate cu reductor central conic simplu este echipată cu un mecanism diferențial cu roți conice, blocabil, și cu reductoare planetare în butucul roților. Aceste soluții constructive, împreună cu grupul de forță, conferă noilor autotrac-

toare DAC o dinamicitate foarte bună.

Sistemul de frinare, compus din trei frine, le asigură performanțe excelente care se încadrează în prevederile regulamentului nr. 13 C.E.E.—O.N.U.

Servodirecția hidraulică, cabina avansată rabatabilă și echipamentul electric complex permit conducerea și exploatarea ușoară și plăcută a acestor vehicule.

C.E.

EXIGENȚE ALE EXTINDERII COOPERĂRII INTERUZINALE

Prețul componentelor, o condiție hotărâtoare

O DEOSEBITA importanță în realizarea ritmică a produselor complexe o are specializarea producției și cooperarea dintre întreprinderi. De modul în care acestea sînt concepute, de răspunderea factorilor implicați depind realizarea în timp util a producției, onorarea la termenele fixate a obligațiilor contractuale. În prezent, în toate ramurile economiei naționale, și în mod deosebit în industria constructoare de mașini, procesul de specializare a producției cît și de cooperare interuzinală a cunoscut o mare dezvoltare. În aceste condiții, unitățile specializate (furnizorii de componente trebuie să-și adapteze permanent programul de producție, încît să asigure cerințele variate de calitate și costuri ale întreprinderilor ce realizează produse finale. La recenta consfățuire de lucru de la C.C. al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că „este necesar să înțelegem că realizarea unui număr foarte mare de sortimente diferite, care intră în produsele pe care le realizăm, necesită o bună cooperare, o bună planificare, precum și urmărirea temeinică a realizării de către fiecare întreprindere a produselor care intră în produsul final”.

În contextul preocupărilor crescînde de perfecționare a mecanismului economico-financiar, găsirea căilor și metodelor de creștere a eficienței economice a procesului de specializare și cooperare constituie în prezent cheia de boltă a asigurării succesului.

Ce reflectă o analiză de caz ?

UNA dintre pîrghiile economice cele mai importante în deciziile conducătorilor de întreprinderi, de opțiune între fabricația proprie și apelarea la cooperare este prețul componentelor. Prețurile componentelor (produse și semifabricate) din cooperare, parte integrantă a sistemului de prețuri, au rolul ca, prin corecta evaluare a cheltuielilor de muncă încorporate, să contribuie la efortul general al societății de creștere a eficienței producției.

Este evident că întreprinderile specializate obțin, obiectiv, costuri scăzute și, implicit, prețuri mai mici decît unitățile integrate. Dovada faptului că a fost pe deplin înțeleasă importanța vitală a adîncirii specializării și a extinderii cooperării între întreprinderi, ca factor primordial în creșterea producției, ridicarea calității și a competitivității pe piața externă, este dată de ponderea tot mai mare a cheltuielilor pentru produse și semifabricate din cooperare în cheltuielile materiale și în costurile totale, la unitățile ale căror produse au un grad de complexitate foarte ridicat (tabelul nr. 1).

Prețurile componentelor în relațiile de cooperare îmbracă două forme: ● în cazul în care, între întreprinderile implicate, relațiile de cooperare au caracter permanent, determinat de existența unor interdependențe tehnico-economice stabile, se practică pre-

țuri de catalog (pentru subansamble, repere etc.) sau prețuri pe bază de bareme (pentru piese turnate, forjate, matrițate etc.); ● în situația în care relațiile de cooperare se desfășoară pe o perioadă relativ limitată, avînd caracter conjunctural în sensul că sînt determinate, pe de o parte, de creșterea comenzilor pentru produsul final, ceea ce duce la restrîngerea posibilităților de producție pentru unele repere și subansamble, iar pe de altă parte, de imposibilitatea imediată, la întreprinderea ce fabrică produsul final, de extindere a capacităților de producție, se practică prețuri stabilite de furnizori (bineînțelese, după ce au parcurs toate etapele de elaborare și aprobare). Această ultimă situație creează cele mai mari probleme în relațiile de cooperare între întreprinderi. În acest cadru problema centrală cu care se confruntă întreprinderile în relațiile de cooperare este aceea că prețurile componentelor primite prin cooperare sînt mai mari decît costurile realizate în fabricația internă, pentru aceleași componente (tabelul nr. 2).

Investigațiile efectuate într-un mare număr de întreprinderi din cadrul M.I.C.M. și M.I.M.U.E.E. au scos în evidență o serie de cauze care determină existența acestei probleme:

a) insuficiența specializare a furnizorului, determinată de lipsa de preocupare pentru adîncirea specializării capacităților de producție dată fiind incertitudinea continuității cooperării;

b) lipsa competiției între furnizori generată de existența, în marea majoritate a cazurilor, a unui singur furnizor. Această situație favorizează slaba preocupare a acestuia pentru reducerea costurilor, știind că oricum are desfacerea asigurată, iar beneficiarul acceptă ofertele sale, fiind presat, la rîndul lui, de predarea la timp a produsului final;

c) necorelarea cantităților cerute de beneficiar cu lotul optim la furnizor. Este evident că, cu cît seria de fabricație este mai mare, cu atît costurile unitare sînt mai mici, ceea ce va determina furnizorul să pretindă numai comenzi al căror volum depășește o anumită cantitate minim-rentabilă, situație care nu concordă, întotdeauna, cu necesarul de componente la beneficiar;

d) calcularea incorectă, în unele cazuri, a prețurilor componentelor de către furnizori, în scopul obținerii de beneficii mai mari, datorită faptului că rata rentabilității a fost stabilită pentru componentele din cooperare la maximum 15%. Furnizorii măresc artificial costurile pentru ca, aplicînd această rată de rentabilitate, să obțină beneficii mai mari;

e) capacități insuficiente la furnizorul de cooperare pentru a executa toate componentele unui subansamblu, ceea ce îl determină să apeleze, la rîndul său, pentru cooperare la alte întreprinderi, deseori chiar la beneficiarul de cooperare. În asemenea situații, de cele mai multe ori, beneficiarii întîmpină greutăți în perfectarea contractelor de cooperare datorită nivelului ridicat al prețului la care furnizorii pot asigura ansamblele sau piesele solicitate. Creșterea prețului subansamblului se datorează, pe de o parte, sporirii cheltuielilor materiale încorporate, iar pe de altă parte, majorării masei de beneficiu și regii incluse, care se calculează la un cost mai mare. De altminteri, în majoritatea cazurilor, pentru subansamblele complexe furnizorul de cooperare apelează, la rîndul său, la cooperări, ceea ce face să apară diferențe între valorile materiilor prime și materialelor incluse în costuri (tabelul nr. 2);

f) folosirea unor cote diferite de regie datorită faptului că întreprinderile au cheltuielile convențional constante diferite;

g) metodologia actuală de calcul al articolelor de calculație impune determinarea venitului net pe produs prin aplicarea ratei de rentabilitate la întregul cost de producție și nu la cheltuielile de prelucrare plus regie (efortul propriu), cum ar fi normal. De această situație profită unele întreprinderi furnizoare de cooperare care condiționează efectuarea unor operații de prelucrare la subansamblele beneficiarului de cumpărarea acestora, ca materiale și revînderea lor, după prelucrare, ca produse finite, asigurîndu-și astfel, artificial, premisele obținerii unor beneficii suplimentare. Calculînd beneficiul și la cheltuielile materiale din costuri se obține un venit net suplimentar care nu reflectă efortul propriu al întreprinderii producătoare;

Tabelul nr. 1

Gradul de cooperare la unele produse de complexitate ridicată — % —

Produsul	Ponderea cheltuielilor pentru produse și semifabricate din cooperare în :	
	Cheltuielile cu materii prime și materiale directe	Costul complet de producție
Autocamion	78,4	58,9
Autotractor	70,3	52,9
Autobuz	83,1	66,9
Troleibuz	86,0	69,2
Tractor	83,7	66,1
Combină autopropulsată	70,1	53,5
Strung	93,5	68,2

h) cheltuielile de transport, necesare aducerii componentelor, grevează prețul și cresc proporțional cu distanța dintre parteneri.

Toate cele arătate nu fac decât să ne întărească convingerea că, într-adevăr, determinarea prețurilor componentelor este o problemă complexă care, dacă nu i se vor înlătura cauzele menționate, va continua să fie o piedică serioasă în extinderea relațiilor de cooperare între întreprinderi. Aceasta cu atât mai mult cu cât existența ei a generat o serie de consecințe economice nefavorabile pentru bunul mers al relațiilor economice între întreprinderi, dintre care amintim: creșterea costurilor la beneficiarul de cooperare și, implicit, a prețurilor produselor finale; frecvente litigii precontractuale ce generează adesea pierderi de timp și bani pentru rezolvare; eficiență economică scăzută a ambii parteneri; tendința întreprinderilor de produs final de a-și integra fabricația, de a executa cât mai multe semifabricate și repere în fabricație proprie; creșterea artificială a producției marfă, cu toate implicațiile acestuia asupra celorlalți indicatori economico-financiar.

Soluții de perfecționare a mecanismului de determinare a prețurilor

PORNIND de la cadrul legal în vigoare, care stipulează că „...prețurile de producție și de livrare ale mijloacelor de producție vor trebui să asigure următoarele cerințe ale politicii economice:... e) stimularea cooperării și specializării în producție prin stabilirea și reducerea periodică a prețurilor pieselor, subansamblelor și ansamblelor livrate în cadrul cooperării, astfel ca scăderea costurilor la produsele fabricate în unitățile specializate să se reflecte și în prețurile produselor finite, asigurându-se unităților furnizoare o rentabilitate stimulativă“¹⁾, am identificat câteva soluții a căror aplicare poate contribui la realizarea unui echilibru între prețurile componentelor realizate în cooperare și costurile lor în fabricația integrată.

● Să se aplice cota de beneficiu numai la valoarea adăugată prin activitatea proprie și nu la întreaga valoare a produsului, ceea ce ar elimina posibilitatea calculării de beneficii la beneficii și ar contribui substanțial la reducerea prețurilor. De fapt, cadrul legal prevede acest lucru pentru „...ramurile și subramurile la care cheltuielile pentru materii și materiale ce au o pondere ridicată în costuri, beneficiul poate fi stabilit în raport cu cheltuielile de prelucrare“²⁾ și, chiar mai concret, „...la produsele din ramura construcțiilor de mașini și prelucrării metalelor în componența cărora intră ansamble cu valori mari, provenite din cooperare sau din import, prevăzute în anexa nr. 6 la prezentul decret, prețul de producție și de li-

¹⁾ Legea nr. 19/1971 cu privire la regimul prețurilor și tarifulor, republicată în Buletinul Oficial al R.S.R., partea I, anul XIII, nr. 3/12 ianuarie 1971, art. 17 e

²⁾ Idem, art. 11

³⁾ Decretul nr. 232/1982, art. 20 (în anexa nr. 6 sint prevăzute, printre altele, următoarele subansamble: motoare, cutii de viteze, punți față-spate, autosasiurii, panourile electrice și pupitre de comandă, radiatoare de apă și ulei etc.)

Diferențe valorice, pe articole de calculație, între costurile componentelor obținute prin cooperare față de cele din fabricația integrată

Denumirea unitate/ componente din cooperare	Materii prime și materiale directe	Retribuții directe inclusiv impozit și CAS	Regii (CCS + CGI)	Cost complet de producție	Venit net	Preț de producție
Autocamioane Brașov						
- ax față V070 L	+2356	-126	-1266	+967	+1278	+2245
- ax față V040 R	+2076	-86	-775	+1215	+814	+2029
- ax față V060 L	+1820	-111	-1273	+436	+1371	+1807
Autobuzul București						
- oblon spate 7RBA	+114	+413	+881	+1408	+225	+1633
- oblon față 7RBA	+317	+199	+407	+923	+167	+1090
- înălțător 7RBA	-54	+186	+437	+569	+293	+862
- paravan 7RBA	-57	+115	+248	+306	+189	+496
Semănătoarea București						
- exhaustor C ₆	+189	+75	+487	+751	+543	+1294
- heder 5m HCO	+7138	+690	+5339	+13167	+4291	+17458
- heder 4.2m HCO	+5698	+674	+4609	+10981	+3503	+14484
- corp punte spate CP12	+660	+339	+829	+1828	+625	+2453
- corp traversă CP12	-	+186	+775	+963	+600	+1563
- corp cadru CP12	+257	+127	+1614	+1998	+1035	+3033
- cadru CP 12	+48	+1010	+2012	+3070	+945	+4015
I.M.U.A București						
- carcasă portbroșe AFP 200	-16889	+300004	+772299	+1055414	+513913	+1569327
- ghidaj batiu portal SC160D	-	-	+13312	+13312	+34097	+47409
- montat dreapta SC160 DNC	-	-	+25629	+25629	+97157	+122786

vrare se determină fără a se calcula cota de beneficiu asupra acestor subansamble“³⁾. După cum se observă, cadrul legal are în vedere numai subansamblele mari, cu pondere ridicată în valoarea produsului final. Noi optăm pentru extinderea aplicării lui la toate componentele primite din cooperare și chiar la toate produsele fabricate. În acest fel s-ar diminua masa beneficiului obținut artificial pe economie și nu s-ar mai mări artificial producția marfă. Totodată, se elimină aparența că beneficiul se creează în procesul de circulație a mărfurilor și nu în sfera producției materiale.

● Rata rentabilității aplicată să nu fie mai mare decât media pe ramură, cu alte cuvinte să se respecte prevederile ordinului M.I.C.M. și M.I.M.U.E.E. care arată că rentabilitatea maximă pentru componentele din cooperare este de 15% și că prețul componentelor nu trebuie să depășească cu mai mult de 60% prețul în condițiile fabricației proprii.

● La stabilirea sarcinii de reducere a costurilor transmisă întreprinderii beneficiare să se țină seama de volumul cooperărilor, respectiv de ponderea cheltuielilor cu produse și semifabricate din cooperare în cheltuielile materiale și în costurile totale.

● Să se limiteze, pe cât cu puțință, cooperările conjuncturale și să se stimuleze permanentizarea relațiilor de cooperare între întreprinderi, dându-se astfel posibilitatea furnizorilor să-și adâncească specializarea capacităților de producție, să se preocupe permanent de reducerea costurilor de fabricație.

● Să se generalizeze concepția modulară în proiectare și producție, ceea ce va conduce la mai buna utilizare a instalațiilor și agregatelor, la eliminarea unor sortotipodimensiuni mai puțin cerute de economia națională, la

sporirea flexibilității producției și a vitezei de adaptare la schimbări, la reducerea costurilor de producție etc.

● Beneficiarul să apeleze numai la cooperări eficiente necesare și numai după o analiză, bine fundamentată tehnic și economic, a raportului integrare-cooperare.

● Să se reducă, în limita posibilităților, cheltuielile de transport pentru componentele asigurate din cooperare prin mai buna utilizare a mijloacelor de transport și apelarea la furnizorii cei mai apropiați.

Rezolvarea problemei prețurilor de cooperare reprezintă o coordonată importantă a efortului general de perfecționare a mecanismului economico-financiar. În dorința de a-și reduce costurile de producție, pentru a obține minimizarea cheltuielilor materiale și totale la 1000 lei producție marfă, beneficiarul preferă să fabrice componente pentru care nu este specializat, decât să le procure prin cooperare la un preț mai mare decât costul lor în fabricație integrată. Aceasta explică interesul economic al beneficiarului pentru fabricația internă, determinat de prețurile componentelor, care este opus interesului economic general ce constă în minimizarea costurilor sociale de producție pe ansamblul economiei. Se impune deci creșterea preocupării factorilor responsabili — întreprinderi, centrale și ministere — pentru a se asigura, pe baza rezultatelor pozitive înregistrate pînă în prezent pe linia cooperării interuzinale eficiente, o diviziune a muncii care să permită fabricarea componentelor la un nivel al costurilor de producție corespunzător efortului general de a asigura produselor românești prețuri competitive pe piața externă.

Daniel MĂRGUȘ

MICA INDUSTRIE ȘI VALORIFICAREA MARILOR RESURSE LOCALE DISPONIBILE

IN ANSAMBLUL strategiei de dezvoltare a economiei naționale, de sporire a eficienței în toate sectoarele și domeniile de activitate, industria mică ocupă un loc deosebit. În primul rând, pentru că ea favorizează atragerea în circuitul economic și valorificarea cu eficiență sporită a materiilor prime, materialelor și forței de muncă existente pe plan local, și în al doilea rând, pentru că industria mică poate realiza o serie de produse de „serie mică” de care are nevoie populația și chiar marea industrie și exportul. La nivel macroeconomic, industria mică are de îndeplinit un obiectiv

important: ridicarea ponderii producției în volumul total al producției industriale la circa 20% pînă la sfîrșitul deceniului '80.

Experiența județului Sibiu, ca și a altor județe de altfel, confirmă că, fără investiții costisitoare, valorificînd mai bine tradițiile locale și priceperea oamenilor, se poate realiza o gamă largă de produse necesare populației, industriei republicane și exportului. Alături de producția propriu-zisă, industria mică a dezvoltat mult serviciile pe care le oferă pentru satisfacerea unor nevoi importante ale populației.

Sporirea și diversificarea producției și serviciilor

RESURSELE de materii prime, materiale și forță de muncă ale unui județ, ale unei zone sau a unei localități determină în ultima analiză tendințele și direcțiile de dezvoltare ale industriei mici, opțiunile în acest sens depinzînd de volumul și structura acestora, de posibilitățile de prelucrare a lor. Județul Sibiu, situat într-o zonă colinară și de munte, dispune de importante resurse de materii prime pretabile pentru o valorificare superioară în industria mică. Pînă la ora actuală au fost cercetate și omologate o serie de materii prime ca: piatra de munte, pietrișul, balastul, nisipul, argila, marmura, lemnul, plantele medicinale, pădurile și pășunile, ciupercile comestibile, iepurii de casă, o serie de fructe de pădure etc. Aici intră și materialele refolosibile de la unitățile industriale republicane ce se pot valorifica prin industria mică (cupoane, lemn, table, metal, sticlă ș.a.).

În prezent, în județul Sibiu funcționează 1 293 de secții, ateliere și puncte de lucru specializate în activitatea de industrie mică și prestări de servicii. În municipii și orașe, precum și în majoritatea comunelor județului funcționează unități producătoare de articole de uz casnic și gospodăresc din metal și lemn, materiale plastice, mobilier din lemn, confecții textile, confecții din piele și înlocuitori de piele, produse tricotate, încălțăminte, produse de marochinărie, de artă populară ș.a. În totalul activității industriei mici o importanță pondere o dețin prestările de servicii către populație într-o serie de domenii cum sînt: lucrări pe bază de comandă în atelierele de confecții, tricotaie, încălțăminte, mobilier, reparații auto, reparații de uz casnic, frizerii, coafură, curățătorii, prestări în construcții personale, servicii de turism, sport și agrement etc. După valoarea producției industriale și a prestărilor de servicii neindustriale din industria mică, în prezent, la nivelul județului, cooperarea meșteșugărească deține o pondere de 61%, consiliile populare 22%, cooperarea de consum 15%, iar cooperativele agricole de producție 2%.

Potrivit programului special de măsuri la nivelul județului, program defalcă pe municipii, orașe și comune, precum și pe fiecare unitate în parte industria mică cunoaște în acest cîncinal importante creșteri cantitative și mai cu seamă calitative.

Pornind de la necesitatea valorificării superioare a resurselor naturale din fiecare localitate și zonă a județului, precum și de la cerințele populației, tot mai diversificate, se urmărește crearea de noi unități în comune unde există resurse naturale de piatră, nisip, lemn, produse secundare, ale industriei republicane, care, pe de o parte, stabilizează o însemnată parte a forței de muncă, iar pe de altă parte, diminuează simțitor navetismul. În acest context în 1984 și 1985 se vor mai înființa 9 ateliere de producție și prestări de servicii, 2 stații autoservice, 3 secții de prefabricare a cărămizilor și a produselor ceramice, 3 ateliere de țesături populare și covoare de lînă, 2 ateliere de împletituri și mături din sorg, 2 cariere de piatră, 2 balastiere, 5 ateliere de dulgherie, 6 brutării, 2 șantiere de tăbăcit și argăsit piei, precum și o serie de ateliere de rotărie, timplărie, potcovărie ș.a.

Totodată, se are în vedere folosirea în mai mare măsură a resurselor energetice de pe riurile de munte interioare. În acest sens, din cele 50 microhidrocentrale cu o putere instalată de 32,6 MW, prevăzute a se realiza în acest cîncinal, pînă în prezent s-au construit sau se află într-o fază avansată de execuție 23 microhidrocentrale, cu o putere instalată totală de 15,5 MW. S-au construit și pus în funcțiune, de asemenea, două instalații de biogaz la Mediaș și Selimbăr.

În cadrul activității de industrie mică, prestările de servicii către populație vor crește cu 57% comparativ cu realizările anului 1980, la finele cîncinului fiecare locuitor al județului beneficiind de servicii în valoare de minimum 3 680 lei pe an.

Așa cum se cunoaște, județul Sibiu este un județ puternic industrializat (din producția globală totală a județului, producția industrială deține o pondere de peste 80%). Prin natura activității, prin modul de derulare a proceselor de producție, rezultă o serie de

capete de materiale deșeurii etc., care pot constitui materii prime de bază pentru mica industrie. Este un fapt pozitiv că o serie de unități republicane și-au creat ateliere și chiar secții destinate în exclusivitate valorificării unor astfel de materiale: întreprinderile „Balanța” și „Drapelul Roșu” din Sibiu, „Firnava” și „8 Mai” din Mediaș, „Textila”-Cisnădie ș.a. Astfel de secții trebuie înființate cît mai curînd posibil și în alte unități economice care se pretează la asemenea activități. Dar chiar în aceste condiții rămîn o serie de materii prime și materiale care se pot valorifica în mod superior prin intermediul industriei mici.

Munca la domiciliu și reactivarea vechilor tradiții

ȘI ÎN JUDEȚUL SIBIU, în anii din urmă, ca urmare a unor măsuri și inițiative locale, munca la domiciliu s-a dezvoltat în mod continuu. În prezent, numai în cadrul cooperării meșteșugărești lucrează la domiciliu 3 343 oameni (reprezentînd 31,2% din totalul personalului muncitor), iar pînă în 1985 numărul lor va spori la peste 5 500.

Producția marfă realizată prin munca la domiciliu în cooperarea meșteșugărească în 1983 s-a ridicat la 216,4 milioane lei, reprezentînd 20,4% din totalul producției marfă realizată. Pe activități, ponderea muncii la domiciliu în totalul producției o dețin: produse de artizanat — 23,3%; tricotaie — 36,3%; confecții textile — 5,4%; pielărie, blănărie, încălțăminte — 5,5%; mase plastice — 2,8%; prelucrarea metalelor — 15,6%; alte activități — 4,1%.

Județul Sibiu este locul unor mari și frumoase tradiții în materie de artizanat și meșteșuguri. În trecutul nu prea îndepărtat existau aici întregi orașe ale breslelor (breslele pielarilor, olarilor, rotarilor, sticlarilor, cojocariilor, argintarilor etc.) Procesul intens de industrializare din anii socialismului a făcut ca mulți, foarte mulți meseriași, să treacă în marea industrie. Astfel, o se-

Nicolae BLAGA

(Continuare în pag. 14)

Cercetarea în sprijinul producției agricole

CREȘTEREA PRODUCȚIEI ȘI A EFICIENȚEI ECONOMICE LA CULTURA DE SOIA

CULTURA cu tradiție în agricultura românească, soia a constituit în perioada antebelică una din specialitățile exportului nostru de produse agricole. Cerințele legate de producerea industrială a furajelor combinate, de asigurare a materiilor prime pentru industria alimentară (ulei, înlocuitor al proteinei animale în diverse preparate) ș.a. justifică atenția tot mai mare ce se dă acestei culturi, pentru sporirea producției și îmbunătățirea parametrilor economici la care ea se obține.

România se numără din acest punct de vedere printre țările cu condiții favorabile. Randamentul mediu la hectar depășindu-l pe cel din unele țări mari cultivatoare (R.P. Chineză, U.R.S.S., R.P.D. Coreeană) și fiind apropiat de cel din Japonia, Brazilia și alte țări cu condiții climaterice mai favorabile și, de asemenea, cu tradiții în practicarea acestei culturi.

Dacă în anul 1959, suprafața ocupată cu soia în România era de 13,6 mii hectare, în cea mai mare parte în gospodăriile populației, în perioada următoare această cultură a avut o evoluție ascendentă. Iar în 1980 ea a fost de circa 27 de ori mai mare; în acest interval randamentele la hectar s-au triplat (1 230 kg/ha în 1980), astfel încât producția a crescut de la 5,6 la 447,9 mii tone.

Pentru cincinalul 1981—1985, Congresul al XII-lea al P.C.R. a pus în fața specialiștilor din agricultură sarcina de a contribui la rezolvarea problemei proteinelor, indispensabile pentru creșterea producției de carne, lapte și alte produse de origine animală și, totodată, utilizabile printr-o prelucrare adecvată în alimentația umană, prin sporirea substanțială a producției la culturile de soia și alte leguminoase.

Realizarea saltului cerut presupune atât extinderea suprafeței cultivate (cu cel puțin 100 mii ha), cât mai ales ridicarea randamentului la hectar până la 2 500—3 000 kg. Or, până acum, rata medie anuală de creștere a randamentului nu a depășit 90 kg/ha (cu abateri de 250—300 kg, ceea ce arată o instabilitate a randamentelor, îndeosebi în zonele cu cel mai ridicat nivel al lor). În ultimii ani, creșterea randamentului a stagnat din cauza deficitului de temperatură și umiditate, ca și datorită deficiențelor în zonarea soiurilor și în aplicarea tehnologiei.

De aceea, se impune cu prioritate îmbunătățirea repartizării teritoriale a acestei culturi, în zone cu condiții favorabile de temperatură și umiditate. Actualmente, cultura de soia se caracterizează printr-un nivel ridicat de concentrare teritorială; numai județele din sud-estul țării (îndeosebi Constanța, Ialomița și Călărași, unde se obțin, de regulă, și cele mai mari randamente) dețin peste 3/4 din suprafața. La baza noii repartizări teritoriale trebuie să stea criteriul diferențierii zonale a potențialului productiv. Astfel, în zona din sudul țării

(unde pe terenurile irigate se pot obține 2 500—3 000 kg/ha, iar pe cele neirigate 1 500—1 800 kg/ha), factorul limitativ al randamentului este apa (la 1 mm precipitații revin 2—3 kg boabe, ceea ce înseamnă că la 450—600 mm revin 1 500—1 800 kg). Deci, cea mai eficientă măsură de sporire a randamentului este irigarea — deoarece, dintre toate culturile de cimp, soia este cel mai puțin afectată în cazul secetei de vară, adică tocmai în perioada de fructificare. Ea este deosebit de eficientă în sudul țării, unde aportul la sporirea randamentului este de 1 000—2 000 kg la ha. În zonele din Cimpia de vest, din sudul Transilvaniei și din Moldova, unde factorul limitativ este temperatura (mai puțin apa), potențialul de producție pe terenurile neirigate este de 2 000—2 400 kg la ha (cu 500 kg mai mult decât în zonele din sud).

Structura soiurilor și amplasarea lor teritorială se cer, de asemenea, corelate în mare măsură cu resursele de temperatură, ceea ce implică reducerea suprafețelor cultivate cu soiuri tardive, în favoarea celor semitardive și semitimpurii.

În cele de mai jos ne propunem ca, pe baza datelor experimentale obținute în Stațiunea de cercetări pentru culturi irigate „Dobrogea” — Valul lui Traian (jud. Constanța) să cuantificăm influența principalilor factori de producție și tehnologici asupra producției și eficienței economice la cultura soiei în sistem irigat.

Criterii în alegerea celor mai adecvate soiuri

PENTRU a determina cele mai valoroase soiuri în condițiile pedoclimatice ale Dobrogei, în 1982 (caracterizat printr-o primăvară secetoasă și mai rece, și o vară ploioasă) s-au efectuat experiențe în următorii parametri agrotehnici: irigarea prin aspersiune (patru udări, însumând 230 mm), administrarea de P_2O_5 (60 kg/ha), tratarea seminței cu Nitragin. Rezultatele privind comportarea celor 8 soiuri cultivate sînt redate în tabelul nr. 1.

Din analiza datelor cuprinse în tabel reiese că soiurile care întrunesc

cele mai favorabile condiții de eficiență sînt Amsoy 71 și Corsoy. Ele se evidențiază față de celelalte prin superioritatea atât a randamentului cât și a valorii producției obținute la ha, ceea ce în condițiile în care cheltuielile corespunzătoare sînt aceleași se traduce în cele mai mici costuri pe tonă de produs, dau cel mai mare beneficiu, cea mai ridicată rată a rentabilității. Cu toate acestea, ele prezintă un mare inconvenient în sensul că, fiind soiuri tardive, au o perioadă de vegetație lungă (144 zile la Amsoy 71 și 141 zile la Corsoy). În general, deși soiurile tardive au un potențial productiv ridicat, ele se caracterizează printr-o mare variație anuală a producției în funcție de condițiile climatice. Maturarea lor este foarte variată; recoltarea întîrzie adeseori pînă la începerea ploilor de toamnă, ceea ce are efecte negative asupra calității producției (procent mare de umiditate) și determină pierderi cantitative.

De aceea, în alegerea după criteriul eficienței economice trebuie să ne orientăm asupra unuia din soiurile mai precoce, cum este Tomis (cu perioada de vegetație de 114—118 zile) — care, prin randamentul la ha (mai mic cu 320 kg/ha față de soiul Amsoy 71 și cu 120 kg/ha față de Corsoy), costul pe tonă, valoarea producției, beneficiul pe tonă și la ha, precum și prin rata rentabilității, dau rezultate foarte apropiate de ale celor două soiuri menționate. În plus, perioada sa de vegetație mai mică creează condiții pentru maturarea plantelor și recoltarea întregii suprafețe în luna septembrie, cînd boabele au un conținut scăzut de umiditate, eliminîndu-se deci uscarea artificială (care necesită cheltuieli suplimentare); după recoltare se pot realiza în condiții bune pregătirea terenului și semănatul culturilor de toamnă în perioade optime din punct de vedere agrotehnic.

Epoca de semănat și densitatea plantelor

EPOCA DE SEMĂNAT are o influență deosebită asupra parcurgerii fazelor de vegetație și formării recoltei de soia. Soiurile tar-

Indicatori tehnico-economici la cultura soiei

Tabelul nr. 1

Soiul	Producția medie (kg/ha)	Valoarea producției la ha (lei)	Cheltuieli de producție (lei/ha)	Cost unitar (lei/t)	Beneficiu		Rata rentabilității (%)
					(lei/ha)	(lei/t)	
Wells	3 700	12 025	5 735	1 550	6 290	1 700	110
Amsoy 71	4 160	13 520	5 735	1 379	7 785	1 871	136
Evans	3 040	9 880	5 735	1 887	4 145	1 363	72
Flora	3 310	10 758	5 735	1 733	5 023	1 518	88
Hodgson	3 850	12 513	5 735	1 490	6 778	1 761	118
Corsoy	4 060	13 195	5 735	1 413	7 460	1 837	130
Merit	2 730	8 873	5 735	2 101	3 138	1 149	55
Tomis	3 940	12 805	5 735	1 456	7 070	1 423	123

Tabelul nr. 2

Influența epocii de semănat

Epoca de semănat	Producția medie (kg/ha)	Valoarea producției (lei/ha)	Cheltuieli de producție (lei/ha)	Cost unitar (lei/t)	Beneficiu		Rata rentabilității (%)
					(lei/ha)	(lei/t)	
27 III	3 130	10 173	5 542	1 771	4 631	1 480	84
2 IV	3 260	10 595	5 542	1 700	5 053	1 550	91
9 IV	3 280	10 660	5 458	1 664	5 202	1 586	95
10 IV	3 250	10 563	5 458	1 679	5 105	1 571	94
26 IV	3 250	10 563	5 458	1 679	5 105	1 571	94
3 V	3 240	10 530	5 458	1 658	5 072	1 565	93
10 V	3 250	10 563	5 458	1 653	5 105	1 571	94

dive și semitardive realizează potențialul maxim de producție când sînt semănați mai timpuriu, beneficiind de o perioadă mai lungă de creștere vegetativă. Întîrzierea semănatului grăbește creșterea, scurtînd perioada de vegetație pînă la înflorire și diminuează numărul păștilor pe plantă.

Data începerii semănatului este determinată de atingerea unei temperaturi de 7—8° C în sol la adîncimea de semănat, în condițiile unei vremi în curs de încălzire. În mod obișnuit, în zona de sud a țării, el trebuie declanșat în prima perioadă a lunii aprilie, concomitent cu semănatul porumbului sau chiar înaintea lui. Influența epocii de semănat și a densității plantelor — elemente de tehnologie de foarte mare importanță pentru obținerea de producții maxime, în condiții de irigare, fără eforturi suplimentare — s-a stabilit pe baza experienței efectuate în anul 1982 la Centrul experimental „Mihail Kogălniceanu”-Tulcea, pe sol bălan, cu un conținut de 1,5% humus. Planta premergătoare a fost porumbul. S-au semănat soiurile Amsoy 71 și Tomis, la o adîncime de 3—4 cm. Arătura de bază plus grăpatul s-au efectuat la 1 octombrie, în primăvară s-a pregătit patul germinativ și s-au aplicat tratamente de combatere a dăunătorilor. Fertilizarea s-a făcut cu superfosfat (P₂₀) la arătura de bază și s-au aplicat 3 udături de cîte 800 m.c. ha, la 8 iunie, 2 iulie și 5 august. Principalele faze au fost: răsăritul la 13 mai, înfloritul la 12 iunie și maturitatea la 28 septembrie. Rezultatele obținute în funcție de perioada de semănat sînt redată în tabelul nr. 2.

După cum se constată, pentru condițiile concrete în care s-a efectuat experiența, cele mai bune rezultate exprimate prin producția medie pe ha, beneficiul pe ha, și pe tonă și rata rentabilității — le-a dat semănatul la 9 aprilie.

O influență deosebită asupra producției de soia și a eficienței economice a acesteia o are și densitatea la semănat.

Din datele rezultate se desprinde concluzia că densitatea optimă este de 50 boabe germinabile (b.g.) pe metrul pătrat. Creșterea densității de la 30 la 50 b.g./m, deși provoacă creșterea cheltuielilor de producție (pentru norma suplimentară de semănat) de 154 lei/ha dă, prin sporul de randament de 610 kg/ha, o creștere a valorii producției pe hectar cu 1 983 lei, ceea ce înseamnă reducerea costului pe tona de produs cu 315 lei. În aceste condiții beneficiul pe tonă crește cu 314 lei, cel pe hectar cu 1 879 lei, iar rata rentabilității se ridică de la 61% la 91%.

Creșterea densității cu încă 10 b.g. m.p. (la 60 b.g./m.p.) este însoțită de un spor de cheltuieli de producție pe hectar de 64 lei care aduce un spor de producție de numai 30 kg/ha, echivalentul valoric fiind de 97 lei. În aceste condiții, indicatorii de eficiență economică rămîn constanți. Creșterea mai departe a densității cu încă 10 b.g./m.p. nu se mai justifică nici din punct de vedere tehnic și nici economic.

Adîncimea de lucru a solului

APLICAREA unei tehnologii corecte de cultivare a soiului necesită un complex de lucrări ale solului, care, executate cu minimum

de consum energetic, să asigure o permeabilitate bună pentru apă și aer.

În cazul solurilor brune deschise de tapă (cum sînt cele pe care s-au efectuat experiențele), caracterizate printr-o structură bună și stabilă și o textură mijlocie, afinarea se poate realiza prin lucrări care necesită un consum mai redus de energie. Rezultatele cercetărilor efectuate, arată că prin executarea, după premergătoare, a unei arături normale, precedată de un discuit în două sensuri, producția obținută a fost de 2 830 kg/ha. În varianta în care după premergătoare s-a efectuat o arătură la 20 cm adîncime, iar la pregătirea patului germinativ s-a mai efectuat încă o arătură normală, producția obținută a fost aproximativ egală cu cea din primul caz (2 840 kg/ha); randamentul energetic a înregistrat valoarea cea mai mare atunci cînd după eliberarea terenului s-a procedat la discuire. Producțiile cele mai mari (3 250 kg/ha) au fost obținute pe solele unde după premergătoare s-a efectuat o arătură adîncă (30 cm), iar pregătirea patului germinativ a fost precedată tot de o arătură normală; însă în acest caz, randamentul energetic a scăzut la jumătate față de cel realizat la tehnologia cu discuire.

Valorile sporului de recoltă (2 373 lei) și a beneficiului pe unitatea de suprafață (2 297 lei) sînt semnificative pentru varianta în care se execută arătura normală precedată de discuire, ce necesită cheltuieli suplimentare minime (76 lei/ha).

Datele experimentale privind influența adîncimii de lucrare a solului, privite și prin prisma imperativului de a reduce consumurile energetice, subliniază pregnant că, în zonele cu teren brun deschis de stepă, cele mai eficiente rezultate de producție se pot obține prin discuire după recoltarea culturii premergătoare, urmată de executarea arăturii la 20 sau 30 cm. În aceste variante, beneficiul la hectar a înregistrat un nivel de 2 297 lei și, respectiv, 2 654 lei. Executarea arăturii adînci după premergătoare necesită un consum mai mare de energie și nu-și atinge scopul pe astfel de soluri cu textură mijlocie, situație confirmată și de beneficiile realizate (281 lei/ha cînd sola a comportat două lucrări adînci).

Metode de combatere a buruienilor

SOIA SE caracterizează printr-o creștere foarte lentă în prima parte a perioadei de vegetație din care cauză buruienile tre-

buie combătute energic încă de la răsărirea plantelor. Culturile, în special cele amplasate în zonele din sud-estul țării, sînt infestate îndeosebi cu costrei, care provoacă pagube prin reducerea producției de boabe cu pînă la 75%. Pentru combaterea totală a buruienilor, pe lîngă tratamentele cu erbicide se recomandă să se aplice 1—2 prașile mecanice și 1—2 prașile manuale selective, pe rînd.

În cadrul cercetărilor efectuate la S.C.C.I. „Dobrogea” privind selectivitatea și eficacitatea erbicidelor nevolatile la cultura soiului irigate (pe un sol cernoziom castaniu carbonat, format pe loess, cu un conținut de 3,5% humus, 32%—33% argilă și cu PH de 7,4), au fost testate 36 de variante de erbicide, în 31 de variante de aplicare, urmărindu-se îndeosebi capacitatea de combatere a buruienilor din speciile *Solanum nigrum* și *Sorghum halopense*, care produc cele mai mari pagube în condițiile din Dobrogea. Analizînd rezultatele obținute în condițiile anului 1982 (cu o cantitate de precipitații în perioada de răsărire și vegetație puțin mai mare decît media multianuală, dar repartizată neuniform — înregistrîndu-se un deficit în lunile mai și iunie, ceea ce a dus la o răsărire neuniformă — și cu valori de temperatură în perioada de vegetație apropiate de media pe 34 de ani anteriori), se desprinde concluzia că unele din erbicidele nevolatile administrate culturii soiului în sistem irigat (Lasso, Sencor, Basagran, Comsdor, Takle, Lenray L) au asigurat o bună combatere a buruienilor și, implicit, față de varianta solului neprășit, producții suplimentare de 1 200—1 600 kg/ha și beneficii suplimentare de 3 361—4 746 lei/ha. (Pe terenuri prașite au fost obținute sporuri de producție și mai mari, dar în condițiile unor cheltuieli suplimentare de 1 566 lei/ha).

O importanță deosebită trebuie dată influenței pe care diferitele metode de combatere a buruienilor o au asupra eficienței energetice a producției. Din acest punct de vedere, cele mai bune rezultate s-au obținut în condițiile folosirii unei doze de 2 kg/ha de Takle, care a asigurat un spor de producție de energie de 8,3 mii kWh/ha, randamentul energetic fiind de 84 mii kWh/ha, în condițiile unor cheltuieli energetice suplimentare de 0,1 mii kWh/ha. În varianta Dual+Sencor, cu aceleași cheltuieli suplimentare de energie se obține o producție netă de

dr. Ion DINCU

(Continuare în pag. 14)

Promovarea exporturilor complexe

RASPUNZIND invitației „Revistei economice” de a participa la dezbaterile problematice exporturilor complexe, inițiată prin publicarea anchetei R.E. „Promovarea exporturilor complexe” în nr. 37/1983, am primit din partea Institutului de inginerie tehnologică și proiectare pentru industria chimică București un punct de vedere cuprinzând propuneri pe linia perfecționării acestei activități, pe care-l prezentăm mai jos.

Exportul de instalații chimice, petrochimice și rafinării are un specific aparte determinat în principal de caracterul practic de unicat al fiecărui proiect în parte, conferit de diversitatea prestațiilor, de volumul acestora, de locul și condițiile în care se realizează investiția, caracteristicile echipamentului industrial și ale procedeelelor tehnologice adoptate. Totodată elementul de esență și ceea ce face posibil un export de instalații complexe, îl constituie transferul de tehnologie cu componentele sale: licența și/sau know-how-ul, proiectele propriu-zise și alte servicii prestații ingineresti. După cum se cunoaște, valoarea acestora poate reprezenta o parte importantă a tranzacției, ca marfă a „comerțului invizibil” contribuind la creșterea încasărilor în valută și prin aceea că reprezintă factorul generator al exportului de echipamente, materiale și servicii. Baza tehnică și suportul tehnologic al oricărui export de acest gen în domeniul industriei chimice din țara noastră, este asigurat de Institutul de Inginerie Tehnologică pentru Industria Chimică (IPROCIM-I.I.T.P.I.C.), ca proiectant general și cuprinde cercetarea și proiectarea tehnologică, precum și proiectarea tuturor specialităților care participă la realizarea unui obiectiv industrial chimic etc.

Stadiul actual de dezvoltare și de cerințe ale pieței externe, care a conferit firmelor de engineering pe plan internațional o anumită reputație, impune forme adecvate de organizare a activității de exporturi complexe. Efectuarea în prezent a exportului de tehnologie și servicii ingineresti pentru industria chimică, prin intermediul unor întreprinderi de comerț exterior care nu aparțin „ministerului de resort tehnologic”, nu a reușit să dezvolte în mod satisfăcător acțiunile de comerț bazate pe „transfer tehnologic”, la nivelul posibilităților și potențialului la care a ajuns Ministerul Industriei Chimice în ansamblul lui. Aceasta se datorește, după opinia noastră, faptului că întreprinderea de comerț exterior nu poate dispune cu operativitate și promptitudine de suportul „ministerului tehnologic” care deține tehnologiile, potențialul de cercetare și proiectare, uzinele unde se aplică și se dezvoltă tehnologiile și unde este concentrat practic întregul potențial tehnic care asigură „transferul

de tehnologie” ce constituie suportul succesului oricărui export de acest fel.

Pentru îmbunătățirea acestui gen de comerț specific, care are o trăsătură comună esențială și anume „transferul de tehnologie” (licența, know-how-ul etc.), supunem atenției unele propuneri, rezultate din practica și experiența de până acum, din care pot să se evidențieze unele deosebiri de opinii față de cele exprimate de autorii articolului la care ne referim, subliniind problemele de fond cărora trebuie să li se acorde atenție.

Prospectarea și prezentarea comercială

ACESTE activități sint esențiale și trebuie să fie desfășurate cu competență și eficiență sporită. Pentru a se asigura o prospectare sistematică a pieței externe, trebuie reconsiderat statutul acestei activități ca mecanism și ca dotare materială. Pe această cale, și în cazul în care este asigurată de tehnicienii bine pregătiți care să fie puși în contact direct cu clienții potențiali, fără verigi intermediare, se poate conferi acestei activități permanentă, profunzime, prestigiu și eficiență.

Activizarea acțiunilor de prospectare a pieței externe se poate face prin extinderea rețelelor de comercializare și numirea de reprezentanți permanenți, cunosători ai domeniilor tehnologice ce urmează să constituie baza exportului de instalații și servicii, în cadrul:

- a) societăților mixte în străinătate
- b) birourilor tehnice de pe lângă agențiile economice din străinătate
- c) permanentă în organisme internaționale specializate.
- d) birourilor tehnice comune cu firme asociate.

Având în vedere că activitatea de prospectare se desfășoară simultan cu reclama și propaganda este necesar a se asigura o dotare materială corespunzătoare (finanțare în lei și în valută) pentru a ne face cunoscuți în țări și zone geografice în care nu am pătruns până în prezent, acționând și prin mijloace mass-media de informare și publicitate locale sau cele de circulație internațională.

Pentru îmbunătățirea formei grafice a ofertelor tehnice este necesar a se

acorda în favoarea institutelor de proiectare, o cotă din aportul valutar obținut din activitatea de export propriu-zis și din asistența tehnică în străinătate, cotă care să fie folosită nemijlocit pentru finanțarea unor necesități de import ale acestor întreprinderi și anume:

- materiale grafice pentru elaborarea de proiecte de calitate;
- mijloace tehnice moderne de elaborare proiecte, editare de oferte, reproducere, etc.;
- abonamente la reviste și publicații de specialitate pentru a mări aria și precizia informațiilor privind acest gen de activitate.

Oferirea unei game largi de instalații

I.I.T.P.I.C. dispune și poate oferi în prezent la export peste 120 tehnologii, atât în chimia de bază, cât și în ramuri mai noi, cum ar fi: fibre chimice, medicamente, etc.

Stadiul actual de dezvoltare a cererii pe piețele externe în domeniul impune pentru evitarea devalorizării acestor tehnologii și în vederea sporirii competitivității întreprinderea unor acțiuni cum ar fi:

1. **Asigurarea unui portofoliu de licențe cit mai larg prin:** a) — prospectarea pieței externe, întocmirea unor studii de analiză și cercetare a piețelor, care să permită cunoașterea politicii tehnologice și comerciale a statelor a căror intervenție în domeniu este substanțială; b) — dreptul de a se recurge cu operativitate la achiziționarea de licențe, în condiții justificate economic, în cazul în care nu este posibil a se promova tehnologia proprie, sau cînd nu se dispune de acestea; c) — conlucrarea cu alte firme de engineering și/sau deținătoare de licențe necesare atât pentru completarea unui anumit ansamblu industrial cerut de client, cât și pentru preluarea în completare a unor tehnologii solicitate de clienții potențiali; d) — adoptarea de măsuri de protecție a invențiilor proprii în alte state pe calea înregistrării imediate în străinătate.

2. **Cointerarea „proprietarului tehnologic”** (Institute de cercetare, proiectare, uzine, centrale industriale, etc.) în vederea asigurării unor perfecționări

continue a licențelor și know-how-ului, adaptarea lor la cerințele particulare ale clientului extern, pentru a selecționa cel mai competent personal tehnic pentru punerea în funcțiune și demonstrarea parametrilor garanțai, etc.

3. Perfecționarea sistemului și metodelor de comercializare a proprietății industriale (personal specializat, metodologia de calcul a valorii corelată cu nivelul practicat pe piața internațională, identitate de sine-stătătoare acordată valorii licenței know-how-ului și documentației, indiferent dacă se evidențiază sau nu în structura de preț a contractului extern. etc.).

În ceea ce privește tipizarea proiectelor, caracterul practic de unicat al fiecărui export complex determină o probabilitate redusă de a valorifica în aceste cazuri „proiectele tip”. Ceea ce poate fi tipizat sînt unele dintre utilaje, inclusiv tehnologice, care au o probabilitate mult mai mare de a putea fi reutilizate la oferte, în proiecte similare.

Operativitate în adaptarea la cerere

EXISTĂ elemente care pot influența operativitatea acțiunilor, cum ar fi:

— Demonstrarea și convingerea partenerului potențial de competența tehnică și experiența noastră prin participarea directă a producătorului la negociere;

— Existența datelor care să definească o mai bună informare asupra intențiilor și dorințelor clientului, în faza inițială de ofertare, fie direct de la partener, fie din literatura de specialitate sau informațiile de marketing

— Corelarea termenelor de elaborare a ofertelor cu timpul necesar obținerii datelor tehnice necesare, obținerii aprobărilor și perfectării raporturilor contractuale, modul de organizare a informării și aprobării nu asigură întotdeauna încadrarea în termenele solicitate, în special în cazul licitațiilor.

Dacă în prezent, experiența acumulată atestă probitatea tehnică a I.I.T.P.I.C. în satisfacerea unor cereri specifice, totuși o serie de factori subiectivi intervin în a scădea prezența pe piață și capacitatea de adjudecare a ofertelor în favoarea noastră, ca de exemplu: lipsa caietelor de sarcini sau a datelor tehnice, fapt ce nu permite prezentarea unei oferte complete și la un nivel tehnic corespunzător sau, primirea caietelor de sarcini cu mare întârziere cînd nu mai există posibilitatea elaborării ofertelor: neselecționarea cererilor de ofertă pe baza cunoașterii prealabile a condițiilor în care ar urma să se realizeze proiectul sau pe baza seriozității clientului: elaborarea ofertelor preliminare cu un mare grad de detaliere, în discordanță cu necesi-

tățile de stadiu incipient al tranzacției (cerere expresă a întreprinderii de comerț exterior intrucît nu există sisteme de evaluare a costurilor).

Prețurile componentelor exportului complex

PREȚURILE componentelor exportului complex, care se constituie în prețul global de ofertă trebuie să reflecte nivelul prețurilor pe piața mondială și în mod special în zona unde intrăm în competiție, deci realitatea pieței. „Cursurile de revenire” sînt numai o consecință a raportului dintre prețurile pieței mondiale și cheltuielile interne pentru totalitatea mărfurilor și serviciilor ce compun exportul respectiv, inclusiv engineering, licență, know-how, transport, costul creditului, cota de risc, etc. și ca urmare stabilirea acestora trebuie tratată ca atare.

În ceea ce privește practica de formare și nivelul prețurilor de proiectare subliniem următoarele:

— valoarea de proiectare internă este stabilită de institutule de proiectare în baza normelor de muncă globale aprobate;

— lucrările de engineering sînt ele însele o marfă de „export invizibil”, încasările constituind un beneficiu substanțial, nelegat practic de nici un consum de materiale.

Valoarea proiectelor și serviciilor de engineering în ofertele și contractele noastre are o participare mult inferioară față de costul în ansamblu al instalațiilor exportate, față de ceea ce se practică pe plan mondial, astfel încît pentru a avea o imagine reală asupra competitivității ofertelor de acest gen, trebuie evaluate separat exporturile de engineering.

Unul din neajunsurile majore ale actualei situații nesatisfăcătoare a comerțului nostru cu tehnologii este acela că nu este efectuat de către ministerul care le elaborează. Prin trecerea activității de comerț exterior la „ministerele tehnologice” s-ar crea, printr-altele, și posibilitatea stabilirii unor scheme de finanțare și plată mai convenabile pentru clienții externi, prin aranjamente de compensație, cooperare cu plată în materii prime, preluare de produse, participări în comun, etc., forme în care „ministerele tehnologice” sînt interesate (pentru constructorii de echipamente acestea nu reprezintă forme tentante de cooperare).

Relațiile dintre participanții la un export complex

PENTRU a se asigura un grad sporit de eficiență, operativitate și prezență „de marcă” pe piața externă este

necesar a se perfecționa sistemul de relații între participanți la un astfel de export în sensul armonizării intereselor și implicit a coînteresării cu obligațiile și răspunderile, în funcție de aportul fiecărui participant la realizarea exportului respectiv. Legea 12/1980 (Cap. I, art. 5, Cap. II, art. 22) precizează că institutule de inginerie tehnologică și proiectare, care participă la realizarea de exporturi, executări de lucrări sau prestații de servicii cu plata în valută au obligația de a asigura livrările la nivelul contractat cu întreprinderile de comerț exterior.

Prin trecerea exportului de profil pe lângă „ministerul tehnologic” se poate realiza o extindere a gamei exporturilor complexe, iar rolul și funcțiile participanților la un export complex poate fi stabilit încă din faza de ofertă, prin nominalizarea furnizorilor generali interni, eliminîndu-se o mare parte din procedurile intermediare de avizări și aprobări. Simplificarea sistemului de avizări și aprobări necesare pentru participarea la o competiție în străinătate și, în general, pentru contractarea unui export bazat pe „transfer tehnologic”, trebuie să urmărească: reducerea duratei circuitelor intermediare, restructurarea metodologică, degrevări sau competențe sporite factorilor activi, productivi și responsabili și diminuarea rolului verigilor intermediare. În legătură cu această precizare, apare necesar a se reconsidera la justa valoare rolul și aportul celor care asigură baza tehnologică, care este esențială intrucît preiau în sarcina lor responsabilitatea concepției instalației, chiar dacă producătorii de utilaje garantează buna funcționare a utilajelor și deci în ansamblu să garanteze concepția integrală a instalației sau lucrării.

Dimensionarea cifrelor de plan de export pentru engineering trebuie să se bazeze pe date certe, rezultate din contracte încheiate anterior anului de plan pentru care se face planificarea, celelalte nivele putînd avea doar un caracter de prognozare.

Propunerile prezentate expun unele puncte de vedere, rezultat al unor reflecții generate de activitatea practică desfășurată de I.I.T.P.I.C. în domeniul exporturilor complexe în general și al transferului internațional de tehnologie în special, în scopul formulării unor direcții principale de acțiune care să stimuleze și să promoveze pe noi planuri această activitate.

dr. ing. N. POPOVICI

director tehnic la Institutul de inginerie tehnologică și proiectare pentru industria chimică

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNȚEPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

PUNCTE DE VEDERE

Beneficiul — pirghie de ridicare a nivelului calitativ al produselor

IN CADRUL procesului de determinare a prețurilor la produsele noi cu parametri tehnici și calitativi superiori celor existenți în fabricație, un moment important cu multiple implicații la nivel micro și macro-economic îl constituie dimensionarea beneficiului. Pentru întreprinderi aceasta condiționează nu numai posibilitatea de a realiza volumul planificat al beneficiului înscris în bugetul de venituri și cheltuieli, ci și constituirea fondurilor de dezvoltare și stimulare prevăzute de actualul mecanism economico-financiar. Practic, o fundamentare și o dimensionare judicioasă a beneficiului în cadrul prețurilor se înregistrează ca pirghii importante în sprijinul ridicării nivelului tehnic și calitativ al produselor, prin înnoirea producției, aspect deosebit de însemnat în etapa actuală de transpunere în viață a Programului privind îmbunătățirea calității produselor. Determinarea judicioasă a beneficiului pe fiecare produs nou, evitarea unei diferențieri exagerate a acestuia în cadrul grupei de produse, face ca prețurile să contribuie — alături de plan și de sistemul contractelor — la sumularea fabricării tuturor produselor necesare economiei naționale cu parametri înalți tehnici și calitativi. Apare în acest context explicabilă „sensibilitatea” sporită pe care o manifestă în prezent unitățile producătoare față de nivelul mai ridicat sau mai scăzut al beneficiului inclus în prețurile diferitelor produse noi.

Pentru a corespunde acestor cerințe, determinarea beneficiului luat în calcul la stabilirea prețurilor produselor noi trebuie să se facă pe baza unor criterii cât mai precise, realizabile la toate nivelurile de stabilire a prețurilor, astfel încât să se prevină dispersia nejustificată a rentabilității pe produse și să se asigure convergența intereselor întreprinderilor și ramurilor cu interesele întregii economii naționale.

Potrivit metodologiei în vigoare, la întocmirea propunerilor de preț pentru produsele noi întreprinderile producătoare calculează beneficiul acestora pe baza rentabilității existente la un produs similar, considerat „etalon”. Pentru a se preveni alegerea întîmplătoare a etalonului, normele metodologice de corelare a prețurilor precizează că acesta trebuie să facă parte din aceeași grupă sau subgrupă ca și produsul nou, să fie de fabricație curentă și să aibă preț stabilit de un organ central, precum și rentabilitatea cât mai apropiată de rentabilitatea medie a grupei respective. Totodată, reglementările prevăd obligativitatea recalculării antecalculației de preț a produsului etalon în condițiile de execuție a produsului nou, pentru a se asigura compa-

rabilitatea deplină a costurilor și beneficiului între etalon și produsul nou și, implicit, încadrarea deplină a prețului acestuia din urmă în nivelul de prețuri existent. Această operațiune este însă extrem de laborioasă și necesită, de fapt o nouă proiectare a întregii tehnologii de fabricație a produsului etalon. Realizarea ei este și mai dificilă cînd etalonul a fost fabricat de altă unitate decît produsul nou. De aceea, în practică, recalcularea se face cu precădere la produsele mai importante, ale căror prețuri se stabilesc la nivel superior. La unele produse ale căror prețuri se stabilesc de întreprinderi, centrale și chiar ministere, actualizarea calculației de preț se rezumă uneori la recalcularea cotelor de regii,

fără a se mai reconsidera cheltuielile materiale și de manoperă ale etalonului în condițiile de fabricație ale produsului nou.

Datorită gradului ridicat, de diversificare a producției, pentru orice produs nou pot fi găsite mai multe etaloane, cu tot atîtea niveluri de rentabilitate, care satisfac mai mult sau mai puțin criteriile metodologice de selectare. Posibilitatea menționată se multiplică în cazul diferențierii rentabilității produselor în funcție de destinația lor (cooperări, investiții etc.). Această situație generează, în unele cazuri, o preferință pentru etaloane cât mai convenabile din partea unor întreprinderi la întocmirea propunerilor de preț pentru produsele noi. Asemenea „erori” în

Prevenirea și lichidarea stocurilor de materiale

Supranormativele — sursă de aprovizionare

O MODALITATE principală de acțiune pentru lichidarea stocurilor supranormative de materiale trebuie să o constituie utilizarea lor la acoperirea unei părți cât mai mari din necesarul propriu de materii prime. Pentru sporirea eficienței în atingerea acestui obiectiv, ar trebui luate în considerare și următoarele cerințe:

1) Concentrarea eforturilor tuturor factorilor implicați pentru a contracara tendința unor coordonatori de bilanță de a nu lua în considerare la capitolul „resurse” stocurile de materiale disponibile preliminate la finele anului de către bazele de aprovizionare. Această orientare a unor coordonatori de bilanță provine din grija — prost înțeleasă — de a asigura pentru întreprinderile din subordine un indice înalt de încărcare a capacităților de producție, care, în concepția lor, s-ar diminua dacă pentru acoperirea necesarului beneficiarilor s-ar apela și la stocurile de materiale disponibile existente în alte unități. Apreciem necesar ca toți coordonatorii de bilanță să fie mult mai receptivi în a începe fundamentarea capitolului „resurse” tocmai cu includerea la disponibilități a acestor stocuri supranormative de materiale și, numai după aceea, diferența rămasă să se urmărească a fi asigurată prin încărcarea programelor de producție a unităților din subordine. După părerea noastră, teama de a rămîne din această cauză cu capacități

neîncărcate în grad înalt nu este reală; centralele coordonatoare ar putea și trebuie chiar să acționeze pentru realizarea pe capacitățile astfel disponibilizate a unor produse cu grad ridicat de dificultate pe care de ani de zile nu le produc — cu toate solicitările beneficiarilor — dintr-o așa-zisă „lipsă de capacitate”, sau pentru fabricarea de produse destinate satisfacerii unei game mai largi de cerințe ale partenerilor externi. Un rol sporit în acest proces poate avea Ministerul Aprovizionării care, urmărind pe calculator situația unor stocuri fără mișcare sau cu mișcare lentă din economie (metal), le-ar putea prezenta coordonatorilor de bilanță, cerînd prioritar, la întocmirea bilanțelor, repunerea lor în circuitul economic.

2) Dat fiind că nu de puține ori unele întreprinderi solicită în cadrul cotelor sortimente de materiale chiar dintre cele care stau în stocuri fără mișcare în curtea proprie, fiindcă acestea sînt prost evidențiate și depozitate, fără posibilități de acces operativ, apare necesară sporirea preocupărilor specialiștilor din cadrul serviciilor de specialitate din centrale, direcțiile de aprovizionare-desfacere din ministere pentru ca necesarul unităților să aibă ca primă resursă de satisfacere propriile stocuri de materiale disponibile. În acest scop nu ar fi lipsit de interes ca întreprinderea să țină evidența supranormativelor mai riguros, în volum, durată, structură și evoluție, iar toate specificațiile privind cantitățile de materiale nevagonabile să treacă prin bazele județene înainte de a fi depuse la coordonatorii de bilanță, prilej cu care întreprinderile să prezinte și situația stocurilor disponibile preliminate.

Șerban STELU

calcularea beneficiului sînt, de regulă, corectate cu prilejul analizei propunerilor de prețuri de către organele de avizare sau de stabilire a prețurilor, cit și de organele de control.

Ținînd seama de necesitatea restrîngerii dispersiei rentabilității la produsele din cadrul aceleiași grupe, precum și de dificultățile și abaterile constatate uneori în aplicarea metodologiei actuale de corelare a beneficiilor la produsele noi, apare necesară după părerea noastră luarea în discuție a unor modalități de simplificare a acestora care să permită aplicarea ei consecventă și implicit determinarea cît mai corectă a nivelului produselor noi și încadrarea riguroasă a prețurilor respective în nivelul de preț existent.

Astfel, pentru unele subramuri sau grupe de produse la care în prezent există o diferențiere relativ accentuată a rentabilității pe produse, o asemenea modalitate ar putea fi, după părerea noastră, stabilirea centralizată a unor normative unice de rentabilitate pentru fiecare grupă de produse. Ea prezintă avantajul că asigură omogenizarea rentabilității planificate pentru toate produsele dintr-o grupă. La prima vedere, s-ar putea obiecta că o asemenea metodă de determinare a beneficiului are un caracter nivelator, nu stimulează introducerea în fabricație a unor produse cu performanțe superioare, generînd totodată un oarecare automatism în determinarea prețului. Aceste neajunsuri pot fi prevenite prin luarea în calcul pentru asemenea produse — în raport cu concordanța de prețuri actuală — a unui beneficiu stimulat, pe lângă beneficiul normal. Mărimea beneficiului stimulat poate fi determinată prin compararea eficienței produselor noi cu produsele existente, precum și cu prețuri externe, așa cum se procedează și în prezent în unele cazuri.

O altă cale ar putea fi, credem, utilizarea de etaloane stabile (obligatorii) pentru fiecare grupă sau subgrupă de produse. Selecționarea unor asemenea produse reprezentative, cît și completarea periodică a nomenclatorului acestora și a calculațiilor de preț s-ar putea realiza de către ministere, în colaborare cu organele de prețuri, de planificare și financiare. Această soluție apreciem că are avantajul că exclude mai ferm inconsecvențele sau erorile în alegerea etaloanelor, imprimă mai multă rigoare în corelarea prețurilor produselor noi cu cele ale produselor existente în circuitul economic. Aplicarea ei este mai lesne de realizat în ramurile cu o sortimentație relativ restrînsă și un grad de înnoire a produselor mai puțin accentuat.

O modalitate și mai eficientă de a spori gradul de fundamentare a beneficiului și în general al nivelului prețurilor, reducînd considerabil posibilitatea unor deformări arbitrare sau erori o constituie extinderea metodelor normativo-parametrice de determinare a prețurilor, adică generalizarea stabilirii prețurilor pe bază de bareme

și normative de calcul. Determinate cu ajutorul unor metode economico-matematice complexe, pe baza dependențelor obiective ce există între prețuri și parametri tehnico-economici ai produselor, baremele de prețuri și normative de calcul prezintă o serie de avantaje incontestabile față de soluțiile precedente. Metodele normativo-parametrice asigură o rentabilitate uniformă pentru toate produsele din familia sau grupa respectivă, inclusiv rentabilitate stimulatorie pentru produsele cu o performanță superioară, concretizată în parametri cu valori corespunzătoare; totodată, ele realizează o corelare în bloc a prețurilor pentru întreaga grupă de produse, ceea ce nu se poate obține prin metodele tradiționale. Aceste metode mai prezintă încă un avantaj față de celelalte metode de calculare a prețurilor: operativitate maximă în determinarea prețurilor, ceea ce este foarte important, mai ales în ramurile cu structură sortotipodimensională foarte largă și înnoire rapidă a producției, cum sînt numeroase subramuri din industria construcțiilor de mașini și industria ușoară etc.

În multe centrale și întreprinderi industriale din țara noastră există o bogată experiență în aplicarea metodelor normativo-parametrice de calculare a prețurilor. Este adevărat, identificarea parametrilor tehnico-economici reprezentativi pentru fiecare grupă de produse, constituirea seriilor parametrice și determinarea dependențelor dintre parametri și costurile (prețurile) produselor presupun o activitate extrem de voluminoasă și care implică o colaborare strînsă între cadrele tehnice și cele economice. Experiența acumulată în domeniul elaborării baremelor și normativelor de calcul, precum și existența rețelei de calculatoare electronice constituie premise reale pentru extinderea rapidă a acestor metode de calculare a prețurilor.

Trebuie subliniat că toate metodele propuse mai sus prezintă și un avantaj comun: permit cunoașterea anticipată a nivelului de rentabilitate pe produs, ceea ce este foarte important pentru simularea înnoirii sortimentației de producție și modernizarea produselor existente. Ele contribuie la asigurarea stabilității nivelului prețurilor în economia națională și stimularea fabricării tuturor sortimentelor de produse la nivelul tehnic și calitativ necesar societății.

dr. Constantin TUDORAN
Constantin PRIGOREANU

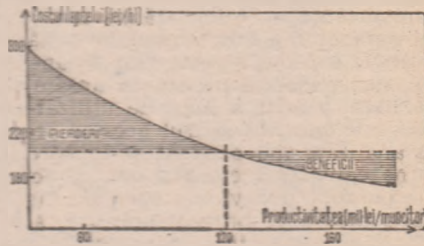
Noi surse de sporire a eficienței

Randament sporit,
consum redus

POSSIBILITĂȚILE de sporire a eficienței economice sînt extrem de diverse. În cele ce urmează prezentăm cîteva reflecții care pot constitui, după părerea noastră, sugestii utile de perfecționare a activității într-un sector important al zootehniei — producția de lapte în fermele de vaci.

Sporirea duratei productive este o modalitate cunoscută de creștere a producției totale de lapte. Deși teoretic viața productivă a unei vaci este de 7—8 lactații, prelungirea duratei contribuie efectiv la creșterea eficienței producției de lapte numai pînă la o anumită limită, nivelul maxim al randamentelor medii atîngîndu-se în lactația a patra. Într-adevăr, practica a demonstrat că menținerea în producție a unui procent mare de vaci de vîrstă înaintată diminuează nivelul randamentelor medii și deci eficiența economică. Ca urmare, față de optica rectilinie de sporire continuă a duratei productive este de preferat stabilirea unei durate optime de exploatare în funcție de rasă, sistemul de creștere și exploatare, sistemul de alimentație practicat etc. O lărgire eficientă a duratei productive s-ar putea obține valorificînd în producție rezultatele cercetării științifice din țara noastră, care aduc argumente în favoarea stabilirii vîrstei de reproducție la 15 și chiar 13 luni, față de 18 luni cum se practică de obicei.

Alimentația îndestulătoare și echilibrată este esențială pentru sporirea eficienței producției de lapte. Alimentația rațională impune hrănirea diferențiată a animalelor; ea nu trebuie să se facă însă numai pe categorii de vîrstă și sex, ci și în cadrul aceleiași categorii, în funcție de starea fiziologică și de potențialul productiv al fiecărui animal. Pentru asigurarea în întregime a tuturor elementelor ce

alcătuiesc rațiile furajere în condiții de eficiență economică maximă devine însă absolut necesară utilizarea metodelor matematice de optimizare. Stabilirea rațiilor astfel obținute pe categorii de vîrstă, stări fiziologice și pe sezoane permite elaborarea unor balanțe furajere științifice fundamentate, la nivel de fermă zootehnică.

Pentru sporirea eficienței, o cale posibilă și necesară de reducere a cheltuielilor cu retribuirea muncii pe hl de lapte o constituie creșterea productivității muncii (graficul), care, în fermele de vaci, se poate realiza cu prioritate pe seama extinderii mulsului mecanic (care ocupă 25—30% din timpul de muncă al îngrijitorului), a mecanizării și administrării furajelor. După studiile întreprinse, norma de servire într-o fermă de vaci trebuie să fie de 10 capete pe muncitor mediu scriptic. Acest nivel maximizează productivitatea muncii la aproximativ 350 hl/muncitor.

Actualul nivel al productivității în unele ferme de vaci este sub cel necesar; pentru realizarea unui echilibru economico-financiar, el trebuie să crească de circa 1,5 ori, în principal pe seama sporirii randamentelor medii și a raționalizării consumului de muncă.

dr. Gh. N. IOSIF

Considerații privind conținutul și cuantificarea productivității muncii (III)

A SA CUM este cunoscut, productivitatea muncii, respectiv creșterea ei, constituie rezultatul acțiunii unui complex de factori, de natură tehnică, economică, ergonomică etc. Nu o dată, însă, la nivelul unităților economice, atunci când se analizează căile și mijloacele de sporire a productivității, se au cu precădere în vedere nu atât factorii amintiți ca atare, ci, mai mult, efectele acțiunii lor, respectiv producția obținută (globală, netă, marfă ș.a.) și numărul de personal (muncitori total ș.a.). În același context, după cum înseși experiența și realitățile unităților economice o relevă, dacă factorilor tehnici și economici — firește, de o mare însemnătate — în condițiile unei analize economice mai aprofundate li se acordă importanța cuvenită, factorii de natură ergonomică, cei de psihologia muncii sau alți factori cu o acțiune mai particulară sînt — în mod nejustificat — trecuți pe un plan secundar. Tocmai din această perspectivă, privind productivitatea muncii ca un indicator sintetic, de o mare complexitate, ne vom referi la factorii relativ neglijați amintiți, la efectele acțiunii lor în procesul de sporire a productivității.

Acțiunea factorilor psihologici și ergonomici

ÎN GENERAL, pentru sporirea productivității prezintă o mare importanță — reflectată pe larg de programul în acest domeniu elaborat pentru economia românească — cunoașterea, sub multiple aspecte, a resurselor umane din fiecare unitate în parte și din societate privită în ansamblu, promovarea, pe această bază, a unor acțiuni de utilizare rațională și eficientă a forței de muncă. În cadrul acestor preocupări trebuie precizate și analizate independent și în corelație: elementele care determină calitatea factorului om, caracteristicile fizice și psihice ale omului (sex, vîrstă, stare de sănătate fizică și psihică, înfățișare, mediu de proveniență, aspirații politice și profesionale, interes, perspectivă, adaptabilitate), stabilitatea și fluctuația forței de muncă, formația și experiența profesională, creativitatea, condițiile specifice activității desfășurate (ambianța muncii determinată de nivelul temperaturii, umidității și vitezei curenților de aer, de limitele fiziologice ale zgomotului, vibrațiilor, substanțelor nocive și radiațiilor, de condițiile și influența iluminatului și cromaticii industriale). Deloc neglijabile ca însemnătate se vădesc problemele legate de protecția și securitatea muncii, tipul de efort, ambianța psihosocială a muncii caracterizată de relațiile în colectivul de muncă, interesul pentru muncă, integrarea în muncă, satisfacția profesională, precum și condițiile de trai, respectiv coordonatele vieții de familie, nivelul cîștigului nominal și real, tipul de locuință și gradul de confort, distanța pînă la locul de muncă, alimentația, organizarea sanitară, relațiile sociale, petrecerea timpului liber ș.a.

Firește, funcție de calitatea caracteristicilor fizice, psihice, profesionale ale fiecăruia, funcție de natura și condițiile desfășurării activității, capacitatea de muncă este variabilă. Un obiectiv esențial al tuturor preocupărilor vizînd deopotrivă sporirea productivității, îmbunătățirea acțiunii factorilor de care ea depinde îl constituie, însă, obținerea de rezultate maxime cu o cantitate determinată de muncă. Un asemenea obiectiv se evidențiază cu atât mai relevant cu cît activitatea productivă se desfășoară într-un mediu social organizat, în care însă oamenii se prezintă ca o forță de muncă neomogenă în structura sa, avînd profesii, calificări, specializări și poziții ierarhice diferite. Fiecare poartă o multitudine de experiențe personale și sociale, o varietate de aspirații și stări po-

sibile de integrare în măsură mai mare sau mai mică în viața și activitatea colectivului. În cazul oricărei structuri se creează un mediu psihosocial propriu, care la rîndul lui determină natura relațiilor interpersonale existente, bazate, evident, pe faptul că toți oamenii muncii sînt, în același timp, producători și proprietari uniți asupra mijloacelor de producție, dar și pe determinările generate de natura și specificitatea mediului amintit. Apar astfel forme noi de participare a oamenilor în activitate; spiritul de disciplină liber consimțită, de inițiativă și abnegație în muncă, sentimentul de dăruire revoluționară și satisfacție pentru rezultatele cantitative și calitative ale muncii devin veritabile și relevante trăsături de caracter, cu mari și profunde implicații pentru creșterea productivității.

Desigur, în toate sferile de activitate, pentru colectivele de muncă, pentru fiecare membru al colectivului de lucru se impun cu precădere creșterea răspunderii individuale și colective, respectarea cu strictețe a ordinii și disciplinei, îndeplinirea exemplară a sarcinilor de serviciu, așa cum prevăd reglementările Codului Muncii. Sînt obiective, sarcini care au la bază principiul eticii și echității socialiste și constituie cadrul de ansamblu în care sînt materializate pîrghile și stimulentele necesare sporirii, în orice loc de muncă, a gradului de valorificare a timpului social. În acest context, toți oamenii muncii, încadrați în colectivele unităților socialiste, răspund de îndeplinirea exemplară a sarcinilor planificate ce le revin, de respectarea strictă a disciplinei tehnologice, de folosirea integrală a timpului de lucru și au îndatorirea să acționeze pentru ridicarea continuă a nivelului tehnic și calitativ al producției, promovarea și generalizarea progresului tehnic, creșterea productivității muncii, sporirea eficienței economice a întregii activități. Tocmai pe acest fond a apărut și se maturizează, tot mai mult, opinia muncitorească urmărind să îndrume cu responsabilitate și omenie pe cei care, din motive diferite, nu reușesc sau nu vor să se mobilizeze la nivelul posibilităților sau cerințelor. Pe plan spiritual, aceasta reflectă înseși profundele transformări care au avut loc în conștiința clasei muncitoare, spiritul revoluționar, transformările ce au survenit în natura relațiilor de producție — tot mai perfecționate — din societatea noastră.

Să ne referim, în mod concret, la cîteva din problemele menționate. Așadar, alături de alți factori, determinanță pentru sporirea efectelor productive ale muncii, deci pentru creșterea mai rapidă a productivității muncii este ambianța psiho-socială existentă în cadrul întreprinderii socialiste. Aceasta influențează un anumit comportament al omului în relațiile sale cu membrii colectivului din care face parte. Un climat de muncă necorespunzător poate genera lipsa de atașament față de colectiv, lipsa de interes, aportul scăzut în îndeplinirea sarcinilor, creșterea numărului de absențe la lucru și a fluctuației forței de muncă, depășirea cheltuielilor materiale, în sinteză scăderea productivității muncii și a eficienței producției. Relevantă în această privință se vădește vechimea în muncă, care exprimă, în general, experiența în muncă, gradul de deprindere a meseriei sau a profesiei de către lucrător, reușita integrării în colectivul de muncă. În fapt, procesul de „modelare” a personalului, potrivit cerințelor impuse de muncă, de colectivul în care se integrează, nu se poate realiza decît în timp, pe măsură ce omul muncește, cunoaște realitatea colectivului. Tocmai în acest sens s-a avut în vedere acordarea, în sistemul de retribuire, a primei de vechime în muncă, ca un factor esențial al cointeresării și creșterii productivității muncii.

Cele arătate pun în evidență factorii care, prin conținutul, sfera și modul lor de acțiune, prin durata acestora determină, în anumite proporții și cu o anumită intensitate, efecte importante asupra nivelului și ritmului productivității muncii. Așa

* Considerațiile din articol au la bază investigații și expertizări desfășurate în mai multe unități și centrale industriale.

cum arătam la începutul articolului, dacă modul de manifestare și efectele acțiunii unor factori asupra productivității muncii sînt cunoscute datorită unor analize riguroase desfășurate în această direcție, alți factori — în speță cei ergonomici, psihologici etc. — sînt puțin cunoscuți, premisele teoretice referitoare la starea și influența lor avînd la bază, de multe ori, observații întimplătoare. În acest sens, apar fie ignorarea totală a unor factori din punctul de vedere al influenței lor asupra productivității, fie numai recunoașterea formală a existenței lor. Însemnătatea acordată însă acestora în țările cu dezvoltare avansată — însemnătate susținută de studii și selecții riguroase de personal realizate la nivelul întreprinderilor — demonstrează că independent de tipul lor, dacă sînt cunoscuți și activați, acești factori reprezintă o puternică forță de potențare a productivității muncii.

Statutul calificării și valențele lui productive

ÎN SOCIETATEA noastră socialistă, omul nu este privit ca un simplu instrument productiv. Fiind create condițiile afirmării multilaterale și depline a omului, are loc procesul de „umanizare” a muncii, de transformare a ei în atributul nealterat al esenței umane. Acest proces cuprinde, pe lângă transformările ce au loc în natura relațiilor de producție, ridicarea nivelului de pregătire politică, profesională și cultural-științifică a forței de muncă, astfel încît aceasta să fie capabilă de a utiliza la cote înalte rezultatele progresului tehnic. Calificarea sau transformarea profesională, privesc în sensul cel mai larg, reprezintă o condiție esențială a producției moderne, o bază de susținere a însăși afirmării acțiunii factorilor ergonomici și psihologici de creștere a productivității.

Cîteva considerații, însă, despre conținutul acestui factor hotărîtor de sporire a productivității muncii care este calificarea personalului. Întrucît producția are loc în condițiile unirii forței de muncă cu mijloacele de producție, calificarea apare ca un mijloc prin intermediul căruia se poate realiza conexiunea celor doi factori constitutivi ai producției sociale. Calificarea nu reprezintă, deci, un scop în sine, ci o necesitate obiectivă, rezultată din relațiile producției sociale și cerința utilizării eficiente a cuceririlor științei și tehnicii în producție în vederea valorificării complexe a potențelor economice și sociale de care dispune la un moment dat societatea — în folosul tuturor oamenilor muncii.

Înlocuirea treptată a muncitorilor pregătiți pe meserii de ansamblu, cu muncitori specializați pe anumite funcții sau operații specifice deservirii echipamentelor moderne determină modificări în conținutul calificării. Analiza acestui proces evidențiază faptul că „specializarea” — desfășurată într-o gamă largă de forme, între care „policalificarea” — nu generează o diminuare a calificării, ci sporirea conținutului intelectual al muncii concomitent cu accentuarea solicitărilor fizice și psihice ale forței de muncă — vizîndu-se perfecționarea deprinderilor specifice de muncă și a pregătirii teoretice în scopul cunoașterii riguroase a construcției și funcționării echipamentului tehnic și al stabilirii raportului optim dintre om și echipament.

În acest context, organizarea rațională a activității în procesul industrial, în relația sa nemijlocită cu echipamentul deservit sau supravegheat pentru reducerea efortului fizic și psihic, mărirea capacității de muncă trebuie să constituie o preocupare permanentă a conducerii întreprinderilor industriale, a fiecărui colectiv de muncă. În condițiile mecanizării complexe, automatizării și cibernetizării fabricației, echipamentul tehnic preia o parte importantă din funcțiile de producție ale omului, fiind necesar ca preocupările sale, respectiv ale factorilor care îi asigură calificarea, să fie orientate predominant către sporirea pregătirii teoretice imbinată temeinic cu deprinderi practice specifice. Tocmai din această perspectivă, concepția de calificare exprimă într-un mod nou, nu numai suma cunoștințelor teoretice și practice necesare, dar și suma aptitudinilor forței de muncă pentru o profesiune sau alta.

Factorul principal cu acțiune permanentă și hotărîtoare asupra calificării este progresul tehnic. Determinînd modificări în însuși conținutul muncii, acesta scoate pe muncitor din vechiul său rol de simplu executant care și-a învățat meseria odată pentru totdeauna, conferindu-i noi funcții cu un conținut calitativ deosebit, de intelectualizare a activității productive. Aptitudinile intelectuale intervin continuu, în măsură tot mai mare, în procesele de muncă, condiționînd alături de valorificarea capacității fizice și intelectuale a forței de muncă, cît și valorificarea timpului de lucru. Tot mai mult, fiecare profesiune implică astăzi un volum sporit și diversificat de cunoștințe, deprinderi și aptitudini, ceea ce impune ca formarea forței de muncă să

fie fundamentată pe baza unei solide culturi generale și tehnice care să asigure stăpînirea unui domeniu determinat, precum și posibilitatea trecerii de la o specialitate la alta fără perioade lungi de recidare și acomodare.

Să ne referim însă și la chestiunea organizării muncii prin prisma „factorului om”. Domeniul științific concretizat prin norme, măsuri, metode și tehnici concepute în baza respectului și grijii pentru om, avîndu-se în vedere obținerea, unor rezultate cît mai bune în activitatea productivă, organizarea muncii relevă în plan abstract, în centrul său, condițiile de satisfacere a unei funcții multilaterale; o funcție ale cărei coordonate se concretizează în cerința introducerii progresului tehnic, a perfecționării profesionale a oamenilor, a asigurării condițiilor favorabile de muncă în relația dintre om, mașina pe care o deține și mediul industrial, a respectării conștiente a disciplinei muncii și stimulării creativității, economisirii de muncă vie și materializată, a creșterii volumului fizic și calității producției; deopotrivă se urmărește aplicarea sistemului de retribuție compatibil cu eforturile depuse de fiecare, de colectiv, cu rezultatele obținute, asigurîndu-se corelarea ritmului de creștere a productivității muncii cu cel al retribuției rezultate și — pe această bază — constituirea fondurilor necesare sporirii nivelurilor oamenilor muncii cît și a resurselor pentru acoperirea celorlalte cerințe generale ale statului.

Este deci evident că în centrul procesului de muncă și al modului său de organizare se află factorul om. Condițiile sale de muncă, relațiile cu colectivul din care face parte în cadrul procesului de producție reprezintă premise esențiale ale organizării muncii în întreprinderile industriale. În acest context, considerăm ca principale probleme ale organizării muncii industriale: a) asigurarea compatibilității calității și aportului factorului om cu cerințele activității de realizat în cadrul procesului de producție — premisă strict necesară pentru stabilirea formelor diviziunii muncii și cooperării în producție la nivelul unității economice; b) proiectarea nivelului optim al microclimatului și a condițiilor de protecție, securitate și igienă a muncii; c) organizarea rațională (funcțional-ergonomică) a locului de muncă; d) măsurarea și normarea riguros științifică a activităților de realizat în procesul de producție; e) asigurarea corelației optime între rezultatele muncii oamenilor și condițiile de retribuție; f) proiectarea sistemului de control al desfășurării procesului muncii în activitatea organizată și condusă pe bază de plan.

Să înfățișăm însă și unele detalii privind contribuția compartimentului de organizare a producției la rezolvarea problemelor de productivitate. În primul rînd este necesară informarea și documentarea completă la „zi”, asupra întregii situații din unitate. De asemenea, trebuie asigurată posibilitatea de a verifica riguros ipotezele, soluțiile și variantele elaborate. Se impune analiza mai multor variante și selecționarea variantei avantajoase (nivelul minim al consumului de materiale, combustibil, energie, sporirea în ritm rapid a productivității muncii, exportul și aportul maxim de valută, creșterea calității, costul de producție cît mai mic și o rentabilitate cît mai mare). Tocmai de aceea trebuie cunoscute în detaliu particularitățile proceselor tehnologice, de deservire și de valorificare ce determină procesul de producție; orientările, direcțiile, căile specifice și ritmurile de dezvoltare ale sistemului în care funcționează unitatea economică, dezvoltările și mutațiile în structura industriei și economiei românești; posibilitățile de optimizare ale formei, gabariturii, greutateii produselor care fac obiectul tehnologiei organizate — tehnologie care trebuie să determine efecte economice avantajoase la producător (economii de metal, combustibil, energie, materiale auxiliare, timp, mijloace bănești etc.), iar la beneficiarii valori optime ale caracteristicilor constructive, dimensionale, funcționale, în sistemul mașină, instalație, agregat (viteze și randamente sporite de lucru, siguranță în funcționare și imobilizări minime în revizii și reparații, economii de energie, combustibil, accelerarea productivității muncii).

Se impune, după cum am mai arătat, cunoașterea profundă a sistemului analizat. În acest scop sînt utile observări directe, interviuri, chestionare, studierea în detaliu a documentației tehnico-economice și a fabricației etc. Cu efecte deosebite acționează, totodată, analiza critică a situației (analiza diagnostică a utilizării resurselor și valorificării lor); identificarea locurilor (suprafețe de lucru, locuri de muncă, mașini, utilaje, instalații ș.a.), factorilor și cauzelor care generează abateri negative ale nivelului indicatorilor realizați față de cei proiectați, valori inferioare ale productivității muncii, risipă în domeniul utilizării energiei, materialelor importate ș.a.), identificarea astfel a celor mai potrivite măsuri și aplicarea lor neîntîrziată.

prof. dr. Barbu Gh. PETRESCU

Mica industrie

(Urmare din pag. 5)

rie de vechi meserii, ca de pildă fierăria, rotăria, cojocăria ș.a. legate cu ani în urmă de creșterea animalelor, de necesitatea construirii atelajelor de transport (care, sânni, trăsuri ș.a.) au dispărut. Asemenea meserii legate de sistemul casnic gospodăresc se cer însă revitalizezate, tradițiile meșteșugărești fiind astfel repuse în drepturi și readu-

bunurilor de consum și a prestațiilor de servicii către populație ● atragerea creatorilor populari, cu deosebire a femeilor, păstrători de tradiții în diferite meșteșuguri sau artă populară ● atragerea în această activitate a unor persoane cu deficiențe fizice, care nu pot activa în unități economice, dar care pot lucra la domiciliu, creindu-le acestora posibilitatea ca, în afară de veniturile realizate, să se simtă utile familiilor lor

Dezvoltarea industriei mici și a prestațiilor de servicii în județul Sibiu

Indicatorii	U.M.	1980 (realizat)	1983 (realizat)	1985 (plan)
Număr unități pentru producție și prestări servicii în industria mică	unități	1 268	1 284	1 303
Număr personal muncitor din activitatea de industrie mică	oameni	17 200	18 950	19 609
Agregate minerale și piatră de construcții	mii mc	259	286	320
Marmură	"	0,3	0,5	0,7
Nuiele răchită	tone	5,0	18,5	27,0
Stuf	tone	100	103	105
Sorg	tone	10	18,5	24,4
Lemn din doborituri de vânt și vâieri de igienizare	mii mc	2,4	4,1	5,7
Cioburi de sticlă	tone	678	821	900
Materiale plastice	tone	8	11,5	15
Resturi de piei și blănuri	tone	3	19	30
Resturi de partizi, cupoane de țesături și alte materiale textile	tone	186	206	230
Servicii pentru produse executate la comandă	mil. lei	186,5	238	291,5
Valoarea producției nete	mil. lei	639,4	865	1 005,1
Volumul prestațiilor de servicii pentru populație	mil. lei	609,8	826	1 101,0
Export	mil. lei	43,6	58,2	69,6
Destraceri de mărfuri cu amănuntul	mil. lei	1 112,6	1 218,5	1 379,1

se la adevărata lor valoare. Iată de ce trebuie găsite formele organizatorice și mijloacele de cointeresare pentru ca locul și rolul meseriașului și artizanului în viața satelor și orașelor să cunoască o cât mai largă dezvoltare.

Potrivit legii nr. 2/1980 cu privire la dezvoltarea industriei mici, aceasta și-a extins sfera de cuprindere, incluzând și prestările de servicii. În aceste condiții — în care industria mică poate și trebuie să-și sporească ponderea în cadrul economiei județului — munca la domiciliu va trebui canalizată spre: ● creșterea și diversificarea producției

și societății etc. Această activitate trebuie extinsă mai mult în cooperarea de consum, precum și în cooperativele agricole de producție și consiliile populare.

Creșterea contribuției la exportul de mărfuri

PARALEL cu îndeplinirea obiectivelor pe plan intern, industria mică, pornind de la tradițiile valoroase, poate și trebuie să-și aducă o contribuție spori-

tă la creșterea exportului. La nivelul județului, în industria mică, volumul exportului în 1985 va crește cu 16% comparativ cu realizările anului 1980.

În vederea atingerii acestui nivel, unitățile cu sarcini de export din industria mică (cooperarea meșteșugărească și de consum, consiliile populare și cooperativele agricole de producție) vor trebui ca încă din acest an să specializaze o serie de secții, ateliere și puncte de lucru special pentru producția de export. În acest sens, de o deosebită importanță este echiparea acestora cu mijloacele de producție (mașini, utilaje, instalații) adecvate și mai cu seamă pregătirea forței de muncă necesare la un nivel corespunzător. Problema cea mai importantă care se pune în acest domeniu este realizarea unui fond de marfă corespunzător, atât din punct de vedere cantitativ și mai cu seamă calitativ. Produsele specifice ale industriei mici ce se vor oferi la export sînt destinate a satisface segmente mici de piață (cerere cu mari fluctuații sezoniere, schimbări ale modei ș.a.), cu alte cuvinte producătorii vor trebui să se adapteze în termene foarte scurte la cerințele în continuă schimbare ale clienților externi. Pe de altă parte trebuie avută în vedere diversitatea produselor solicitate la export și mai cu seamă calitatea și aspectul lor exterior (designul) la care se realizează. Fără a ține cont de aceste elemente nu poate fi vorba de competitivitate pe piața internațională.

Industria mică din județul Sibiu poate și trebuie să-și atingă obiectivele cuprinse în programele speciale întocmite în acest sens, la nivelul fiecărei localități și unități în parte. În aceste condiții, ea își va spori contribuția la restructurarea economiei județului, la creșterea eficienței acesteia, la o mai bună satisfacere a cererii populației, la sporirea numărului locurilor de muncă și îmbunătățirea utilizării forței de muncă, la creșterea exportului județului Sibiu în cadrul economiei naționale.

Aceste obiective de maximă importanță și actualitate pot fi atinse numai dacă întregul personal din acest domeniu și mai cu seamă cadrele de conducere de la toate nivelele, întreaga structură organizatorică vor demonstra un mai pronunțat spirit de inițiativă și un grad ridicat de mobilitate, de adaptabilitate atât la cerințele pieței acestei industrii, cât și la posibilitățile tehnico-materiale existente în profil teritorial.

Eficiența economică la cultura de soia

(Urmare din pag. 7)

energie de 6,3 mii kWh/ha și un randament energetic de 64 mii kWh/ha.

Eficiența aplicării îngrășămintelor organice

DATORITĂ conținutului ridicat de macro și microelemente și de materie organică, gunoiul de grajd este un fertilizant valoros. Utilizarea lui contribuie nu numai la sporirea producției, ci și la îmbunătățirea unor proprietăți fizice, chimice și biologice ale solului (mărește puterea de reținere a apei, a substanțelor hrănitoare, ameliorează

structura solului, duce la creșterea cantității de humus etc.).

Experiențele privind influența gunoiului de grajd asupra eficienței economice și energetice s-au desfășurat în două variante: a) cu administrarea ca atare, respectiv b) pe diferitele agrofonduri de NPK. Calculele privind eficiența economică au fost făcute în două ipostaze, considerându-se în prima dintre ele repartizarea cheltuielilor ocazionate de administrarea gunoiului de grajd doar asupra producției anului respectiv, iar a doua repartizarea lor pe patru ani (în cote de 40%, 30%, 20% și 10%), corespunzător efectului îngrășămintelor administrate asupra producției.

Cea mai ridicată eficiență economică la administrarea gunoiului de grajd ca atare a fost obținută în experiența cu 40 de tone la hectar, iar după criteriul randamentului energetic, cea mai bună situație o prezintă experiența cu 20 t/ha.

După criteriul randamentului energetic, cea mai bună situație o prezintă experiența cu 20 t/ha.

Materializarea tuturor soluțiilor propuse se vor regăsi în creșterea substanțială a randamentelor la hectar și într-o sporire a eficienței economice a culturii de soia. Pe aceste considerente, unitățile agricole cultivatoare sînt chemate să desfășoare o activitate susținută în ce privește pregătirea la un nivel calitativ superior a tuturor suprafețelor destinate acestei culturi, în actuala campanie agricolă de primăvară.

Mecanismul dezvoltării tehnologice și progresul economic

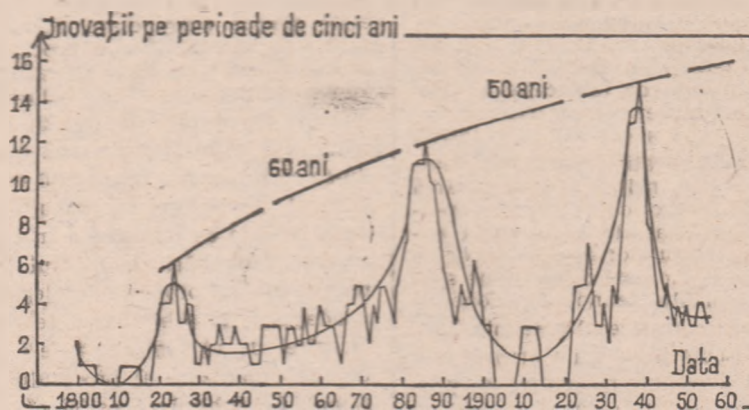
DEZBATERILE ample asupra efectelor pe care fenomenul tehnico-științific contemporan le determină la nivelul ansamblului economico-social nu au în sine nimic nou, acestea încercând să definească și să circumscrie cât mai riguros o realitate evidentă a epocii noastre. Pe fondul acestei conștientizări quasi-generale pot fi însă sesizate unele modalități de analiză cu o evidentă notă de originalitate, care formulează problematica amintită dintr-o perspectivă diferită. Este vorba, în esență, de încercarea de a înădura anumite imprecizii și abordări simpliste — adesea ghidate de simțul comun — prin fundamentarea unor ipoteze și formularea unor concluzii desprinse pe baza unor analize concrete. Un exemplu ce revine cu tot mai mare insistență în argumentația unor economiști este cel al așa-numitelor cicluri lungi care ar caracteriza evoluția economiei capitaliste (ciclurile „Kondratiev”) și care ar avea la bază anumite momente de maximă intensitate în apariția și difuziunea unor descoperiri majore în sfera științei și tehnicii. Altele se referă la domenii mai restrinse — cum ar fi, de pildă, invențiile, situație asupra căreia ne vom opri și noi în cursul acestor însemnări — obiectivul urmărit constând în a clarifica raportul dintre dinamica tehnologică și evoluția unor parametri economici de felul: organizarea întreprinderii, dimensiunea acesteia, evoluția pieței, costul inovației ș.a.

Semnificativ pentru acest gen de abordări este tocmai faptul că analizele cantonează mai temeinic în mecanismul apariției, dezvoltării și difuzării noutăților tehnice; de asemenea, metodologia abordată pornește de la studiul unor eșantioane largi (de ordinul sutelor) de invenții create în perioade mai îndelungate de timp. Potrivit unor autori, dinamica tehnologică poate fi pusă în evidență prin gruparea caracteristicilor invențiilor în funcție de câțiva indici sintetici, între care: difuzia tehnologică (rapiditatea cu care o anumită invenție se răspindește într-o ramură, subramură sau structură industrială), rata substituției tehnologice (intervalul și rapiditatea cu care o tehnologie aflată în uz este înlocuită de o alta nouă), frec-

vența inovației (în care se operează, de regulă, dihotomia între stadiul de invenție — fezabilitatea ideii noi este cunoscută, și stadiul de inovație — punerea invenției în practică), decalajul inovațional (intervalul temporal ce desparte apariția ideii noi de comercializarea sa).

Aplicarea acestor criterii de analiză la o serie de invenții importante conduce la concluzii deosebit de interesante sub aspect practic. Ideea majoră poate fi formulată astfel: evoluția unei anumite tehnologii are un caracter discontinuu (grafic, această evoluție este reprezentată printr-o curbă în formă de S), aceeași discontinuitate caracterizând

existența unei dinamici tehnologice autonome, independente deci de contextul în care evoluează. Numai aparent însă, deoarece fenomenele inovaționale se desfășoară în cadre economice și sociale concrete care pot avea un caracter stimulator sau, dimpotrivă, inhibitor pentru procesul de creare a ideilor noi. Tocmai de aceea, o serie de analize concrete își propun să descifreze raporturile dintre fenomenul inovațional și unii factori economici. Un astfel de studiu, care a cuprins un eșantion de 500 de invenții semnificative sub aspect economic aplicate în perioada 1953—1973 în șase țări dezvoltate din punct de vedere industrial (S.U.A., Canada,

și evoluția sistemului tehnologic în ansamblul său. Pentru o invenție singulară, acest comportament este definit prin fazele următoare: inițial o tehnologie se impune lent, prin acceptarea sa de către un număr mic de producători, urmează apoi o difuziune masivă care propulsează tehnologia respectivă spre un prag de saturație, după care urmează un declin, perioadă în care inovația în cauză este subminată de apariția altora mai eficiente. Cînd acest proces este proiectat la nivelul unor sisteme tehnologice mari, progresul tehnic vădește, pe termen lung, o evoluție în „valuri” (graficul), cu alte cuvinte o evoluție caracterizată prin perioade de maximă intensitate inovațională și perioade de relativ recul; între două perioade de puternic inovative se apreciază că intervalul de timp ar fi de circa 50—55 de ani.

Aparent, aceste constatări ar susține

Marea Britanie, Franța, R.F. Germania, Japonia), a testat următoarele coordonate: legătura dintre capacitatea inovativă și un anumit tip de piață; dintre inovație și dimensiunea întreprinderii; dintre inovație și diversificarea procesului de fabricație. Concluziile desprinse de autori sînt deosebit de interesante. Astfel, dacă indicatorul „piață” este definit prin intermediul următoarei tipologie: bunuri de consum, produse industriale, comenzi guvernamentale și piața internă a întreprinderii inovative, întreprinderile japoneze, recunoscute prin forța lor creativă, sînt puternic orientate spre piața internă și spre absorbția inovațiilor de către întreprinderile care le-au creat. Tendințe interesante apar și în ce privește dimensiunea întreprinderilor și potențialul inovativ. Astfel, potrivit concluziilor desprinse pe baza eșantionului amintit a reieșit că unitățile mici au o forță ino-

DOISPREZECE FACTORI CARE DETERMINĂ SUCCESUL UNUI PRODUS NOU

PROCESUL DE ELABORARE : ● originea ideii. Șansele de reușită cresc dacă ideea este sugerată de clientelă, de un serviciu al întreprinderii sau dacă aceasta emană de la nivelul conducerii ; ● **responsabilitatea dezvoltării noului produs.** A o încredința unei singure persoane apare ca un factor pozitiv ; a dispersa răspunderea are efecte opuse ; ● **tipul de invenție.** Cu cât un produs este mai original, cu atât debutul său va fi mai dificil ; ● **clientelă potențială captivă.** Cu cât o astfel de clientelă este mai extinsă, cu atât procesul de inovare este inhibat ; ● **durata elaborării.** Cu cât este mai îndelungată, cu atât problemele sînt mai complexe.

STRATEGIA DE PROMOVARE : ● **bugetul afectat operațiunilor de vânzare.** Eficacitatea acțiunii sporește o dată cu creșterea cuantumului său ; ● **evoluția prețului relativ al noului produs.** În raport cu ofertele concurențiale acest preț trebuie să se mențină scăzut ; ● **intensitatea efortului de cercetare-dezvoltare prevăzut după lansarea pe piață.** Cînd este prea mare, acest efort denotă o insuficientă pregătire prealabilă.

MEDIUL ECONOMIC : ● **apariția concurenților în primii trei ani.** Impactul este negativ ; ● **nivelul de satisfacere a cererilor cumpărătorilor potențiali.** Cu cât este mai scăzut în raport cu produsele existente, cu atât mai mari sînt șansele de acceptare ale noului produs ; ● **reglementări în sfera prețurilor de desfacere.** Acest tip de constrîngeră frînează difuziunea inovațiilor ; ● **dimensiunea pieței potențiale.** Cu cât segmentul este mai extins, cu atât rentabilitatea va fi mai mare.

vativă ridicată, deținînd un rol prioritar în ce privește realizarea de inovații importante, „radicale”, în timp ce unitățile mari (inclusiv societățile transnaționale) au o capacitate substanțial sporită de implementare eficientă a noilor produse și tehnologii. În sfîrșit, diversificarea profilului de fabricație al unei întreprinderi reprezintă un element noutabil de creștere a capacității creative.

Stimularea inovației reprezintă neîndoișofactorul principal în dinamizarea progresului tehnic, dar el se cere permanent sancționat de viabilitatea comercială a produselor noi, ce încorporează invenții. Această dimensiune specifică a raportului tehnologic-economic în promovarea progresului tehnic. Încă puțin cunoscută după cum afirmă unii specialiști, a condus la analize de profunzime asupra factorilor economici care condiționează eficiența și șansele de succes ale unui produs nou. Urmărirea comportamentului comercial al unui număr de peste cinci sute de invenții a permis unui grup de cercetători francezi să distingă patru grupe de factori de influență. După cum subliniază autorii, evaluarea unei idei noi în funcție de procesul de apariție a invenției, structura pieței, strategia de promovare pe piață a produsului și mediul comercial în care întreprinderea inovativă activează (parteneri de producție și concurenți potențiali) permit previziunea cu o exactitate acceptabilă a comportamentului unui produs nou în primii trei ani de la lansarea sa pe piață (casetă).

Corelațiile extrem de numeroase între dinamica tehnologică și cea economică (formulată deci în termeni de costuri, investiții, rentabilitate ș.a.) și îndeosebi faptul că tehnologiile cunosc evoluții discontinue impun elaborarea

unor strategii inovaționale riguroase la nivel microeconomic. În acest cadru, o dată cu alcătuirea unor prognoze tehnologice cât mai temeinice, apte să evite simpla extrapolare, apare necesară și o reorganizare a procesului de management tehnologic în cadrul unei anumite întreprinderi confruntată permanent cu obstacolele tranziției de la tehnologii vechi la altele noi. Apreciindu-se că în general momentul de declin al unei tehnologii se conturează cu mult înainte ca tehnologia în cauză să resimtă schimbări la nivelul cererii, unii specialiști propun o înțelegere nouă a adaptării la schimbarea tehnologică. O astfel de variantă se referă la modul de organizare al procesului inovațional. Se subliniază astfel că implementarea unei idei noi presupune o accentuată descentralizare în cadrul structurilor interne ale unei întreprinderi; crearea unor echipe mici dar cu autonomie maximă în ce privește căile practice de realizare, selectarea unor persoane cu potențial de creație ridicat dar și cu un acut simț al realității. Pe această cale se creează cadrul ca dinamica tehnologică să fie inserată în structuri economico-sociale specifice, să fie pus în valoare acest potențial și orientat în funcție de un ansamblu de valori cu caracter umanist.

Cristian POPESCU

REFERINȚE

- 1) Louis A. Girfalco, The dynamics of technological change. Economic Impact nr. 2/1983
- 2) A.K. Chakrabarti, Sf. Faizman, W. Fuentivilla, A crossnational comparison of patterns of industrial innovation, The Columbia Journal of World Business, nr. 3/1982
- 3) Pierre Virolleaud, Innovation — les ventes des trois premieres années previsible a 30%, L'Usine Nouvelle, nr. 26/1983.

CERCETAREA. științifică românească a fost angajată plenar, în primii trei ani ai actualului cincinal, în soluționarea unor probleme de maximă importanță pentru progresul economiei naționale. Innoirea și modernizarea produselor, realizarea și asimilarea în procesele tehnologice a unor tehnologii noi și eficiente au contribuit în mod substanțial la realizarea obiectivelor prevăzute pentru actualul cincinal, la ridicarea pe noi trepte calitative a întregii activități economice. Astfel, numai ca urmare a introducerii progresului tehnic în diverse ramuri de producție, în anul recent încheiat, s-a realizat un spor de producție de 35,8 mld lei și s-au obținut beneficii în valoare de 8,2 mld. lei. De asemenea, progresul tehnic a determinat efecte de proporții în planul reducerii consumurilor materiale și energetice ; prin promovarea noilor produse și tehnologii a fost micșorat consumul de metal cu 20 000 de tone, cel de combustibil cu 224 000 tone cc, iar consumul de energie electrică a fost diminuat cu 68 milioane kWh. Exprimat valoric, și din perspectiva efectelor aplicării cercetărilor românești în producție, în anul 1983 s-a consemnat o reducere a importurilor cu 17,7 mld lei și o creștere a exportului cu 8,8 mld. lei.

Desigur, aceste cifre globale se referă strict la efectele economice înregistrate pe ansamblul economiei. Nu este lipsit de interes să detaliem prezentarea impactului progresului tehnic asupra economiei naționale pe tipuri de realizări : produse, tehnologii, utilaje etc. Astfel, de la începutul cincinalului actual au fost realizate 10 128 produse noi, mașini, utilaje (2 822 în 1981, 3 560 în 1982, 3 746 în 1983), cifră superioară realizărilor din întregul cincinal precedent ; în anul 1983 au fost aplicate 1375 tehnologii noi, au fost realizate 746 materiale noi și 288 de bunuri de consum.

Între produsele noi, mai importante, realizate pe baza soluțiilor oferite de cercetarea națională pot fi menționate : locomotiva diesel electrică de 2 100 CP cu tablă cutată (producător întreprinderea „Electroputere” — Craiova) ; cazanele turbo-inerțiale recuperatoare pentru materii prime și căldură, de 45 000 mc/h gaze arse (întreprinderea de utilaj chimic Ploiești) ; cazanele de apă fierbinte de 100 și 50 Gcal/h pe lignit cu moară de măcinat („Vulcan” — București) ; vagonul-cisternă de 80 mc pe patru osii pentru transportul de gaze lichefiate și amoniac (întreprinderea de vagoane Drobeta-Turnu Severin) ; încărcătorul frontal pe pneuri cu cupă de 16 mc și motor de 610 CP (întreprinderea mecanică Mirșa) ; combinatele tratate pentru recoltat pomb știuleți nedepănuși cu tăierea și tocarea tulpinelor, pe trei rînduri (întreprinderea mecanică de utilaj Medgidia) ; agregatul cu discuri de fertilizat și pregătit patul germinativ pe terenuri în pantă și pentru tractorul pe șenile S.M.-800 (întreprinderea mecanică „Ceahlău” Piatra Neamț) ; mașina de superfinisat căi de rulare inele interioare pentru rulmenți (întreprinderea de rulmenți — Brașov) ; grupul de foraj de 850 kW cu acționare electrică în curent continuu („1 Mai” — Ploiești) ; compresorul cu cilindri opuși, cu infrastructura foarte ușoară („23 August” — București) ; strungul carusel cu diametrul de 1 250 mm cu comandă numerică și magazie de scule (întreprinderea mecanică Roman).

LA BAZA RITMICITĂȚII PRODUCȚIEI — O PROGRAMARE RIGUROASĂ

PPOTRIVIT PREVEDERII din planul național unic de dezvoltare economico-socială pe anul 1984, un obiectiv hotărâtor trebuie să-l constituie în toate întreprinderile realizarea ritmică a tuturor indicatorilor și cu deosebire a sarcinilor la producția fizică, pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu a caracterizat-o drept „cerință esențială pentru buna desfășurare a activității de producție, pentru realizarea generală a planului”.

În acest sens, Programul privind creșterea mai accentuată a productivității muncii și perfecționarea organizării și normării muncii în perioada 1983—1985 și pînă în 1990 prevede, printre principalele măsuri de perfecționare a organizării producției și a muncii, „realizarea ritmică a producției, elaborându-se pe fiecare unitate grafice de lucru care să asigure obținerea producției programate în mod echilibrat pe decade, prin utilizarea în regim constant a capacităților de producție”.

Contribuind în mod direct la realizarea unei astfel de ritmicități, programarea producției — prin detalierea în timp și în spațiu a planului unității industriale și armonizarea în aceleași coordonate a factorilor de producție în vederea aplatizării curbei de efort și încărcării uniforme a potențialului de producție, prin declanșarea execuției și dispecerizarea fabricației — urmărește respectarea întocmai a sarcinilor de producție, obiectiv ce se exprimă prin relația :

$$F(x_j) = \sum_{k=1}^n \sum_{p=1}^m \sum_{i=1}^m C_{ij} x_{ij} \rightarrow \max(\min)$$

în care : C_{ij} reprezintă criteriul de optimizat, q_{ij} — cantitatea de produse de tip i fabricate cu prioritatea j în

perioada k , p — numărul perioadelor, m — numărul priorităților, n — numărul produselor.

Considerațiile de mai jos cu privire la căile de perfecționare a acestei activități rezultă din concluziile unor investigații la întreprinderi industriale din București, în ultimii doi ani, și din cercetări proprii.

Armonizarea obiectivelor cu resursele

ORICARE variantă de plan, înainte de a fi asumată de către unitatea economică, trebuie supusă, prin intermediul programării, unui test de armonizare a obiectivelor cu resursele de producție (asigurarea bazei de materii prime, energie, combustibil, a gradului necesar de folosire a capacităților de producție și de utilizare a forței de muncă), fără de care apare riscul unor necorelări între indicatorii de plan, mai ales între cei ai planului de producție, pe de o parte și cei ai planului de aprovizionare tehnico-materială (întreprinderea de mașini electrice), ai planului forțelor de muncă și fondului de retribuire (întreprinderile „23 August”, „Timpuri noi” ș.a.) pe de altă parte. La unele unități („Conect”, întreprinderea de elemente de automatizare, întreprinderea de confecții și tricotaje, „Automatica” ș.a.) planurile de producție anuale au fost aprobate de adunările generale ale oamenilor muncii fără a avea o completă acoperire cu balanțe materiale sau contracte ferme la export, ceea ce a dus la neritmicitate în realizarea producției fizice planificate.

O astfel de armonizare constituie, în același timp, o premisă de bază a generalizării acordului global — cerință a mecanismului economico-financiar și coordonată principală a sistemului îmbunătățit de retribuire a muncii.

Desfășurarea programării producției în așa fel încît să contribuie la o producție eficientă impune o bază normativă riguroasă, îndeosebi în ce privește lotul de fabricație, ciclul de producție, perioada de repetare în fabricație, stocurile de producție neterminată, stabilitatea în fabricație.

Procesul de programare propriu-zisă a producției, care constă în primul rînd în determinarea termenelor de intrare în fabricație sau a priorităților (succesunilor) de execuție — z —, se constituie ca o funcție de acești parametri :

$$z = f(n_0, C_p, d, s, w),$$

în care : n_0 reprezintă mărimea lotului de fabricație, C_p — ciclul de producție, d — durata devansării calendaristice, s —

mărimea stocurilor de producție neterminată, w — termenul de livrare a produsului.

Elementul principal prin care se valorifică utilizarea resurselor este ciclul de producție. Mărimea beneficiului obținut în decurs de un ciclu oglîndește nivelul de programare, gradul de utilizare a capacităților de producție, a forței de muncă, a bazei de materii prime și energie.

Cînd se analizează ciclul de producție se au în vedere toate activitățile obiectiv necesare pentru obținerea unui produs — și anume : faza de pregătire a declanșării fabricației, faza de execuție, cea de livrare. Referindu-se la obligativitatea finalizării ciclului de producție, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta : „Dacă întreprinderea a produs anumite mărfuri, pe care le ține în stoc, nu înseamnă că și-a îndeplinit obligațiile. Numai în momentul vinderii produselor și al încasării contravalorii lor se încheie procesul de producție și poate începe o nouă activitate economică.”

Ciclul de producție exercită o influență hotărîtoare asupra tuturor laturilor activității întreprinderii ; ca parametru al programării producției, el stă la baza încheierii contractelor economice de aprovizionare și livrare, precum și a lansării produselor în fabricație.

Detalierea în spațiu și timp a sarcinilor

UNII SPECIALIȘTI consideră că o anumită metodă de programare este suficientă pentru a face față diversității de situații existente în producție. În realitate, după opinia noastră, aplicarea în mod mecanic a unei metode singulare dă naștere la dificultăți de corelare, împiedică valorificarea deplină a avantajelor unui proces de producție cu grad înalt de repetabilitate și modularizare, riscă să nu cuprindă în întregime particularitățile procesului de producție.

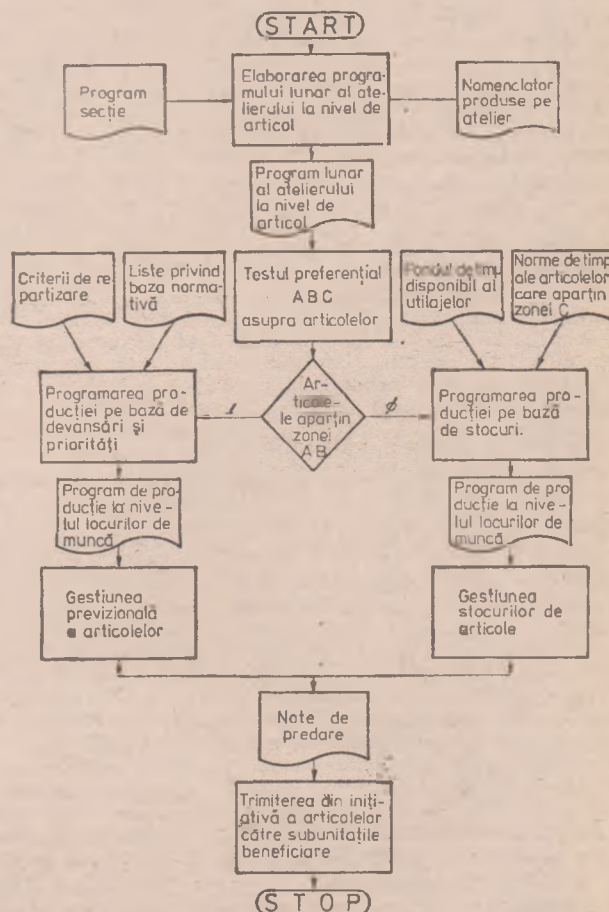

Fig. 1: Elaborarea programelor în cadrul secțiilor

Propunem, pentru desfășurarea programării, un sistem (specific fiecărei întreprinderi) de metode rezultate în urma aplicării testului preferențial A.B.C. tuturor elementelor componente ale produselor. Acesta presupune parcurgerea următoarelor faze: elaborarea programelor calendaristice lunare la nivelul întreprinderii, programarea la nivelul secțiilor de fabricație și elaborarea programelor în cadrul secțiilor.

Din investigațiile făcute în cadrul unor unități din capitală (Întreprinderea de mașini-unelte și agregate, Întreprinderea de mașini electrice, „Timpuri Noi”, „Comet”, „23 August” ș.a.) a rezultat că repartizarea sarcinilor de producție în unități fizice se realizează în timp pe luni, iar în spațiu — pe secțiile de bază, la nivel de produse și sortimente/dimensiuni. Apare necesară perfecționarea fazei de programare în cadrul secțiilor, astfel încât să se asigure condiții de încheierea contractelor de acord global la nivelul formațiilor de lucru să aibă un obiect riguros determinat. În fig. 1 prezentăm schema logică propusă pentru desfășurarea acestei faze.

Perfecționări necesare în lansare și urmărire

ETAPA DE PROGRAMARE propriu-zisă o fundamentează și motivează pe cea de lansare a produselor în fabricație, care constituie un prim punct de control preventiv al utilizării resurselor de producție, eliminând posibilitatea ca acestea să ia o destinație nerațională. Prin intermediul lansării, valorile potențiale cuprinse în documentele economice sunt transformate, în mod succesiv, în producție neterminată și apoi în producție finită.

Pentru a limita numărul de comenzi aflate concomitent în fabricație și, ca urmare, a îmbunătăți organizarea producției și a facilită programarea, este indicat ca documentele economice de lansare să fie limitate la o perioadă de o lună calendaristică, iar procesul de lansare să se desfășoare pe comenzi interne, pe baza cărora se stabilesc loturi de piese similare. Aceste necesități sunt însă în multe cazuri ignorate (de pildă, la fabrica de motoare din cadrul întreprinderii „23 August”).

Unul din obiectivele importante ale lansării produselor în fabricație, pe baza setului unic de documente tehnico-economice, îl constituie verificarea dimensionării optime, pe unitatea de produs, a cheltuielilor normate necesare realizării producției planificate. Aceste cheltuieli trebuie analizate în prealabil de către compartimentele tehnice și economice, urmărindu-se asigurarea încadrării lor în standarde, norme interne etc. și în indicatorii de plan stabiliți. Practicarea de norme largi, slab fundamentate, caracterul superficial al analizelor în faza de lansare a produselor în fabricație (situații ce pot fi întâlnite în acele întreprinderi unde aceste operații sunt efectuate de către lucrători cu pregătire insuficientă în domeniu) grevează costurile de producție, determinând consumuri neraționale de materii prime și manoperă, imobilizarea de mijloace circulante peste nivelul admis și realizarea producției marfă în condiții de eficiență economică scăzută.

Practica demonstrează că oricât de bună ar fi organizarea programării, în cursul desfășurării activității productive pot apărea o serie de perturbări, generate de cauze ce nu pot fi estimate la începutul execuției. Aceasta impune urmărirea și controlul cantitativ al producției, pentru a se lua deciziile de corecție în vederea obținerii rezultatelor preconizate. În majoritatea unităților industriale, urmărirea se realizează prin intermediul dispecerilor de produse și secții; ea deține o pondere de peste 80% în activitatea compartimentului de programare, pregătire și urmărire a producției, ceea ce contravine atribuțiilor instituționalizate prin Decretul nr. 162/1973. O încercare de a îmbunătăți calitatea urmăririi și controlului în condițiile menținerii sistemului bazat exclusiv pe folosirea dispecerilor ar duce la o creștere inadmisibilă a numărului acestora (după unele estimări, până la 10% față de numărul execuțanților direcții). Se impune, în această situație, utilizarea pe scară largă a mijloacelor tehnice de urmărire și control, în cadrul cărora un loc central îl ocupă: instalațiile de comunicație și semnalizare, instalațiile de semnalizare cuplate cu instalații de control al funcționării utilajelor, instalațiile de înregistrare a datelor privind evidența operativă a producției, instalațiile de conducere automată a producției. În acest sens, un exemplu elocvent îl oferă sistemul SICAP, conceput de specialiști din I.P.I.U. și utilizat pe scară largă, cu bune rezultate în întreprinderi ale industriei ușoare. De asemenea, folosirea metodei excepțiilor în procesul de urmărire constituie o altă importanță posibilitate de raționalizare; aplicarea acestei metode presupune ca majoritatea deciziilor de reglare și corecție a programelor să fie luate la nivelul conducerii operative și în special al execuției, în condițiile respectării resurselor alocate, scurtându-se timpul de eliminare a factorilor perturbatori și cel de reglare a sistemului de producție.

O riguroasă programare a producției se poate obține în condiții optime prin elaborarea și implementarea unor sisteme in-

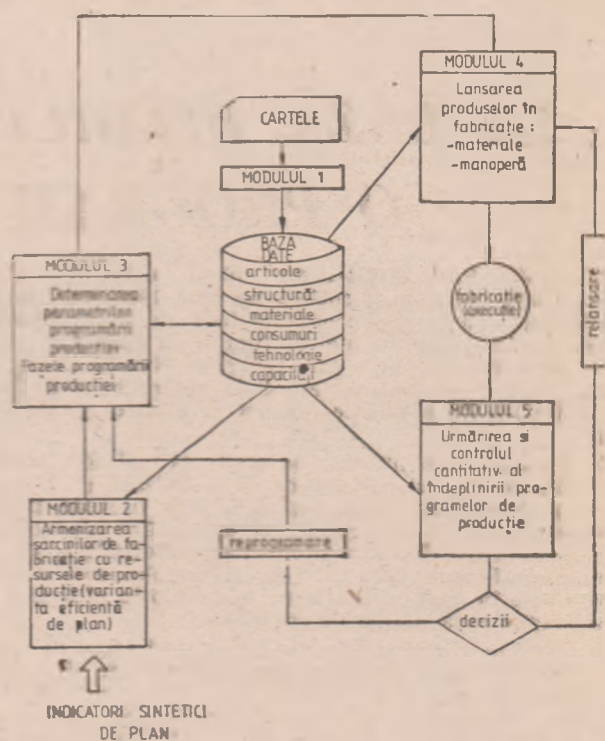

Fig. 2: Schema generală a sistemului de programare

formative proprii pentru toate subactivitățile de programare, lansare, urmărire și control (fig. 2).

Realitatea arată că într-o serie de mari întreprinderi industriale, deși există proiecte proprii privind utilizarea echipamentelor electronice de calcul în rezolvarea programării, se aplică numai concepția informatică asupra lansării produselor în fabricație.

Corelarea cu celelalte activități din întreprindere

PROGRAMAREA producției poate asigura eficiență la nivelul întreprinderii numai în condițiile integrării și corelării sale cu celelalte activități din unitatea industrială.

Astfel, rezultatele programării producției sunt puternic influențate de calitatea organizării producției și a muncii. Se întinsec în unele întreprinderi procese de producție tip serie care se desfășoară ca procese de producție gen unicate; sau reperi uniformizate, componente ale subsansamblelor, care se execută pe bază de comenzi, ca și reperate speciale, nevalorificându-se deci avantajele unei producții repetitive, care se pretează la lotizare și la folosirea tehnologiilor de grup.

Se impun, de asemenea, perfecționarea planificării producției, în special a subsistemului de pregătire a producției, determinarea corectă a mărimii capacităților de producție etc.

O atenție deosebită trebuie dată contractării producției în timp util, potrivit prevederilor legale, ca și asigurării cu repartiții de materii prime la nivelul necesarului pentru îndeplinirea planului. În caz contrar (de pildă la unități ca „Vulcan”, Întreprinderea de radiatoare, echipament metalic, obiecte și armături sanitare) programele de producție nu sunt complet fundamentate și apar rămășițe în urmă în realizarea producției planificate. Corelația directă între procesul de programare și cel de aprovizionare tehnico-materială îmbracă și un alt aspect. Programarea producției dictează ritmurile de aprovizionare pe termene scurte și, prin aceasta, nivelul stocurilor de materiale din depozite. O bună programare trebuie să ofere activității de aprovizionare informații asupra materiilor prime, materialelor, a datei cind și locului unde acestea sînt necesare în procesul de producție, astfel încît pe baza graficelor de producție, depozitele să le pregătească în timp util. După cum a rezultat din unele studii, pe această cale gradul de utilizare a capacităților de producție poate crește cu 5—20%.

Integrarea programării într-o concepție sistemică asigură punerea în valoare a posibilităților sale de a contribui la eficiența economică a activității întreprinderilor.

dr. Mihai FEDIU
dr. George MOLDOVEANU

Gîndirea economică în acțiune — o cerință esențială a dezvoltării intensive

INTREAGA DEZVOLTARE a societății omenești stă măturie forței inepuizabile a omului de a concepe și înfăptui cele mai îndrăznețe aspirații de progres și civilizație. În lupta pentru o viață mai bună, în pace și fericire, omul și-a mobilizat întotdeauna capacitatea sa de creație și acțiune realizînd salturi cu adevărat revoluționare în procesul cunoașterii legilor naturii și dezvoltării economico-sociale, creării unui mediu favorabil vieții prin folosirea cu pricepere și răspundere istorică a tuturor elementelor pe care știința și natura le oferă pentru progres și bunăstare.

Așa cum arăta secretarul general al partidului, omul prin forța sa de gîndire și acțiune s-a dovedit a fi factorul determinant al întregii dezvoltări economico-sociale.

Societatea socialistă, realizînd pentru prima dată în istorie condițiile pentru afirmarea plenară a personalității umane, pentru înfăptuirea unității intereselor fundamentale ale oamenilor, în calitate lor de proprietari, producători și beneficiari, pune bazele reale pentru unirea conștientă a tuturor forțelor creatoare ale societății în slujba progresului înfăptuit de oameni pentru oameni. „Socialismul — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — este opera conștientă a clasei muncitoare, a maselor populare, care își făurește în mod conștient, în conformitate cu cerințele dezvoltării sociale, propria sa istorie, propriul viitor“. Pentru aceasta este însă necesar ca societatea să se preocupe permanent de formarea și dezvoltarea omului nou, cu temeinică pregătire profesională, concepută pe criteriile raționalității economice impuse de exigențele eficienței și competitivității dezvoltării independente într-o lume a interdependențelor crescînde, dar și cu o înaltă conștiință revoluționară. Aceste imperative vitale pentru societatea noastră au fost evidențiate pe larg în cadrul Consfătuirii cadrelor didactice care predau științele sociale în învățămîntul superior, organizată din inițiativa secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Dezbaterile, consacrate analizei aprofundate a problemelor privind predarea științelor sociale și a măsurilor ce se impun pentru transpunerea neabătută în viață a orientărilor și sarcinilor ce revin acestui important domeniu din documentele Congresului al XII-lea și Conferinței Naționale ale partidului, din cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 și la Consfătuirea de lucru de la Mangalia din august 1983, au scos în evidență largă deschidere pe care Congresul al IX-lea al partidului a imprimat-o întregii noastre dezvoltări materiale și spirituale, suflul înnoitor pe care l-a adus în toate domeniile de activitate, rupînd hotărît cu orice forme și manifestări de dogmatism, de comoditate și închistare în gîndire. A fost cu deosebire subliniată atenția pe care secretarul general al partidului o acordă științelor sociale, rolului lor în activitatea ideologică a partidului, în educarea revoluționară a tuturor oamenilor muncii, în formarea omului nou, cu o conștiință înaintată, pe măsura epocii istoricelor transformări revoluționare pe care o trăim.

Cu atît mai mult în țara noastră, în condițiile trecerii la dezvoltarea intensivă a forțelor de producție, în care factorii calitativi, de eficiență și competitivitate devin preponderanți în susținerea dinamismului economic, o importanță deosebită o reprezintă îmbinarea armonioasă a capacității de performanță științifico-tehnică a întregului personal muncitor, a cunoștințelor de strictă specialitate cu cele de ordin politic și economic.

În concepția partidului nostru, a secretarului general al partidului activitatea politico-ideologică și de educație socialistă constituie o componentă esențială a întregului proces de construire a socialismului și comunismului.

Astăzi, cînd este necesar să asigurăm acțiunea din ce în ce mai puternică a factorilor intensivi în dezvoltarea economiei noastre naționale, capacitatea de acțiune a oamenilor muncii trebuie judecată, mai mult ca oricînd, în funcție de modul de îndeplinire a sarcinilor de producție, de gradul de valorificare superioară a resurselor naturale și nivelul productivității muncii sociale, de nivelul tehnic și calitativ al produselor și cheltuielile efectuate pentru obținerea lor, de spiritul revoluționar pe care îl manifestă în întreaga lor activitate. Aceste calități ce se cer fiecărui om al muncii își află premisele reale în procesul de formare și perfecționare a pregătirii profesionale și politico-educative. În acest sens un rol deosebit revine învățămîntului ca unul din factorii principali de educare a omului nou, de formare a unui tineret cu un larg orizont de gîndire, cunoaștere și înțelegere, cu o atitudine nouă, înaintată față de muncă și viață, caracterizată de un puternic spirit revoluționar, patriotic.

Astfel, punînd pe primul plan dezvoltarea puternică a forțelor de producție și perfecționarea continuă a relațiilor sociale și de producție în procesul edificării societății socialiste multilaterale dezvoltate, al făuririi unei economii naționale moderne și armonios dezvoltate, tovarășul Nicolae Ceaușescu a încetățenit, în același timp, o viziune nouă, revoluționară cu privire la rolul factorului conștient în făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate. Formarea omului nou, cu înalte cunoștințe de specialitate, dar și cu o înaltă conștiință socialistă revoluționară, constituie în concepția secretarului nostru general o forță motrice în opera de făurire a noii societăți, proces obiectiv necesar ce condiționează la cel mai înalt nivel manifestarea calităților de proprietar, producător și beneficiar pe care le au toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate. „...Trebuie să aplicăm cu fermitate — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — măsurile stabilite privind ridicarea continuă a cunoștințelor profesionale, tehnice, economice, a cunoștințelor științifice, pentru însușirea calităților de conducere a societății noastre socialiste. ...În același timp este însă necesar să dezvoltăm și mai puternic spiritul revoluționar de luptă, să înarmăm comuniștii, activul și cadrele cu știința revoluționară, materialist dialectică“.

Dacă avem în vedere că în orice proces de producție trebuie să se îmbine factorul uman cu factorul material, atunci este evident că o asemenea îmbinare este în primul rînd o problemă economică, ea avîndu-și baza obiectivă determinată într-o anumită diviziune socială a muncii, iar cheia soluționării optime a acesteia se concretizează în modul de corelare și combinare cantitativă, structurală și calitativă a mijloacelor de producție cu forța de muncă. În consecință, orice problemă de producție este în esența ei o problemă de eficiență economică, de repartizare și utilizare a resurselor naturale-materiale, financiare și umane. De aceea, însușirea unor cunoștințe economice solide de către toți oamenii muncii, alături de o pregătire profesională de specialitate, constituie o cerință stringentă, în condițiile actuale.

prof. dr. Ilie VADUVA
rectorul Academiei de Studii Economice

(Continuare în pag. 24)

Consemnări

Paradiigma entropiei și implicațiile globale

PROFESORUL Georgescu Roegen a arătat cu claritate lumii contemporane că la rădăcina penuriei economice se află nu numai caracterul implacabil limitat al resurselor globului dar și irevocabila degradare entropică a acestor resurse, proces pe care îl accelerează activitățile umane.

Entropia sau a doua lege a termodinamicii arată cum energia termică, de la sine, întotdeauna trece de la un corp mai cald la unul mai rece și niciodată invers. Într-un sistem închis de îndată ce nivelul căldurii (al energiei) dintr-o parte a sistemului ajunge la același nivel termic cu cealaltă parte, fluxul de energie se oprește și sistemul încetează de a mai exista. În acest caz entropia este maximă: masa de energie va fi aceeași însă cantitatea liberă sau disponibilă pentru utilizare (de pildă, pentru un travaliu mecanic) va fi zero iar energia nedisponibilă pentru utilizare, numită și energia închisă sau legată, va deveni maximă. Într-un sistem închis entropia tinde totdeauna către un maximum. Altfel spus entropia maximă reprezintă haosul, lipsa de ordine, de concentrare și de organizare, iar entropia minimă sau joasă este sinonimă cu maximum de ordine, concentrare sau organizare.

Problema originii ordinii și organizării apare încă din primele manifestări ale culturii umane, adică din lumea miturilor originare ale popoarelor privind geneza universului. Acestea sînt izvoarele cele mai îndepărtate ale percepției conceptelor sisteme de organizare și dezorganizare, de entropie înaltă și entropie joasă.

Prof. Georgescu Roegen are marele merit de a fi făcut, primul, legătura între termodinamică și știința economică. Ca și termodinamica economia se ocupă cu procese de transformare a energiei. Munca omului este energie, alimentele, materia primă, utilajele, banii, produsele de tot felul, tot ce ne înconjoară derivă din prelucrări și transformări ale energiei. Materia nestructurată, cu particulele dispersate, difuze, ca și temperaturile uniforme egale, nu sînt apte pentru a fi utilizate (entropie înaltă). Substanța materială utilizabilă de către om, ca și temperaturile ridicate producătoare de muncă mecanică, au o structură, organizare, o concentrare, o ordine (entropie joasă) și aceasta constituie rezervele și resursele necesare efectuării proceselor economice. Pentru construirea unei case este nevoie de nisip, var și cărămizi, care sînt luate și făcute din pămînt, din lemn, gauri, tablă, fier etc., care sînt extrase, prelucrate și fasonate pentru a alcătui structurile necesare. Atunci cînd casa este gata o foarte mare cantitate de energie cu un înalt grad de concentrare și conținut de entropie joasă a fost utilizată, însă această construcție a fost însoțită de o mare creștere a entropiei din întreaga ambianță. Mersul naturii și vieții către entropia maximă este ireversibil, și astfel investițiile, fabricile, produsele nu pot fi eterne. Pentru a injecta descreștere de entropie în sistem, deci pentru sporirea ordinii, este necesară introducerea unui plus de cantități de entropie joasă, dar această operație determină o mai mare accelerare a dezorganizării în restul ambianței din care este extrasă entropia joasă.

Procesul de acumulare entropică este astfel contracarat prin pătrunderea unor noi surse de energie și materie, ceea ce împiedică sau mai bine zis amină dezintegrarea și prăbușirea sistemului. Un sistem entropic poate fi lărgit, dar niciodată în realitate nu poate fi inversat. Lărgirea unui sistem entropic se realizează cu ajutorul tehnologiei care procură entropia joasă necesară proceselor de producție adică de transformări și prelucrări ale materiei. Procesul economic are continuu nevoie de o sursă de susținere și refacere a fluxului de entropie joasă. În fapt sistemul schimbă cu ambianța entropia înaltă (energia consumată difuză și dispersată) cu entropie joasă (energia utilizabilă, de înaltă concentrare și structurare), dar acest schimb va conduce, inexorabil, în timp la deteriorarea entropică a ambianței (fenomenul de poluare, de aglomerare a reziduurilor industriale și guoaielor etc.).

Oricum, mersul către entropia maximă trebuie să continue potrivit legii universului ca sistem închis.

În volumul **Entropy, A New World View**, Jeremy Rifkin împreună cu Ted Howard au încercat, cu succes de altfel, să confere conceptului de entropie un statut de Weltanschauung, un profil de nouă viziune a lumii.

Cartea este dedicată „lui dr. Nicholas Georgescu Roegen care a pus fundamentul, perseverînd ca profet și învățător“. Volumul are, de altfel, o substanțială postfață semnată de prof. Georgescu Roegen. Teza generală a lucrării este că paradigma mecanicistă newtoniană, care a dominat știința modernă, este

pe cale de a fi înlocuită de noua paradigmă a legii entropiei. Noua paradigmă, ca lege supremă a naturii, este reflectată de biologie, economie, știința comunicațiilor, sociologie, psihologie, politologie etc.

În fizica clasică timpul, scrie Rifkin, poate merge în orice direcție deoarece potrivit principiilor lui Newton, bazate pe matematici, fiecare schimbare a materiei în mișcare trebuie în teorie să fie reversibilă. Potrivit paradigmei mecaniciste procesele pot să se desfășoare atît înainte cît și înapoi.

Timp...

Însă, așa cum arată Georgescu Roegen, timpul merge numai într-o direcție și anume înainte. Această direcție înainte (evoluționistă) este o funcție a schimbării în entropie. Timpul arată schimbarea în energie de la concentrare la dispersare sau de la ordine la o dezordine crescîndă. Consumul de timp reprezintă descreșterea energiei utilizabile pentru executarea unei munci, cheltuirea acestei energii. Entropia este săgeata și sensul unic al timpului. A înregistra trecerea timpului înseamnă a trăi aplicarea celei de a doua legi a termodinamicii, a vedea cum se mișcă procesul entropic. Nu putem inversa direcția timpului sau a procesului entropiei care sînt determinate dar putem stabili din proprie inițiativă viteza cu care consumăm entropia utilizabilă.

...și biologie

Fiecare acțiune a omului, fiecare comportament uman reprezintă o decizie privind accelerarea sau încetinirea modului în care energia disponibilă se risipește transformîndu-se în energie inutilizabilă.

În biologie organismele supraviețuiesc dacă sînt capabile să capteze și să acumuleze entropie joasă, respectiv energie disponibilă, din ambianță. Astfel fiecare specie poate fi privită ca un tip diferit proiectat pentru a absorbi, a colecta și a transforma energia. Selecția naturală reprezintă o adaptare mai bună la mediu prin utilizarea mai eficientă a energiei, minimizînd tranzitul prin entitățile biologice ale fluxului permanent de energie destinat transformărilor din cadrul acestor sisteme. Cu cît speciile sînt mai complexe cu atît ele sînt mai bine echipate pentru a transforma energia utilizabilă și cu atît este mai mare tranzitul fluxului de energie și este mai mare dezorganizarea generată în ambianța totală. Evoluția speciilor înseamnă crearea unui contracurent, a unor virtuți tot mai mari de ordine și organizare a vieții în curgerea fluviului inexorabil al entropiei — după imaginea poetică a lui Bergson.

Cultură...

Dezvoltarea socială, ca parte a culturii umane, reprezintă de asemenea efortul de creare a unor insule de ordine menite a promova supraviețuirea umană.

Energia stă la baza culturii umane tot așa cum stă la baza vieții. În acest sens cultura trebuie văzută ca un ansamblu de contexte a tot ceea ce fac și învață oamenii pe o anumită treaptă de dezvoltare, inclusiv valorile în care cred, instrumentele create și mijloacele utilizate pentru supraviețuire, comunicațiile și instituțiile juridice și economice. Cultura este implicată în perfecționarea organizării proceselor de preluare a energiei disponibile, a schimbului și distribuției acesteia în diferitele părți ale sistemului și eliminării deșeurilor și reziduurilor energiei consumate.

...și politologie

În fiecare societate puterea a aparținut acelor care controlează acest ansamblu de instrumente folosite pentru transformarea și schimbul de energie, scrie Rifkin. Împărțirea în clase, exploatarea, privilegiile și sărăcia sînt toate determinate de modul în care este instituit cursul și linia fluxului de energie într-o societate. Cei care controlează societatea controlează, de asemenea, cursul liniei fluxului de energie. El determină cum va fi repartizată munca în societate și cum vor fi alocate recompense economice între diferitele grupări și componente constitutive ale societății.

Istoria reflectă de asemenea a doua lege a termodinamicii. Gîndirea lui Rifkin în acest domeniu poate fi echivalată cu ideea că istoria omului este istoria muncii. Însă munca nu este altceva decît cheltuielă de energie, iar progresul în eficiența muncii, cu ajutorul noilor tehnologii, pentru procurarea mai ușoară a fluxului de energie, constituie la rîndul său o creștere a entropiei. Au fost necesare sute de mii de ani pentru trecerea de la vîna-

toare la agricultură, mii de ani pentru schimbarea ambianței agricole cu una predominant industrială, dar numai câteva generații pentru a se ajunge aproape la secătuirea rezervelor de resurse ale planetei.

Toate acestea arată că istoria este o schimbare în diferite ritmuri a surselor de energie și a tehnologiilor adiacente. Entropia ambianței devine la un moment dat așa de ridicată încât apare implacabil necesară o deplasare spre o nouă ambianță de energie, alături de crearea unui nou tip de tehnologie și de formarea unor noi instituții sociale, economice și politice.

Tehnologiile ca acceleratori...

Entropia înaltă în sistemele tehnologice de-a lungul istoriei crește

pînă depășește pragul superior (pe care Rifkin îl numește cumpăna apelor) al folosirii bazei energetice existente. Apariția plugului cu roți și două cuite, urmată de rotația a trei culturi pe an și de utilizarea cailor pentru tracțiunea plugului au schimbat întreaga organizare a vieții agrare, au sporit producția, dar în același timp au accelerat și procesul entropiei energiei chimice și biologice a solului. Perfecționările tehnologice amplifică pătrunderea fluxului de energie și odată cu aceasta creșterea entropiei. Drept exemplu Rifkin arată că la mijlocul secolului 14 fertilitatea solului utilizat scăzuse în vestul Europei și totodată izbucnise o mare penurie a lemnului (intens folosit drept combustibil pentru industria prelucrătoare, metalurgie, și ca sursă de materiale pentru șantierul naval și construcții).

Introducerea morilor de vînt din sec. 12 și o mai mare utilizare a morilor de apă au ajutat la cîștigarea unor noi terenuri pentru cultura agricolă, însă, concomitent a crescut entropia în altă parte și anume în domeniul defrișărilor și tăierilor masive de păduri. Totodată, aglomerațiile umane din orașe creșteau mai repede decît surplusurile agriculturii.

Întreaga țesătură a vieții politice, sociale și economice a început să se dezintegreze. La această cumpănă a apelor a apărut o nouă bază energetică care, parțial, este încă în funcțiune și astăzi: cărbunele. Dar ce s-a întîmplat atunci nu a fost numai o schimbare a bazei energetice, o trecere de la resursele care se reînnoiesc la cele care nu se reînnoiesc. Întreaga civilizație a lemnului a fost profund transformată, modul de viață s-a schimbat: comportamentele, vestimentația, instituțiile, structurile conducerii politice. Cărbunele este însă mai greu de extras și de prelucrat și cere o cheltuială de energie mai mare decît lemnul. Explicația o găsim tot în legea entropiei. Sursele de energie cele mai accesibile sînt primele care sînt folosite. Fiecare din ambianțele care se succed se alimentează dintr-o formă de energie mai greu accesibilă decît cea precedentă. Este mai dificil mineritul cărbunelui, inclusiv prelucrarea lui, decît tăierea lemnului în pădure. Sînt încă și mai grele pomparea și prelucrarea petrolului și încă și mai complicată fisiunea atomului pentru energia nucleară.

Schimbările în tehnologii creează regiuni temporare de ordine, însă pe seama sporirii eforturilor de muncă necesare pentru obținerea unei unități de rezultate, grăbind astfel procesul entropic și dezorganizarea în lume. Istoria arată că fiecare aplicație tehnică prezintă anumite efecte secundare neprevăzute care au influențe negative, adesea foarte puternice în alte direcții (zgomotul zborurilor de noapte ale avioanelor, accidente produse de intensificarea traficului și vitezei autovehiculelor, abatoarele și fabricile care poluează atmosfera etc.). Dezordinile secundare create de o anumită tehnologie pot fi uneori soluționate prin utilizarea unor tehnologii suplimentare dar adesea soluția creează încă și mai multe probleme (entropia crește).

...de entropie...

Problemele se înmulțesc mult mai repede decît soluțiile care trebuie să le rezolve. Fiecare dintre problemele noi este mai greu de soluționat comparativ cu cele vechi, deoarece cu fiecare eveniment entropia ambianței crește și energia liberă disponibilă scade. Devine tot mai greu și mai costisitor de generat și de menținut ordinea. Întregul proces al complexității crescînde și proliferării problemelor, al sporirii entropiei și al dezvoltării dezordinii se desfășoară exponențial. Creșterea exponențială este un fenomen de dublare. Rifkin dă ca exemplu o foaie de hirtie (cu o grosime de circa 1/645 cm) căreia, dacă i se dublează grosimea de cîte 42 de ori ajunge să reprezinte distanța de la Pămînt la Lună, iar dacă este dublată de 50 de ori, grosimea atinge o distanță de 149 milioane km (distanța de la Pămînt la Soare). Ritmul secătuirii rezervelor merge cu pași exponențiali.

...și de randamente descrescînde

După părerea lui Rifkin pe măsură ce tehnologiile devin tot mai numeroase și crește fluxul de energie, de care sistemele au nevoie ca să poată funcționa, apare fenomenul randamentelor neproporționale de-a

lungul tranzitului acestui flux. Absorbția de mai multă energie devine tot mai costisitoare și mai complicată, instituind restricții asupra posibilităților tehnologice noi. Un punct critic al situației este atins atunci cînd tehnologiile existente trebuie reajustate pentru a face față atît cerințelor crescînde de energie, în condițiile micșorării bazei energetice, cît și soluționării problemelor de sporire a entropiei în ambianță. Concentrarea asupra adaptării tehnologiilor existente face însă ca tot mai puține eforturi să fie puse în noi elaborări de tehnologii inovative. În unele industrii metalurgice și siderurgice din S.U.A. 20% din investițiile totale trebuie folosite pentru echipamentele de control al poluării. După Institutul Brookings, astfel de cheltuieli au determinat un declin de 17-20% din rata anuală de creștere a economiei în S.U.A.

Fazele suprastructurilor...

Instituțiile economice, formele de transport și de comunicație, așezările urbane și rurale,

toate aceste sisteme sînt, ca și mașinile, entități transformatoare de energie derivată dintr-o bază energetică comună. Așa cum a fost în succesiunea de culturi a lemnului, cărbunelui și în cea prezentă a petrolului, misiunea instituțiilor politice este de a facilita fluxul energetic în folosul entităților transformatoare de energie. În prima fază a unei noi ambianțe energetice, fluxul de energie este în primul rînd utilizat pentru a crea noi tehnologii și entități transformatoare, iar instituțiile politice și economice au un rol de proiectare și coordonare. Acest rol este relativ flexibil și necomplex deoarece este necesară explorarea, experimentarea și folosirea tuturor posibilităților tehnologice.

În faza de avînt a unei noi ambianțe energetice, masele umane sînt deprivate de fluxul de energie deoarece acesta este dirijat către construcția noilor entități de prelucrare și utilizare a energiei. Sînt cunoscute condițiile grele de viață ale populației de la orașe (dar și de la sate) antrenate de industrializare în sec. 17-19. A urmat apoi a doua fază cu o nouă ambianță energetică în care tot mai multă energie a pătruns direct în sistemele sociale și cînd tehnologiile încep să se multiplice de-a lungul întregului curs al liniei de tranzit al fluxului de energie. Oamenii depind de fluxul de energie pentru supraviețuirea lor și sînt continuu implicați în transformarea energiei în diferite produse și servicii, muncind pentru a-și cîștiga existența și a cumpăra bunuri (schimburi de energie) pe care apoi le aruncă (eliminarea deșeurilor energetice). Acesta este cursul liniei fluxului de energie, adică al vieții economice. De cîte ori schimbăm banii pe produse sau servicii, ceea ce legal oferim este moneda care se poate spune că reprezintă plata (de pildă, salariul) pentru energia anterioară pe care am prestat-o — în fapt, o recunoaștere a unei energii stocate. De cîte ori aruncăm ceva, încălțămîntea uzată sau ziarul de ieri, risipim energie și sporim entropia ambianței. Tipul, extinderea și intensitatea dezordinii entropice depind de felul în care se desfășoară procesele economice, adică de felul în care este instituit cursul liniei fluxului de energie (Modul în care este repartizată munca (transformarea energiei) în societate, modul în care energia este divizată între diferitele persoane, grupe și componente ale sistemului social (schimbul de energie) și ceea ce se face cu deșeurile la fiecare etapă a procesului de tranzitare a energiei (eliminarea energiei utilizate) determină natura politică, economică și socială a dezordinii entropice care apare la suprafață).

...bazei energetice

Pe măsură ce cresc dezordinile entropice pe linia tranzitului

de energie, fluxul însuși este stăvilit în înaintarea lui și devine necesară o continuă reordonare a dezorganizării care proliferază rapid în fiecare din părțile sistemului. Rolul instituțiilor politice și economice, apreciază Rifkin, crește în direcția funcției de menținere și remediere. Cînd dezordinea entropică într-unul din punctele liniei fluxului devine atît de mare încît amenință funcționarea unei părți sau chiar a întregii societăți, atunci este luată în considerație instituția adecvată pentru înlăturarea blocajului.

Cu toată elocința exemplelor prezentate de Rifkin este greu de acceptat ideea că istoria poate fi redusă la efectele transformărilor materiale ale bazei energetice de care a dispus societatea în diferite epoci. Realitatea existenței umane colective este mult mai complexă și ne gîndim la deosebirea pe care Pascal o face între spiritul de geometrie și spiritul perceptiv (esprit de finesse). Spiritul de geometrie are o semnificație conceptuală și riguroasă principală (problemele sînt pe deplin formalizabile și calculabile).

Spiritul de finețe percepe multitudinea nuanțelor și din această cauză nu poate aplica reguli tehnice de sistematizare a principiilor și de organizare a raționamentelor, în sensul

prof. dr. M. C. DEMETRESCU

(Continuare în pag. 24)

ȘCOLI • CURENTE • ECONOMIȘTI

SUB DENUMIREA Supply Side Economics (Economia din unghiul ofertei sau, prescurtat, Economia ofertei) și-a făcut apariția în S.U.A., spre sfârșitul deceniului al optulea, o nouă variantă a teoriilor economice neoclasice, de esență neoconservatoare, ai cărei principali promotori sînt exponenții dreptei americane. Privită cu scepticism de către liberalii și conservatorii tradiționali, dintre care unii au văzut în ea, cu ironie, „o formă de gîndire magică”, iar alții au taxat-o drept „ofertism de proastă calitate” („punk supply-sideism”), noua teorie a făcut în scurt timp o adevărată vogă. Punctul de opoziție al economiei ofertei l-a constituit, după unii autori, anul 1981¹⁾, cînd noua administrație a reușit să legitimizeze și să transpună în practică o serie de soluții fiscal-bugetare de sorginte ofertistă, după care interesul pentru noua teorie începe să scadă sub influența rezultatelor contradictorii și insuficient de concludente și convingătoare ale măsurilor aplicate. Declinul teoriei în care a intrat nu înseamnă însă abandonarea acestei orientări de politică economică. Dar este greu de spus dacă economia ofertei va avea sau nu perspective, întrucît evoluția economiei americane și a celei mondiale depind de o multitudine de factori, mulți dintre ei imprezvizibili. Un lucru este sigur, aplicarea preceptelor ofertiste merită să fie urmărită cu toată atenția, deoarece succesul sau eșecul ei va depăși ca importanță frontierele S.U.A., dată fiind ponderea pe care această țară o deține în economia mondială și, pe de altă parte — așa cum releva un interpret și critic francez al economiei ofertei — gîndirea economică occidentală nu va mai putea rămîne aceeași, nici în bine, nici în rău, după această experiență²⁾.

Apariția și ascensiunea teoriei economice a ofertei trebuie puse, după opinia noastră, în legătură cu profundele și va-

„Economia ofertei” — o variantă neoclastică (I)

riatele fenomene de criză structurală caracteristice capitalismului tîrziu în general și îndeosebi capitalismului american, fenomene de criză pe care autorii acestei teorii le ocolesc sau le disimulează cu bună știință. Avem în vedere, în primul rînd, criza economică îndelungată, cu cele două perioade acute (1973—1975 și 1979—1982), caracterizate printr-o puternică stagflație, în fața căreia terapeuticele keynesistă și monetaristă s-au dovedit neputincioase, prima accelerînd inflația iar a doua accentuînd și prelungind recesiunea. Economia ofertei, pronunțat antikeynesistă, dar opusă în mare măsură și monetarismului, constituie în acest sens o tentativă de relansare economică și de reducere a inflației, printr-o întoarcere la legile draconice ale acumulării capitaliste, reafirmarea primordialității inițiativei private, eliminarea obstacolelor fiscal-bugetare din calea mișcării libere a capitalului privat și reducerea la minimum a imixtiunii statului în economie.

Teoria economică a ofertei este, putem spune, și un produs al crizei capitalismului monopolist de stat și al crizei fundamentelor teoretice și politice ale acestuia — keynesismul cu variantele și modelele sale postbelice. Teoreticienii ofertei acuză pînă la exagerare keynesismul de întregul declin înregistrat de economia americană în deceniul 70—80. Demersul teoretic al economiștilor ofertei corespunde — potrivit afirmației lui George Gilder, unul din principalii exponenți ai noii teorii — putemiceii tradiției americane a laissez-faire-ului și neîncrederii față de statul central.

Noua teorie economică este, totodată, și un reflex al crizei tipului de acumulare și a modelului de producție american și occidental, al crizei de eficacitate, caracterizată prin încetinirea productivității muncii și pierderea de viteză a economiei americane în competiția internațională.

Ofertistii pretind că soluțiile lor referitoare la fiscalitate și la buget pot deveni factorii unei revitalizări a capitalismului american în sfera producției și productivității, ai unei „reindustrializări” și, pe această bază, un mijloc de refacere a „leadership”-ului american în lumea occidentală și de menținere a capacității competitive a S.U.A. în cadrul restructurărilor industriale și tehnologice care au loc în economia mondială. În sfîrșit, economia ofertei reprezintă o recunoaștere tacită a crizei «societății de consum». Exponenții ei denunță „filantropismul” politicilor economice și sociale de inspirație keynesistă duse de administrațiile precedente, proclamă sfîrșitul așa numitelor „Welfare State”, „Great Society” și „Big Government” și propun un program de austeritate bugetară (la cheltuielile cu destinație socială), precum și diminuarea rolului organizațiilor sindicale. Noua orientare, bazată pe ideile economiștilor ofertei, trebuie înțeleasă — remarcă un autor vest-german — ca o ruptură în politica socială cucerită prin luptă și dezvoltată timp de 50 de ani și ca un atac deschis împotriva mișcării sindicale.³⁾

Unii exponenți ai actualei administrații, avînd în vedere declarațiile de intenții și propunerile partizanilor noii teorii, și-au exprimat încrederea în „virtuțile curative ale economiei ofertei”. Îndeobște se consideră că economia ofertei a început să se afirme public în anul 1978 și că principalii ei aderenți — exponenți ai cercurilor neoconservatoare, îndeosebi din sudul și estul Statelor Unite — sînt în marea lor majoritate universitari. Cap de listă este Arthur B. Laffer de la Universitatea

FIȘE

DUMITRU CIUCUR • ILIE GAVRILĂ

MUNCA PRODUCTIVĂ ȘI MUNCITORUL PRODUCTIV COLECTIV

EDITURA POLITICĂ

● După cum indică și titlul, volumul „Munca productivă și muncitorul productiv colectiv” tipărit recent la EDITURA PO-

LITICA abordează o problemă de maximă importanță pentru interpretarea, din perspectiva teoriei economice marxiste, a stadiului și evoluției societății contemporane. Ipoteza de lucru a autorilor — prof. dr. Dumitru Ciucur și conf. dr. Ilie Gavrilă — potrivit căreia munca productivă se definește ca unitate contradictorie a două laturi inseparabile: dimensiunea tehnico-economică și dimensiunea socială, a impus și structurarea volumului în două secțiuni. Prima parte este consacrată unor clarificări de ordin teoretico-metadologic în care se propune delimitarea conținutului muncii productive de munca neproductivă în funcție de trei criterii: distincția dintre funcțiile economice și cele neeconomice; separarea funcțiilor economice în productive și neproductive; raportarea valorii de întrebuintare la natura trebuințelor de consum cărora îi este

destinată. Sublinierea faptului că, în timp, aceste raporturi se modifică sub influența unor factori generali cum sînt progresul tehnic, diviziunea internațională a muncii etc. permite autorilor să avanseze — și să argumenteze — ideea conform căreia surprinderea mutațiilor ce caracterizează munca productivă și muncitorul productiv colectiv nu poate fi realizată decît prin raportarea la un context social-istoric concret. Un astfel de cîmp concret de investigație îl reprezintă statele capitaliste dezvoltate, cărora le este consacrată a doua secțiune a cărții.

Exportul și importul în strategiile de comerț exterior

● Promovarea mai susținută a exporturilor reprezintă un obiectiv de perspectivă al economiei iugoslave confruntată, ca majoritatea țărilor lumii, cu o

serie de dificultăți generate de criza mondială. Important este de subliniat faptul că pe parcursul ultimilor ani coordonatele acestei strategii au cunoscut schimbări de esență. După cum afirmă Milenko Bojanic în articolul „Les exportations — condition d'un développement plus stable de l'économie yougoslave” publicat în numărul din 5.I.1984 al revistei „REVUE DE POLITIQUE INTERNATIONALE” într-o perioadă inițială s-a optat pentru o politică polară: pe de o parte limitarea cît mai strictă a importurilor și, pe de altă parte, stimularea intensă a exporturilor. Această orientare, eficientă pe termen scurt, a afectat însă posibilitățile de înnoire a fondurilor fixe, și, pe această cale a competitivității produselor și implicit a exportului. În prezent se consideră că ridicarea nivelului exportului trebuie să fie socotită nu numai ca o cale de echi-

Southern California, despre care unii spun că este economistul „care a avut cea mai mare influență pe scena politică după Keynes”, motiv pentru care Noua doctrină este numită uneori *lafferism*. Printre figurile proeminente ale economiștilor ofertei se numără: M. Boskin, de la Universitatea Stanford, M. Feldstein de la Harvard, în prezent director al importantului National Bureau of Economic Research, M. Weidenbaum, fost până nu demult în fruntea comitetului consilierilor economici ai noii administrații, D. Stockman, directorul Bugetului, Norman Ture și P.C. Roberts, de la Tezaur, senatorii republicani Jack Kemp și Orrin Hatch, la care se adaugă G. Gilder, L. Summers, L. Hausman, D. Hamermesh, V. Canto, D. Joines, B. Bartlett și alții.

Noua doctrină se găsește mai puțin în lucrări și tratate sistematice și mai mult sub forma unei „tradiții orale” — discursuri, conferințe de presă, simpozioane, mici articole explicative etc. Termenul de economie a ofertei nu este lipsit de ambiguitate. Alegerea lui își află explicația în dorința unei delimitări nete a noii teorii față de concepția keynesistă, elementul central al acesteia din urmă fiind, cum se știe, stimularea cererii — a cererii-agregate — în mare parte prin intervenții guvernamentale. În sens larg, expresia de economie a ofertei are în vedere problematica producției — productivitate, creșterea economică, performanță, costuri industriale.

Spre deosebire de keynesism și de monetarism — doctrina cu deschidere precumpănitor macro-economică — economia ofertei abordează cu prioritate aspectele micro-economice, concentrându-și atenția asupra problemelor de performanță economică pe termen lung. Exponenții acestei teorii nu ignoră problematica eco-

nomică de ansamblu, dar în acest cadru, ei nu fac decît să repună în circulație principalele dogme ale macro-economiei clasice și neoclase cu privire la preținsa „lege a debușeelor” a lui Say (oferita își creează automat cererea), la mina invizibilă, la echilibrul automat al pieței capitaliste, la inexistența șomajului involuntar etc. În concepția lor, prețurile relative reprezintă factori fundamentali în funcție de care „individii” își fixează opțiunile economice și programul de acțiune, iar productivitatea marginală — baza repartiției veniturilor. În pură manieră neoclasică, ei fac abstracție în analizele lor de factorii de putere pe care îi reprezintă monopolurile și de rolul acestora în fixarea prețurilor, în adoptarea deciziilor referitoare la producție și la folosirea forței de muncă. Ei nu neglijează în schimb statul și îndeosebi intervenția fiscal-bugetară a acestuia în viața economică. Fiscalitatea, nivelul taxării sau impozitării veniturilor în general și în special a capitalului și profitului sînt considerate a fi un factor determinant în domeniul prețurilor relative și, mai departe, în influențarea deciziilor economice, a structurii, nivelului și ritmului de creștere a producției. Acest aspect — asupra căruia vom reveni mai jos — ocupă un loc central în teoria economiei ofertei, iar creșterea fiscalității constituie principalul cap de acuzare împotriva politiciilor keynesiste.

Unul din postulatele economiei ofertei, comun teoriei neoclase și definiției pentru conținutul apologetic al orientărilor neoconservatoare, constă în negarea existenței oricărei opoziții fundamentale de interes între muncă și capital.¹⁾ În viziunea partizanilor ei, favorizarea formării noilor capitaluri, intensificarea acumularii capitaliste și deci creșterea avuției bogăților vor sluji în final interesele mun-

citorilor. Unii dintre ei îl parafrazează în acest sens pe miliardarul Andrew Mellon care, în deceniul al treilea, afirma că prosperitatea claselor sărace și mijlocii depinde de șansele celor bogați, de lejeritatea fiscalității impuse acestora.

După opinia economiștilor ofertei, politica economică trebuie să abandoneze problema repartiției — căreia keynesismul îi rezervase un loc important în formarea cererii-agregate — și să se concentreze asupra ofertei factorilor de producție, asupra creșterii economice. Ei consideră astfel că un criteriu fundamental al optimizării politicii economice, inclusiv a celei fiscale, este maximizarea avuției totale a societății, concept pe care îl identifică — prin ignorarea deliberată a caracterului capitalist al repartiției și disimularea marilor inegalități și disproporții în venituri — cu noțiunea de bunăstare. Ei introduc în analizele lor termenul de „pierdere totală în bunăstare”, prin care înțeleg suma absolută sau mărimea relativă cu care este diminuată producția totală a societății în raport cu nivelul maxim posibil în condițiile participării optime a factorilor de producție, ca urmare, de pildă, a unei fiscalități excesive aplicate capitalului.

prof. dr. Ion LUPU
asist. P.P. FUDULU
Universitatea Brașov

¹⁾ J. T. Campen, A. MacEwan, Crisis, contradictions and conservative controversies in contemporary US capitalism. In The Review of Radical Political Economics, New York, IV, 1982, reproduc în „Problèmes économiques” 1836/18 VIII 1983.

²⁾ Chr. Stoffaës, La Reaganomie en perspective. In Economie et prospective internationale, 9, 1982, reproduc în Problèmes économiques 1779/23 VI 1982.

³⁾ G. G. Eckstein, USA — Gewerkschaften in der Klemme. In Gewerkschaftliche Monatshefte, Köln, dec. 1982, reproduc în Problèmes économiques 1933/20 VII 1983.

⁴⁾ J. T. Campen..., art. cit.

librare a balanței de plăți ci și o modalitate importantă de creștere a Importului; un import dirijat în cît mai mică măsură spre cumpărarea de materii prime și energie — acestea urmînd a fi asigurate preponderent din resurse interne — și destinat achiziționării de tehnologie productivă.

„Stadiul economiei de inovație”

● Creșterea autonomiei personalului în cadrul întreprinderilor este susținută, potrivit opiniei exprimate de Yannick Bonnet într-un interviu acordat publicației MANAGEMENT FRANCE (numărul din ianuarie-februarie a.c.) de două elemente. În plan economic, țările industrializate ar fi evoluat, după cum afirmă autorul citat, de la o economie de piață spre o economie „de inovație”. Or, această tendință care corespun-

de unor noi coordonate ale climatului economic mondial — reacții rapide față de modificările cererii, înnoirea sortimentului de produse, descentalizarea activităților și reducerea dimensiunii întreprinderilor — situează în prim plan funcția inovativă a personalului din unitățile economice.

O a doua latură a problemei vizează aspirația tot mai larg afirmată a lucrătorilor spre o participare reală la conducerea întreprinderilor. Această stare de spirit ar corespunde unei faze a evoluției personalului muncitor pe care Y.B. o denumeste „faza maturității”; ea ar urma unei faze inițiale caracteristice pentru exodul masiv al populației rurale spre activitățile industriale și unei faze intermediare în care personalul se raporta în mod exclusiv critic la activitatea unității. În prezent, se impune formarea colectivelor de muncă pentru o

participare activă, competentă, în cunoștință de cauză.

Societatea informațională

● Ideea tranziției iminente spre o societate informațională nu mai reprezintă o pură speculație teoretică, așa cum apăruese în urmă cu mai bine de zece ani, în cazul teoreticienilor „societății post-industriale”. După opinia exprimată de Wilson P. Dizard în studiul „The coming information age” publicat în revista „ECONOMIC IMPACT” (nr. 4/1983) economia și societatea americană cunosc, în mod real, o schimbare de profunzime care situează producția, stocarea și difuzarea informației în centrul organismului social, proces măsurabil și prin ponderea pe care o au activitățile legate de informație în G.N.P. — de circa 45 la sută. Totodată, susține W.D., prognozele fanteziste elaborate într-un trecut apropiat li se pot

FIȘE

substitui astăzi analize minuoșoase; asemenea demersuri analitice au permis deja individualizarea mai multor componente (dacă privim structural) și etape (dacă privim istoric) specifice societății informaționale. Astfel, în cadrul unui model general, o primă fază este caracterizată prin dezvoltarea industriilor producătoare de echipamente informatice; o etapă intermediară va înregistra difuziunea serviciilor informaționale către alte sfere ale activității productive în timp ce ultima fază va fi delimitată prin extinderea sistemelor informatice și la nivelul consumatorului particular, concomitent cu diversificarea considerabilă a acestor genuri de servicii cu caracter economic și social.

Gîndirea economică în acțiune

(Urmare din pag. 19)

pentru a avea certitudinea conceperii și înlăptuirii acțiunilor necesare pe principiile raționalității economice, ale eficienței maxime.

În sistemul autoconducerii muncitorești și autogestiuunii economico-financiare, formarea și dovedirea reală a unei **gîndiri economice** în acțiune la toți oamenii muncii —, ca modalitate practică de cheltuire rațională a resurselor încredințate de societate colectivelor de oameni ai muncii — reprezintă condiția esențială pentru asigurarea substanței saltului revoluționar pe care îl presupune realizarea noii calități în economie.

Ca atare, exigențele dezvoltării pe baze intensive a economiei noastre în etapa actuală impun cu necesitate conceperea și înlăptuirea întregului proces de formare a omului nou în spiritul răspunderii față de progresul rapid și multilateral al patriei noastre, al înțelegerii proceselor și cerințelor economiceității și ai asigurării dezvoltării în condiții de eficiență competitivă.

Aceasta înseamnă formarea și manifestarea la toți oamenii muncii a unei **conștiințe economice** cu adevărat revoluționare care să permită nu numai înțelegerea corectă și la timp a necesităților viitoare ale dezvoltării noastre economico-sociale, dar și importanța vitală a înlăptuirii neabătute a strategiei și tacticii pe care partidul nostru le stabilește pentru fiecare etapă a edificării socialiste, ca modalități sigure pentru atingerea obiectivelor fundamentale ale Programului partidului. Alături de celelalte forme ale conștiinței sociale și împreună cu ele, conștiința economică trebuie să devină pe zi ce trece un factor de antrenare pe cale revoluționară a tuturor oamenilor muncii în lupta pentru promovarea progresului, iar criteriul pentru aprecierea rezultatelor nu îl poate constitui decît înaintarea fermă a României socialiste pe noi culmi ale civilizației socialiste și comuniste, ale creșterii bunăstării întregii națiuni.

Construirea socialismului prin popor și pentru popor — teză ridicată de secretarul general al partidului la rangul de legitate generală a dezvoltării democratice socialiste — este organic legată de capacitatea fiecărui om al muncii și a tuturor la un loc, de a înțelege că sursa inepuizabilă a progresului și prosperității este unitatea gîndirii și acțiunii revoluționare a celor care sînt stăpîni absoluți ai avutiei naționale, producătorii bunurilor materiale și spirituale și beneficiarii roadelor întregii dezvoltări economico-sociale. Cerințele dezvoltării pe baze intensive a forțelor de producție impun ridicarea la un nivel calitativ superior a rolului conștiinței economice în acțiune. Pe fondul unor cunoștințe profesionale de specialitate de înalt nivel și structurate într-un orizont larg, capacitatea de performanță în domeniul creației și producției nemijlocite de bunuri materiale a tuturor oamenilor muncii este potențată cu noi elemente care rezultă din forța și vitalitatea gîndirii economice avansate. Unitatea dintre cunoștințe și conștiință atît la nivel de individ cît și pentru fiecare colectiv de oameni ai muncii trebuie să stea la baza **acțiunilor convergente** pentru creșterea puternică a productivității muncii și reducerea mai substanțială a costurilor

de producție, pentru sporirea gradului de valorificare superioară a materiilor prime, combustibilului și energiei și realizarea unui nivel tehnic și calitativ competitiv al produselor noastre. Angajarea responsabilă și competentă a tuturor oamenilor muncii în direcția obținerii de rezultate economico-sociale utile cu un grad optim de competitivitate este, în condițiile actuale, cea mai elocventă expresie a înțelegerii profunde, cu adevărat revoluționare a legității construirii socialismului prin popor și pentru popor. Pentru aceasta este necesar ca și învățămîntul, sub toate formele sale, care are o contribuție primordială la modelarea și perfecționarea fiecărui om al muncii, să-și ridice nivelul calitativ la acela al exigențelor etapei pe care o parcurgem, la nivelul cunoașterii și practicii universale. Numai în acest fel putem să punem în slujba omului, a progresului și bunăstării lui tot ceea ce este mai de preț, edificînd, așa după cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — un socialism ai beșugului și civilizației cu baze trainice pentru autodepășire continuă în viitor.

Formarea omului nou, cu înaltă conștiință socialistă, capabil să dovedească zi de zi forța sporită de gîndire și de creație în folosul progresului și prosperității întregului popor, nu se realizează automat, de la sine. Învățămîntul este primul proces „viu” în care se formează și se modelează continuu un om cu adevărat nou, pe care nu l-a mai avut nici o societate pînă acum, omul ce își construiește în mod conștient, în conformitate cu cerințele dezvoltării sociale, propria sa istorie, propriul său viitor, iar în cadrul său cadrelor didactice care predau științele sociale, în speță științele economice, le revin sarcini sporite, de cea mai mare răspundere. În calitatea lor de educatori, de activiști și propagandiști ai partidului, cadrele didactice care predau științele sociale au datoria patriotică, revoluționară, de a contribui prin întreaga lor activitate la catedră, în cercetarea științifică, în cadrul învățămîntului politico-ideologic etc. la formarea omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, capabil să participe tot mai conștient la fundamentarea și înlăptuirea programului de construire a noii societăți. Pentru aceasta, contactul nemijlocit cu realitățile economico-sociale din unitățile socialiste, stăpînirea și promovarea celor mai avansate cuceriri ale cunoașterii în domeniul dezvoltării societății socialiste constituie căile formării de convingeri solide la tineretul studios și, pe această bază, transformarea lui în viitorii constructori ai comunismului, propulsînd națiunea română spre noi culmi ale progresului și civilizației socialiste și comuniste. Pe deplin conștienți de înalta lor responsabilitate, participanții la construire s-au angajat, în telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu, să facă totul pentru a intensifica activitatea de pregătire profesională și politico-ideologică a tineretului studios, de a-l educa în spiritul înaltelor principii revoluționare ale eticii și echității socialiste, al atașamentului nețărmurit față de patrie, partid și popor, față de cauza socialismului și comunismului, în spiritul concepției științifice despre viață și societate a clasei muncitoare. Este un răspuns angajant al celor investiți cu misiunea nobilă de a contribui la ridicarea conștiinței socialiste a tineretului universitar, pregătind buni specialiști, cu un înalt spirit revoluționar, devotați partidului și patriei noastre, cauzei nobile a socialismului și comunismului, păcii și progresului, făuririi unei lumi mai bune și mai drepte.

Paradișma entropiei

(Urmare din pag. 21)

geometric. În postfața lui Georgescu Roegen (care, între altele, cuprinde enunțul celei de a patra legi a termodinamicii, formulată pentru prima oară de către savantul român) se arată foarte clar că termodinamica determină o limită pentru fenomenele sociale, dar nu le guvernează.

În domeniul specific al entropiei fizice, Rifkin are, fără îndoială, dreptate. Desigur, există reciclarea deșeurilor. Dar așa cum a demonstrat Georgescu Roegen, numai o parte din deșeuri pot fi reciclate, pentru rest energia rămîne definitiv indisponibilă. Fără îndoială că poate fi mult sporită eficiența în conservarea și utilizarea energiei, poate fi folosită energia geotermală. Energia poate fi procurată din surse inepuizabile cum sînt cea solară, fisiunea nucleară pe baza mineralelor conținînd uranium și thorium, și prin fiziunea nucleară folosindu-se apele pămîntului. Sînt însă greutăți practice considerabile: încă nu se știe cum poate fi utilizată economic energia

solară pentru a satisface cerințele de energie pe scară industrială. Fisiunea nucleară necesită instalații extrem de costisitoare, iar fiziunea nucleară nu este încă pusă la punct pentru a fi comercializată. Pe de altă parte, energia hidrolică, combustibilii organici ca și cei fosili constituie surse limitate.

Deșeurile rezultate din activitățile economice sînt o expresie a entropiei constituînd o gravă problemă care trebuie rezolvată de către toate națiunile lumii mai înainte ca substanțele poluante să ducă la o catastrofă planetară. Sînt însă și probleme cu un impact pe termen lung nu mai puțin grave. De pildă, deșeurile radioactive trebuie izolate efectiv de biosferă pentru o perioadă care merge pînă la 240 000 de ani, după fizicianul Peter Auer. Există, de asemenea, primejdia ca bioxidul de carbon și surplusul de căldură și praf, transmisă tot mai mult în atmosferă, să modifice temperatura medie a globului și astfel să se ajungă la topirea calotelor polare, la scufundarea orașelor portuare și, în general, la condițiile începutului și sfîrșitului erei glaciare.

Cartea lui Rifkin, deși nu putem fi întru totul de acord cu aserțiunile sale, este un strigăt de alarmă sugestiv, un mesaj privind gravitatea situației în care se află omenirea și necesitatea unor măsuri urgente pentru a o contracara.

4

Dezvoltarea planificată a economiei naționale

Consultațiile pentru candidații la concursul de admitere în învățămîntul economic superior sînt elaborate pe baza Programei Ministerului Educației și Învățămîntului de către cadrele catedrei de Economie politică de la Academia de Studii Economice din București, sub conducerea prof. univ. dr. doc. N. N. Constantinescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România.

DEZVOLTAREA unitară pe bază de plan a întregii activități economice și sociale reprezintă o trăsătură caracteristică a economiei socialiste. Datorită proprietății socialiste, diferite sectoare de activitate — ramuri, subramuri, întreprinderi — funcționează ca părți ale unui mecanism unic; între ele se formează multiple legături de determinare a nevoii sociale și estimare a resurselor, de dezvoltare proporțională, armonioasă. Socialismul este de neconceput fără o conducere și organizare planificată a economiei naționale.

Proporțiile economice și caracterul lor

ORICE ANALIZĂ a proporțiilor presupune studierea nevoii sociale și a resurselor necesare acoperirii ei. **Nevoia socială reprezintă un ansamblu de trebuințe de consum productiv și neproductiv avînd o structură extrem de variată și un caracter dinamic.** Nevoia potențială devine nevoie reală din moment ce există produsele respective. Pentru aceasta sînt alocate diverselor sectoare resursele economice necesare (mijloace de producție și forță de muncă). Resursele sînt însă limitate. Ca urmare, resursele trebuie utilizate în funcție de urgența și semnificația nevoii sociale, formîndu-se astfel anumite proporții economice.

Proporțiile economice sînt **raporturi cantitative și calitative care se formează în economie în legătură cu diferite părți dintr-un ansamblu de resurse folosite proporțional cu nevoia socială.** Ele pot fi clasificate pe diferite criterii; după funcția pe care o îndeplinesc, există proporții care se referă la ansamblul reproducției, ca, de exemplu, dintre sectorul I și sectorul II, dintre industrie și agricultură; **speciale** care se referă la sectoare (ramuri) importante din cadrul ramurilor, de exemplu, în cadrul industriei, dintre industria extractivă și cea prelucrătoare; **de detaliu** care decurg din diviziunea muncii în interiorul unității economice, adică între diferitele secții și ateliere ale acestora: **teritoriale** care izvorăsc dintr-o diviziune a muncii între diferitele zone și județe ale țării. Avînd în vedere forma lor de exprimare, proporțiile economice pot fi: **natural-materiale, valorice și ale forței de muncă.** Dacă proporțiile natural-materiale reflectă diferitele raporturi în expresie fizică, naturală (de exemplu, dintre cantitatea de coac, minereu de fier, energie și producția de oțel obținută), cele valorice le redau în formă bănească. Concomitent, proporțiile forței de muncă reflectă structura pe ramuri și subramuri a populației ocupate.

Proporțiile economice au un caracter istoric, reflectă structura și profilul economiei naționale, fiind expresia unor relații sociale determinate. Ele exprimă ați raporturi de natură cantitativă, cit și calitativă între diferitele sectoare de activitate. Totodată, proporțiile economice au un **caracter dinamic**, se modifică continuu sub influența a diferiți factori — tehnici, economice, social-politici — care își pun amprenta asupra corelației dintre nevoia socială și resursele economice. Această corelație în actuala etapă de dezvoltare a economiei țării noastre îmbracă tot mai mult un **caracter intensiv**, de sporire a efectelor utile comparativ cu resursele alocate, de asigurare a proporționalității într-o măsură mai mare pe seama caracterului intensiv al creșterii economice. Astfel, la o creștere în 1981 a produsului social de 4,6%, venitul național va spori cu 7,3%. În cadrul fiecărei economii naționale, proporțiile au un caracter **unitar și complex.** Ele reflectă procesul de alocare și utilizare a resurselor economice potrivit condițiilor și cerințelor proprii. Pe acest fond se manifestă necesitatea **caracterului optim** al proporțiilor. Acesta își găsește expresia în existența funcției obiectiv a societății socialiste care oferă posibilitatea de a asigura echilibrul și proporționalitatea dezvoltării economice pe baza cea mai eficientă, maximizînd efectele utile și totodată, minimizînd cheltuielile de producție.

Legea dezvoltării planice proporționale

ATRAGEREA, repartizarea și utilizarea pe sectoare de activitate a resurselor economice potrivit trebuințelor sociale se realizează diferit de la o orînduire socială la alta. În economia

socialistă ea se manifestă sub forma unei **legi obiective specifice, legea dezvoltării planice proporționale.** Ea este o lege proprie orînduirii socialiste avînd ca **atribut specific — planicitatea.** Ceea ce caracterizează această lege nu este proporționalitatea ca atare, ci modul propriu de realizare a acesteia, menținerea proporționalității prin alocarea rațională a resurselor potrivit trebuințelor sociale, anticiparea conștientă a proporționalității economice. Planicitatea înseamnă nu orice fel de proporționalitate, ci **reglare socială prealabilă** pentru ca, pe această bază, să se determine o **relație optimă, realistă între modul de utilizare a resurselor naționale și gradul de satisfacere a trebuințelor sociale.**

Potrivit acțiunii acestei legi, societatea a) **determină nevoia socială și evoluția ei:** ierarhizează trebuințele; b) **antrenează resursele în vederea acoperirii nevoii sociale.** Pe baza cunoașterii prealabile a corelației dintre nevoi și resurse se stabilesc **modalitățile concrete de alocare a resurselor** pe diferite sectoare de activitate (ramuri, subramuri etc.); se **determină obiectivele economice și sociale** de producție pe fiecare sector; este pus în mișcare angrenajul întregii activități social-economice în vederea asigurării echilibrului creșterii și dezvoltării economice.

Legea dezvoltării planice proporționale acționează în cadrul unui sistem de legi economice care reflectă sistemul relațiilor de producție socialiste. Ea acționează în strînsă legătură cu legea economică fundamentală a socialismului, cu legea creșterii neconținute a productivității muncii, cu legea repartiției după muncă, cu legea acumulării socialiste, legea valorii etc. Ca urmare, și în procesul reglării prealabile a producției sociale se impun o cunoaștere și utilizare aprofundată a acțiunii tuturor acestor legi.

Formele concrete de acțiune a legii dezvoltării planice proporționale sînt strîns legate de condițiile specifice fiecărei țări, dînd naștere de fiecare dată unui sistem concret de conducere planificată a economiei naționale. În planificare sînt utilizate o serie de procedee de elaborare a planului de dezvoltare economică, de adaptare a acestuia la schimbările — neluate inițial în considerare — ce pot surveni în realitatea economică, de urmărire a îndeplinirii planului în cît mai bune condiții.

Planul național unic

INSTRUMENTUL principal de conducere și organizare planificată a economiei naționale îl constituie planul național unic. El conține un sistem complex de obiective și sarcini cantitative și calitative, armonizate între ele, menite să precizeze corelațiile de bază ale economiei naționale, ritmurile de creștere economică, utilizarea judicioasă, cu eficiență sporită a resurselor într-o perioadă dată. Acesta se exprimă cu ajutorul unor indicatori de plan în mărimi fizice și valorice care se referă la: **sporirea venitului național și a produsului social într-o analiză calitativă, eficientă; mărirea producției sau volumului activității diferitelor ramuri ale economiei naționale; corelația dintre fondul de acumulare și fondul de consum; creșterea productivității muncii; ridicarea nivelului tehnic și calitativ al produselor; volumul investițiilor și creșterea eficienței lor; reducerea cheltuielilor materiale de producție; reducerea costurilor; volumul desfacerilor de mărfuri; creșterea veniturilor oamenilor muncii; amploarea și eficiența relațiilor economice externe.** Planul de dezvoltare social economică imbină în mod armonios toate categoriile de interes. El este **atocuprinzător** în sensul că include toate laturile vieții sociale și totodată **unitar**, reprezentînd voința suverană a națiunii. De fundamentarea sa științifică depind în mod hotărîtor eficiența utilizării resurselor, creșterea producției sociale, a efectelor utile, sporirea calității vieții și a bunăstării materiale și spirituale.

Caracterul științific al elaborării planului se întemeiază pe: a) determinarea reală a valorii sociale și a evoluției acesteia; b) evaluarea resurselor și analiza lor în dinamică; c) determinarea celei mai bune variante de dezvoltare economică; d) modul de îndeplinire a planului în perioadă

anterioară; e) fundamentarea de programe speciale în vederea intensificării acțiunii factorilor calitativi. Toate acestea se bazează pe studierea aprofundată a mecanismelor de acțiune a legilor economice obiective; pe perfecționarea și utilizarea eficientă a sistemului informațional economico-social; pe prelucrarea și folosirea la timp a informației în vederea adoptării deciziilor de planificare. În acest proces de fundamentare științifică se impune totodată prefigurarea viitorului. Pentru aceasta sînt elaborate **prognosele economice** care reprezintă o anticipare a principalelor procese de știință, tehnologie, resurse naturale, demografie și economie. Prognosele economice stau la baza stabilirii direcțiilor de dezvoltare a principalelor ramuri și domenii, a căilor de perfecționare a activității economice și de sporire a eficienței acestora, prefigurează profilul economico-social al țării, locul său în diviziunea internațională a muncii. Ele se elaborează în cadrul unui sistem unitar cuprinzînd: prognoza macroeconomică, prognoza pe ramuri, prognoza pe probleme de sinteză, prognoze teritoriale. Elaborarea prognozei și planului sînt etape corelate între ele. În cadrul lor legătura nemijlocită este asigurată de elaborarea unor programe speciale de activitate care se referă la domeniul de bază prioritar ale vieții economice: cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, dezvoltarea bazei energetice și de materii prime; dezvoltarea producției alimentare; creșterea nivelului de trai și a calității vieții. Astfel de programe au fost elaborate și aprobate mai ales de Congresul al XII-lea al P.C.R. și de către Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1982. În lumina acestor importante documente, Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1983 a adoptat programul privind creșterea mai accentuată a productivității muncii și de asemenea programul privind îmbunătățirea nivelului tehnic și calitativ al produselor.

Metodologia de elaborare a planului. În țara noastră metodologia de elaborare a planurilor economice este reglementată juridic prin Legea cu privire la dezvoltarea economico-socială a României. Ea cuprinde un ansamblu de probleme privind logica internă a planificării, principiile de bază, modul de elaborare a planului și consfințește realitatea existentă prin care locul central în sistemul conducerii planificate îi revine Partidului Comunist Român care elaborează strategia dezvoltării economico-sociale a țării, stabilește obiectivele fundamentale, orientează și îndrumă întregul potențial al societății noastre, promovează metode, forme și procedee moderne de conducere și organizare planificată.

Logica internă a planificării reprezintă o problemă-cheie a metodologiei planificării. Ea a cunoscut o serie de perfecționări. În prezent se disting: a) planificarea pe baza unor produse sau sectoare considerate de bază pentru etapa respectivă; b) planificarea complexă, centrată pe modelele macroeconomice de creștere și balanța legăturilor dintre ramuri ca bază a lor; c) planificarea optimă axată pe restricții la resurse și maximizarea calității vieții. Principiile de bază au în vedere: imbinarea organică a autoconducerii muncitorești și autogestunii întreprinderilor cu conducerea planificată a întregii activități economico-sociale în condițiile aplicării consecvente și perfecționării continue a centralismului democratic; participarea largă a oamenilor muncii la dezbaterile și adoptarea deciziilor la toate nivelurile de conducere; imbinarea planificării departamentale cu planificarea de ramură și teritorială; elaborarea de niveluri orientative și normative de plan; fundamentarea planurilor economice pe contracte; imbinarea planificării curente cu cea de perspectivă.

Modul de elaborare a planului a cunoscut, de asemenea, o serie de îmbunătățiri. Dacă pînă în deceniul al șaselea acesta era conceput aproape exclusiv ca un flux descendent, în sensul că nivelul organizatoric superior stabilea relativ amănunțit sarcinile și indicatorii de plan pentru nivelul inferior, în prezent activitatea de elaborare a planului pornește de la unitatea de bază (economică, social-culturală, teritorial-administrativă). Pentru încadrarea propunerilor unităților în opțiunile generale ale dezvoltării economice, se elaborează niveluri orientative și normative de plan. **Nivelurile orientative** se exprimă prin **limite minime** pentru produsele fizice de bază, producția valorică și export și **limite maxime** pentru volumele de investiții și import. **Normativele de plan** precizează **sarcini minime** pentru productivitatea muncii, valorificarea materiilor prime, producția și beneficiile la 1000 lei fonduri fixe și **sarcini maxime** pentru costurile de producție și cheltuielile materiale. Ele se circumscriu cadrului orientativ al lucrărilor de plan care oferă puncte de reper, rezultate din opțiunile nivelurilor superioare. Ținînd seama de ele, fiecare unitate elaborează proiectul de plan propriu care reflectă posibilitățile lor specifice. Propunerile de plan sînt transmise către macrounități (întreprinderea către centrală, iar aceasta către ministere) unde sînt centralizate și armonizate. Rezultă astfel proiecte de plan pe ramuri, subramuri, județe etc. care sînt înaintate Comitetului de Stat al Planificării, organ central de specialitate în activitatea de planificare. Acesta, în colaborare cu ministerele, cu alte organe

centrale, precum și ale Consiliilor populare județene, asigură corelarea propunerilor de plan cu necesitățile de ansamblu ale economiei naționale în profil departamental de ramură și teritorial și elaborează propunerile pentru proiectul planului național unic. În fazele următoare proiectul de plan analizat și avizat de Consiliul de Miniștri este examinat în continuare de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, aprobat de Plenara C.C. al P.C.R. și supus votului Marii Adunări Naționale care-i conferă putere de lege juridică. Din acest moment prevederile de plan devin obligatorii pentru toate unitățile și sectoarele economiei naționale, pentru toți oamenii muncii.

Directii principale de perfecționare a activității de planificare

ÎN CONCEPȚIA PARTIDULUI NOSTRU activitatea de planificare poate și trebuie să fie continuu perfecționată sub multiple aspecte, prin luarea în considerare a elementelor noi, prin analiza aprofundată a evoluției resurselor economice, dai fiind caracterul lor restrictiv.

a) Pe acest fond o direcție principală o constituie **perfecționarea continuă a planului național unic** care include toate laturile vieții sociale, toate compartimentele societății. Progresul susținut al tuturor sectoarelor de activitate face necesară conducerea unitară a societății, unirea tuturor eforturilor pe baza conducerii și organizării planificate.

b) O altă direcție se referă la **sporirea atribuțiilor unităților economice** în materie de planificare, în imbinarea organică a planificării micro cu cea macroeconomică, în găsirea unor forme și metode perfecționate de armonizare a planificării tridimensionale (în profil de ramură, departamental și teritorial).

c) **Imbinarea cît mai eficientă a autonomiei unităților economico-sociale, a inițiativei de jos cu conducerea unitară pe baza planului național unic.**

d) **Constituirea de organisme democratice cu caracter permanent** inclusiv pe plan național — cum sînt Consiliul Național al Oamenilor Muncii, Consiliul Național al Agriculturii etc. — menite să creeze un cadru larg de participare a oamenilor muncii la dezvoltarea și adoptarea celor mai importante decizii privind dezvoltarea economico-socială a țării.

e) **Utilizarea unor forme moderne de continuitate în planificare**, de imbinare a prognozelor pe termen lung cu planurile cîincinale și anuale.

f) **Elaborarea de programe speciale pe produse, ramuri și activități ca forme de dezvoltare intensivă și perfecționare a laturilor calitative ale economiei naționale.** Implicarea în mare măsură în activitatea de planificare a activității economice, a cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și introducerii progresului tehnic.

Planificarea reprezintă o componentă fundamentală în mecanismul de funcționare a economiei socialiste. De aceea orice măsură de perfecționare a activității de planificare, a metodologiei și metodei ei, este de natură să asigure o cunoaștere și o utilizare mai eficientă a mecanismului de acțiune a legilor economice. Totodată, perfecționarea mecanismului economic, ca expresie a adîncirii democrației socialiste, înseamnă participare activă, plină de răspundere la elaborarea și îndeplinirea planului în condiții de maximă eficiență. În acest proces se impune perfecționarea sistemului de indicatori, elaborarea de noi indicatori care să reflecte mai bine realitatea social-economică, aportul fiecărui lucrător și unitate economică la creșterea producției sociale; exprimarea cît mai corectă a rezultatelor finale, compararea acestora cu resursele economice avansate și utilizate.

Planificarea socialistă este o activitate extrem de complexă care implică elaborarea unui mare număr de variante ale alocării și utilizării resurselor, cunoașterea cît mai exactă a cerințelor și posibilităților. Ea implică un proces continuu de perfecționare și modernizare a sistemului informațional, de extindere și generalizare a prelucrării automate a datelor, de folosire a tehnicii moderne de calcul, de promovare a unor forme și metode de organizare și conducere planificată a economiei naționale.

prof. dr. Gh. I. TOMESCU

INTREBĂRI :

1. Ce înțelegeți prin nevoia socială? Dar prin proporții economice?
2. Care sînt clasificările proporțiilor economice și după ce criterii?
3. În ce constă caracterul obiectiv al legii dezvoltării planice proporționale? Dar caracterul ei istoric?
4. Definiți planul național unic. Precizați principalii lui indicatori.
5. Care sînt componentele metodologiei (sistemului) de planificare. Analizați-le pe exemplul economiei țării noastre.
6. Enumerați direcțiile principale de perfecționare a activității de planificare.

Criza datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare

- Necesitatea abordării într-un spirit nou -

CIFRELE din statistica UNCTAD indică faptul că datoria externă pe termen mijlociu și lung, publică sau garantată public, a țărilor în curs de dezvoltare a ajuns la sfârșitul anului 1983 la 580—600 miliarde dolari, comparativ cu 523 miliarde dolari la sfârșitul lui 1982. Pentru anul 1984 se avansează cifra de 637 miliarde de dolari. La aceste niveluri trebuie să se adauge datoriile pe termen scurt ale lumii a treia, estimate la 100—150 miliarde dolari *).

În cercurile de specialitate există opinii diverse privind gradul — mai mare sau mai mic — de pericolozitate pe care îl prezintă volumul global la care a ajuns datoria externă a lumii a treia. Nu lipsesc nici părerile extreme: pe de o parte, cei ce consideră că volumul acesteia este în pragul nivelului critic al „exploziei”; pe de altă parte, cei ce apreciază volumul datoriei ca nesemnificativ pentru capacitatea de finanțare existentă în lume.

Indicatorii datoriei — niveluri critice

CEEA ce trebuie analizat însă, nu este volumul ca atare al datoriei externe a lumii a treia, ci câțiva indicatori ai acesteia. În primul rând, **dinamica** ei. În ultimul deceniu, volumul datoriei externe a crescut în medie cu 25% pe an, adică de câteva ori mai repede decât creșterea producției și a exporturilor statelor în curs de dezvoltare. Or, este cunoscut, creditele externe sînt plătite, în ultimă instanță, din producția internă, mai precis din producția exportată. În 1973, suma totală a datoriei reprezenta 17% din produsul intern brut și 89% din valoarea exporturilor lumii a treia, iar la începutul acestui deceniu cifrele s-au majorat la 23% și respectiv 105%. Altfel spus, volumul datoriei a crescut disproporționat de mult față de capacitatea de rambursare a ei.

Un alt indicator semnificativ este **serviciul datoriei externe** (plata anuală a dobizilor și ratelor scadente). Acesta absorbe astăzi aproape o pătrime din încasările valutare, deja modeste, ale țărilor în curs de dezvoltare, realizate în urma exportului de bunuri și servicii.

Creșterea precipitată a datoriei externe a lumii a treia este evidentă în ultimii ani, cînd s-au făcut simțite efectele celor două „șocuri” consecutive ce au zguduit economia mondială: șocul petrolilor și șocul dobizilor. Scumpirea țiteiului în 1979 și recesiunea economică din țările occidentale au majorat importurile și au diminuat exporturile țărilor în curs de dezvoltare. Rezultatul a fost consemnat în deficitele tot mai mari ale balanțelor comerciale și de plăți ale acestor țări. Pentru a finanța aceste deficite și a importa bunurile necesare pentru subzistență și dezvoltare, țările în curs de dezvoltare au trebuit să recurgă într-o măsură crescîndă la împrumuturi externe de pe piețele occidentale de capital privat, acceptînd nivelul deosebit de înalt al dobizilor percepute de acestea în ultimii trei-patru ani. Creșterea ratei dobizilor în țările occidentale a împins, astfel, datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare spre situația de criză.

Se ridică problema: de ce majoritatea țărilor în curs de dezvoltare au continuat să recurgă la creditele scumpe de la băncile occidentale (private)? Orientarea spre sursele de capital private nu a fost cituși de puțin o opțiune proprie, liber consimțită, ci una impusă în mod sistematic de agravarea fenomenelor de criză, de lipsa altor posibilități de a finanța deficitele plăților curente, de politica unor țări occidentale de restrîngere a asistenței oficiale pentru dezvoltare și a celorlalte credite acordate în condiții mai avantajoase țărilor în curs de dezvoltare.

De altfel, în ultimul timp, a avut loc o restrîngere evidentă a importanței pe care o prezintă asistența oficială pentru dezvoltare acordată țărilor „lumii a treia”. Astfel, în ultimii zece ani, împrumuturile primite de țările în curs de dezvoltare de la instituțiile financiare internaționale (în condiții oarecum mai avantajoase) au crescut de 6 ori, în timp ce volumul fon-

durilor atrase de pe piețele de capital (la dobinzi mai ridicate și cu termene de rambursare mai scurte) a crescut de 13 ori. Din datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare existentă în 1971, numai 11% proveneau din credite private, în condițiile piețelor de capital, iar 30% din asistența oficială pentru dezvoltare. După zece ani, asistența oficială pentru dezvoltare reprezenta numai 11%, pe cînd creditele în condițiile oneroase ale piețelor de capital atingeau peste 70% din total.

Aceste tendințe negative au înrăutățit considerabil structura și indicatorii datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare. Plățile pentru dobinzi în contul datoriei externe au crescut de peste 3 ori în perioada 1978—1982 și reprezintă în prezent mai mult de jumătate din serviciul datoriei. Consecința acestei situații este aceea că, în ultimii ani, o proporție tot mai mare din noile împrumuturi luate de țările în curs de dezvoltare a fost utilizată pentru plata datoriei scadente. Transferurile financiare nete către țările în curs de dezvoltare — respectiv diferența dintre noile împrumuturi acordate acestor țări și serviciul datoriei — au scăzut de la 34 miliarde dolari, în 1978, la 18 miliarde dolari, în 1981. Un număr tot mai mare de state ale lumii a treia nu au mai putut onora ratele scadente ale datoriei și au fost nevoite să solicite reeșalonarea plăților. Liberia, Sierra Leone, Turcia în 1980; Republica Africa Centrală, Madagascar, Pakistan, Senegal, Togo, Uganda, Zair în 1981; Bolivia, Jamaica, Sudan în prima jumătate a anului 1982.

Începînd cu toamna anului 1982, problema datoriei externe a luat forme acute, de criză. Pe lista reeșalonărilor au apărut un grup de țări latino-americane cu o datorie externă substanțială (Mexicul, Argentina, Brazilia). Aminarea plăților scadente, mai ales dacă provine din partea unor mari debitori, provoacă, desigur, dereglări în întregul sistem financiar monetar internațional, iar acesta din urmă, prin succesiunea și intercondiționarea plăților, are rezistența unui lanț — țaria o dată veriga cea mai slabă.

Dimensiunile crizei datoriei externe

CRIZA DATORIEI EXTERNE a țărilor în curs de dezvoltare, declanșată în toamna anului 1982, s-a extins în 1983. Capacitatea unui număr tot mai mare de țări de a face față plăților scadente s-a înrăutățit.

Deși situația diferă de la o țară la alta, datele statistice pe ansamblul „lumii a treia” pot fi luate în considerare, fiind semnificative. Pentru a onora serviciul datoriei pe termen mediu și lung (plățile reprezentînd ratele scadente plus dobinzile aferente), țările în curs de dezvoltare au avut nevoie în 1983 de circa 130 miliarde dolari, față de 111 miliarde dolari în 1982 (respectiv 28,3% din încasările lor din export, față de 22% în 1981). Dar aceste țări au înregistrat deficite ale balanțelor de plăți curente de 60—70 miliarde dolari; în consecință, ele nu numai că nu au putut să aloce încasările din export pentru onorarea serviciului datoriei, dar au trebuit să finanțeze deficitele plăților curente.

În aceste condiții, obținerea de credite externe a fost indispensabilă pentru a evita ajungerea în starea de încetare de plăți a majorității țărilor „lumii a treia”. Din păcate, cu excepția Fondului Monetar Internațional și a Băncii Mondiale, care și-au sporit creditele acordate țărilor în curs de dezvoltare de la 10 miliarde dolari în 1981 la 15 miliarde dolari în 1983, toate celelalte surse au redus simțitor fluxurile spre „lumea a treia” (inclusiv investițiile străine, care au scăzut de la circa 16 miliarde dolari în 1981 la 11 miliarde în 1983).

Restrîngerea creditului internațional, în general a finanțării externe, dacă va continua, va împinge inevitabil țările în curs de dezvoltare spre o situație fără ieșire, ceea ce va afecta negativ întreaga economie mondială, toate țările, inclusiv țările occidentale dezvoltate. Desigur, scenariul unui posibil crah financiar mondial are multe aspecte care nu pot fi cuprinse într-o analiză sumară. Menționăm doar câteva efecte vizibile încă de pe acum.

a) Diminuarea simțitoare a posibilităților de export spre țările în curs de dezvoltare. Pentru a putea face față plăților scadente, țările îndatorate restrîng puternic importul; de asemenea, exportul pe aceste relații devine deosebit de riscant

*) Instituțiile de specialitate care țin statistica datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare (U.N.C.T.A.D., Banca Mondială, C.A.D., diverse mari bănci comerciale occidentale) estimează și comunică volumul și structura acesteia pe baza unor metodologii proprii, de multe ori diferite. Din acest motiv, cifrele comunicate de diversele surse nu corespund; diferențele apar în principal ca urmare a sferei mai largi sau mai înguste în care este înțeleasă noțiunea de datorie externă (cine este creditorul, cine este debitorul, termenele de rambursare a creditelor care generează datoria etc.).

din punct de vedere al încasării contravalorii lui. Primii afectați sînt marii exportatori. De exemplu, în primele opt luni ale lui 1983, exportul R.F. Germania spre Mexic a scăzut cu 57%, spre Venezuela cu 48%, spre Brazilia cu 27% (comparativ cu perioada corespunzătoare a anului precedent).

b) Intrarea băncilor creditoare în dificultăți financiare. Neîncasarea sumelor împrumutate va crea dificultăți băncilor creditoare, proporțional cu sumele restante. Trebuie avut în vedere că multe bănci comerciale sînt foarte dependente de creditele acordate țărilor în curs de dezvoltare. Astfel, din datoria externă a Braziliei de 86 miliarde dolari, 22 miliarde de dolari reprezintă debitul față de băncile comerciale americane; încetarea plășilor de către Brazilia ar avea efecte negative în lanț asupra sistemului bancar din S.U.A., în condițiile în care aproape 500 bănci comerciale americane sînt deja în pragul falimentului, datorită recesiunii puternice din 1981-1982.

c) Propagarea unor efecte cumulate asupra întregului sistem economic mondial. Însă efectele negative nu se vor limita numai la nivelul exporturilor și băncilor comerciale, ci se vor propaga în toate compartimentele țărilor creditoare și de aici asupra întregii economii mondiale. Pentru ilustrare, prezentăm în tabelul alăturat calculele efectuate de firma americană de specialitate „Data Resources“ privind efectele probabile asupra economiei S.U.A. ale încetării plășilor externe de către țările din America Latină.

	Argentina	Brazilia	Toate țările din America Latină
Datoria externă (mrd. dolari)	38	86	320
Datoria externă către S.U.A. (mrd. dolari)	8,6	22	71
Efecte probabile ale încetării plășilor asupra economiei S.U.A.			
— Pierdere de produs intern brut (mrd. dolari)	- 5,5	- 24,7	- 69,7
— Reducerea exporturilor (mrd. dolari)	- 3,0	- 14,2	- 38,3
— Pierdere de locuri de muncă (mii)	-90	-399	-1100
— Majorarea deficitului bugetar (mrd. dolari)	+ 1,8	+ 8,4	+ 26,4
— Majorarea ratei dobînzilor interne (puncte procentuale)	+ 0,14	+ 0,6	+ 2,26

Trebuie subliniat că pentru declanșarea unei reacții în lanț de dificultăți și încetări de plăți la scară internațională nu este nevoie ca toate țările în curs de dezvoltare să ajungă în situația de a nu putea onora datoriile scadente. Încetarea plășilor de către „marii debitori“ este — în opinia unor specialiști — suficientă. Convingător în acest sens este nivelul înalt al datoriei unor țări în curs de dezvoltare, precum și faptul că cea mai mare parte a acestor datorii este scadentă în următorii ani (cifrele reprezintă estimări ale băncii americane „Morgan Guaranty Trust“): Brazilia — 86 miliarde dolari; Mexic — 81 miliarde dolari; Argentina — 38 miliarde dolari; Coreea de Sud — 36 miliarde dolari; Venezuela — 30 miliarde dolari.

O abordare nouă a problemei datoriei externe

DEPĂȘIREA CRIZEI datoriei externe, în general a dificultăților de mare amploare care confruntă economia mondială și în mod deosebit țările în curs de dezvoltare necesită măsuri ferme pentru sprijinirea acestor din urmă țări și crearea condițiilor progresului lor economico-social, prin realizarea unor înțelegeri corespunzătoare între țările bogate și țările sărace. În acest context „Apare necesar — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la Conferința Națională a P.C.R. din 1982 — să se abordeze într-un spirit nou problema creditelor acordate țărilor în curs de dezvoltare. Considerăm că trebuie să se aibă în vedere anularea completă a datoriei țărilor sărace, o reducere generală a acestora pentru țările mai puțin dezvoltate, o limitare a dobînzilor și acordarea în continuare de sprijin țărilor sărace în dezvoltarea lor economico-socială“.

Desigur, o asemenea abordare reprezintă o schimbare radicală față de situația de până acum. Ea implică soluții noi, curajoase, care la prima vedere ar putea părea dezavantajoase pentru țările creditoare. O abordare revoluționară a problemei

datoriei externe este însă nu numai necesară pentru a reglementa una din dificultățile majore ale economiei mondiale, dar — la o analiză mai atentă — este și în interesul țărilor creditoare occidentale. De aceea, nu este surprinzător faptul că și în Occident tot mai mulți specialiști înclină spre soluții de această natură.

■ În primul rînd, deoarece explozia dificultăților legate de rambursarea datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare are toate șansele să se amplifice dacă nivelul dobînzilor percepute acestor țări rămîne ridicat. Aceasta pentru că volumul datoriei crește exponențial în funcție de rata dobînzii; la o rată a dobînzii compusă de 5% datoria se dublează în 14 ani, dar la o rată de 20%, în numai 3,5 ani. Perioadele de „dublare a dublărilor“ urmează aceeași curbă exponențială, de unde rezultă că dacă o țară trebuie să plătească o rată compusă de 20%, în 14 ani va suporta o creștere de 16 ori a datoriei numai din capitalizarea dobînzilor.

Intrarea datoriei pe o curbă exponențială ar însemna, îndubitabil, imposibilitatea reglementării ei, amînarea sine die a rambursării sumelor scadente, ceea ce ar contraveni în primul rînd intereselor creditorilor.

■ În al doilea rînd, abordarea revoluționară a datoriei decurge din faptul că actuala ordine economică păstrează restricțiile și condițiile selective în acordarea creditelor internaționale pe care le impun băncile și instituțiile financiare occidentale. În urma aplicării acestor restricții și condiții (denumite, în limbajul de specialitate, „criterii de creditare bancară“), tocmai țările în curs de dezvoltare, țările sărace, care depind mai mult de sursele de finanțare externă, nu pot obține creditele necesare pe motivul că nu au „bonitatea“ financiară corespunzătoare.

Conform criteriilor de creditare bancară din Occident, cu cît o țară este mai săracă, mai puțin dezvoltată, cu cît situația ei economică este mai dificilă, cu atît „bonitatea financiară“ este mai scăzută. Iar celor cu „bonitate financiară“ scăzută, sau li se refuză noi credite, sau li se impun condiții mai înrobitoare la cele acordate (dobînzii mai înalte și termene de rambursare mai reduse decît cele uzuale, condiționări politice etc.). Nu este un secret că, în timp ce marja de dobîndă peste „LIBOR“, percepută la eurocreditele acordate țărilor dezvoltate, este sub un procent, cea percepută țărilor „lumii a treia“ depășește, de regulă, un procent, iar în cazul țărilor cu dificultăți financiare chiar două procente.

■ În sfîrșit, necesitatea abordării în spirit nou a problemei datoriei externe, a creditelor acordate țărilor în curs de dezvoltare rezultă din interdependențele crescînde ale lumii contemporane, care fac necesară nu reducerea, ci intensificarea conlucrării între națiuni pentru depășirea actualelor dificultăți și fenomene de criză. Aici se remarcă două aspecte.

Pe de o parte, în condițiile interdependențelor crescînde din economia mondială apare tot mai clar modul în care măsurile economice interne se răsfrîng asupra celorlalte țări, mai ales dacă este vorba de măsuri restrictive luate de țările dezvoltate, care dețin ponderea majoră în comerțul internațional. Astfel, politica monetară restrictivă a dobînzilor înalte din S.U.A., războiul interoccidental al dobînzilor au avut efecte asupra tuturor țărilor.

Deși în ultimele luni ale anului 1982 și în primele luni ale lui 1983 s-au înregistrat unele reduceri, nivelul dobînzilor din țările occidentale se menține ridicat. De altfel, evenimentele demonstrează că majorarea ratei dobînzilor nu este un fenomen de scurtă durată și nu este asociată numai procesului inflaționist care a caracterizat economia occidentală în deceniul trecut. Menținerea unor rate reale ale dobînzilor la niveluri înalte (4-8%) are efecte deosebit de nocive, frînînd și chiar blocînd investițiile, comerțul, activitatea productivă. Scumpirea creditului nu poate fi tratată ca un simplu fenomen, mai ales cînd depășește orice limită rezonabilă și se dublează sau se triplează nivelul dobînzilor într-o scurtă perioadă de timp; ea are efecte adînci, de durată, de structură, cu multe ramificații, asupra fiecărui aspect al activității economice, asupra tuturor țărilor, de unde și necesitatea reglementării internaționale a acestei probleme.

Pe de altă parte, trebuie să se aibă în vedere efectul „bumerang“, posibilitatea ca anumite măsuri coercitive luate pe tărîm economic de statele mari împotriva altor state să se răsfrîngă negativ chiar asupra celor care le-au inițiat. De aceea, depășirea complexelor și difișilelor probleme monetar-financiare ale lumii contemporane, în mod deosebit evitarea unei crize de proporții a plășilor internaționale rezultată din nezelvarea problemelor stringente ale lumii a treia, depinde în mod hotărîtor de conlucrarea tuturor statelor, fiind și în interesul țărilor occidentale să acționeze în sprijinul țărilor în curs de dezvoltare, să adopte poziții constructive.

Mugur ISĂRESCU
I.E.M.

Mapamond

tehnico-științific

Mini- oțelăriile — perspective de afirmare

ESTE CUNOSCUȚ că o lungă perioadă de timp evoluția industriei siderurgice a avut la bază unități industriale de mari dimensiuni, capabile să realizeze producții ridicate. Această politică industrială se dovedește viabilă și în perspectivă, ca o cale pentru a asigura, în volumul necesar, materialele metalice, vitale pentru dezvoltare. În același timp însă, pe fondul crizei economice în general și al celei energetice în special, s-au conturat și noi opțiuni în ce privește dimensiunile și profilul de fabricație al unor întreprinderi siderurgice. Un exemplu relativ recent în acest sens îl reprezintă minioțelăriile, al căror număr în statele puternic dezvoltate, la începutul deceniului actual, era de circa opt ori mai mare decât cel consemnat cu zece ani în urmă.

Minioțelăria se poate defini drept o întreprindere siderurgică al cărei ciclu de producție are 3 etape principale și anume: cuptoare electrice — instalații de turnare continuă — laminare de oțel comercial, oțel beton, sirmă laminată și alte profile, cu o capacitate anuală care pornește de la mai puțin de 100 mii de

tone și poate merge chiar pînă la 1 milion tone, media fiind în prezent de cca. 100 mii tone/an. Aceste întreprinderi mai sînt denumite și „de piață”, datorită puternicei dependențe de piețele de aprovizionare cu fier vechi și de piețele de desfacere interne și externe.

Care sînt explicațiile dezvoltării deosebit de dinamice a minioțelăriilor? Deși acest fenomen este determinat de o multitudine de motive, în esență succesul minioțelăriilor constă în adaptarea optimă a acestor întreprinderi la cerințele revoluției tehnico-științifice precum și la noile condiții de pe piața internațională a oțelului și îndeosebi cele implicate de scumpirea costului energiei. În mod concret, minioțelăriile aplică procedee tehnologice moderne, cu efecte favorabile asupra productivității muncii, consumului de energie și implicit asupra costurilor. Astfel, majoritatea acestora utilizează în prezent instalații de turnare continuă care permit creșterea gradului de scoatere cu pînă la 10 la sută, reducerea consumului de energie, reducerea costurilor și îmbunătățirea calitativă a țagelilor și produselor profilate.

Capacitatea concurențială superioară a minioțelăriilor este asigurată, de asemenea, de numeroase alte avantaje. Astfel, termenele de realizare a unei investiții pentru o minioțelărie sînt relativ scurte (cca. 15—25 luni), iar investiția specifică pe tonă capacitate anuală este evaluată în medie la numai 300—400 dolari. Specializarea unor firme posesoare de minioțelării în proiectarea și producerea echipamentului necesar înzestrării unei minioțelării a permis unor întreprinderi siderurgice să realizeze investiții specifice în jur de 135 dol./t de capacitate anuală.

Minioțelăriile realizează, de asemenea, cheltuieli mult mai scăzute pentru energie și pentru forța de muncă. Reducerea considerabilă a cheltuielilor pentru energie se datorează, pe de o parte, punerii în funcțiune de instalații ce economisesc energia precum și faptul că minioțelăriile utilizează în proporție de pînă la 100 la sută fierul vechi ca materie primă. Astfel, de exemplu, s-au pus în

funcțiune instalații de laminare directă a țagelilor atunci cînd acestea ies din instalațiile de turnare continuă. Acest procedeu care elimină etapa reincălzirii convenționale a țagelilor înainte de laminare economisește cca. 1 milion BTU (1 BTU = 0,252 calorii) pe tonă de oțel și ameliorează totodată coeficientul de scoatere cu aproximativ 2 puncte procentuale. În același timp, minioțelăriile au fost avantajate de faptul că prețurile fierului vechi, această materie primă care reprezintă de fapt „energie înmagazinată”, au evoluat mult mai favorabil comparativ cu prețul principalelor materii prime utilizate de furnale. Criza din siderurgia țărilor capitaliste dezvoltate și îndeosebi din S.U.A. și Piața comună a determinat o supraofertă considerabilă de fier vechi, ale cărui prețuri au fost pe piața Marii Britanii, de pildă, mai mari cu numai 3—15 la sută în anul 1982 comparativ cu anul 1975, în timp ce la cărbune cocsificabil din extracția internă prețul era mai ridicat cu 114—129 la sută, la mineralul de fier importat sporul de preț a fost de 16—45 la sută, iar la păcură de 226—276 la sută.

Minioțelăriile dețin totodată o poziție de lider în ceea ce privește productivitatea muncii. Atît în Europa de Vest cit și în S.U.A. productivitatea medie anuală a muncii la o minioțelărie de 500 mii tone capacitate/an este apreciată la 830—850 tone/salariat, obiectivul pe termen scurt fiind acela de a atinge un nivel de 1 000 tone/salariat. De altfel, unele minioțelării realizează în prezent o productivitate care, de exemplu, în S.U.A. este de cca. 3,3 ori peste nivelul mediu al siderurgiei naționale. Ca urmare, minioțelăriile reușesc să producă profile din oțel cu costuri scăzute și să aibă posibilitatea de a practica o politică de preț concurențială, îndeosebi în perioadele de recesiune pe piața capitalistă a oțelului. Astfel, spre deosebire de producătorii siderurgiei integrați care utilizează liste de prețuri la care acordă rabaturi de diferite mărimi în perioadele de supraofertă pe piață, minioțelăriile practică liste de prețuri care se modifică rapid în funcție de conjunctură.

Perspectivile minioțelăriilor în siderurgia lumii nesocialiste vor depinde într-o măsură decisivă de introducerea unor noi procedee tehnologice care să le mărească sau cel puțin să le mențină avantajele în ceea ce privește competitivitatea pe planul consumului de energie, productivității și implicit al costurilor în sectorul produselor profilate din oțel și de punerea la punct a unei tehnologii care să permită penetrația minioțelăriilor și în sectorul producției de laminate plate din oțel (table și benzi). În aceste direcții există în prezent numeroase realizări și proiecte. Astfel, o nouă instalație de turnare continuă rotativă lansată recent pe piață permite creșterea de 3 ori a vitezei de turnare comparativ cu instalațiile convenționale de turnare continuă, făcînd totodată posibilă laminarea directă a țagelii fără reincălzire, ceea ce reduce consumul de energie, duce la creșterea coeficientului de scoatere, mărește productivitatea și reduce costurile. Un alt proiect care implică tehnologie de vîrf optează pentru utilizarea procedurii de turnare rotativă centrifugală care permite laminarea directă a țagelilor și realizarea unor cheltuieli de producție extrem de scăzute pentru producerea oțelului beton. Un fenomen care își va pune amprenta asupra evoluției viitoare a minioțelăriilor este faptul că, dacă pînă în prezent expansiunea acestora s-a făcut în principal prin cîștigarea de debușee fie de la producătorii siderurgici integrați, fie de la furnizorii externi, în acest deceniu extinderea minioțelăriilor în țările capitaliste dezvoltate va accentua concurența între minioțelării și va obliga la măsuri de raționalizare a celor mai puțin competitive.

Nicolae NISTORESCU
I.E.M.

ROBOTICĂ

POTRIVIT unui studiu efectuat sub egida O.C.D.E., în următorii zece ani ritmul de creștere a parcului mondial de roboți va fi de ordinul a 30—35%. Factorii care concurează la stimularea cererii de astfel de echipamente de înalt nivel tehnologic ar fi, în general, următorii: creșteri sensibile de productivitate cu importante efecte asupra menținerii competitivității; reducerea costurilor de producție; îmbunătățirea condițiilor de muncă; o rentabilitate ridicată a investițiilor și o flexibilitate sporită la nivelul producției. Dar, opinia autorii studiului, efectele pozitive estimate ale introducerii pe scară largă a roboților nu vor fi confirmate în practică decît dacă sînt respectate anumite restricții. Între aceste condiții limitative sînt reținute, drept esențiale: a) integrarea perfectă într-un sistem de concepție și fabricație asistate de calculator și b) creșterea eficacității în ce privește gestiunea și managementul celorlalte activități specifice unei unități productive. În sfîrșit, un alt aspect larg discutat în literatura economică este cel care vizează efectele roboticii (a noilor tehnologii, în general) asupra balanței forței de muncă. Deși autorii studiului la care ne referim acceptă ideea potrivit căreia extinderea utilizării

Evoluția parcului de roboți în unele țări ale O.C.D.E.

	Parcul actual			Rata de creștere (%)	
	1981	1985	1990	1981—1985	1985—1990
Japonia	9500	27000	67000	30	20
S.U.A.	4500	15000	56000	35	30
Suedia	1700	4100	8300	25	15
R.F. Germania	2300	8800	27000	40	25
Anglia	713	2700	10000	40	30
Franța	790	3000	11500	40	30

Sursa: Bulletin d'Informations sociales, nr. 3/1983

roboților va suprima un anumit număr de locuri de muncă, concluzia generală este aceea că acest număr nu va fi prea mare — de circa 3% în Japonia și Suedia, 1,5% în R. F. Germania, 1% în S.U.A. și circa 0,5% în Franța și Anglia, la orizontul anului 1990.

Prognoze energetice

ÎN ce privește petrolul, pentru 1984, Agenția Internațională pentru Energie (A.I.E.) nu întrevide posibilitatea unor modificări mai mari de 1 dolar în plus sau în minus, față de prețul de la sfârșitul anului trecut. Specialiștii de la British Petroleum consideră, pe de altă parte, că în anul care a început, pentru prima dată după 1979 cererea de petrol nu va mai înregistra un declin, ci se poate anticipa chiar o ușoară creștere, ca urmare a procesului de redresare după criză, care caracterizează economia unora din principalele țări industrializate. Prognosticele companiilor petroliere înțică posibilitatea unei creșteri a cererii cu 0,3—3%, în timp ce A.I.E. are în vedere o creștere cu 1,8%. Analistii firmei Texaco apreciază că pe ansamblul țărilor nesocialiste cererea totală de energie va crește cu o rată anuală de 2,4%, în perioada 1982—1990, la 113,3 milioane barili/zi echivalent petrol.

Anul 1983 a fost caracterizat printr-o redresare sensibilă a activității de explorare, exploatare și dezvoltare.

Între principalele proiecte de dezvoltare, un loc de seamă îl dețin cele din Marea Nordu-

lui unde se pun, totodată, probleme legate de necesitatea menținerii investițiilor la un nivel suficient de scăzut pentru ca exploatarea să fie rentabilă chiar în cazul unor niveluri de prețuri comparabile cu cele actuale, deci fără perspectiva unor creșteri deosebite. Și pentru industria de prelucrare a țițeiului se pun probleme în domeniul raționalizării și investițiilor. Gradul de utilizare a capacităților de rafinare este încă scăzut în lumea occidentală: în țările membre ale C.E.E., de exemplu, acesta este așteptat să ajungă la numai 70% în 1990, față de 61% în 1983 și 58% în 1982. Ca atare, odată cu dezafectarea multor capacități de producție, investițiile se îndreaptă cu precădere către unități profilate pe produse superioare de cracare.

În ce privește gazele naturale, piața este sub semnul unor manifestări contradictorii: pe de o parte se înregistrează o creștere a prețurilor la contractele de livrare, ceea ce face atractivă pentru producători inclusiv exploatarea zăcămintelor periferice; pe de altă parte, este tot mai insistentă preocuparea unor producători relativ noi ca Algeria, Nigeria (inclusiv pentru

exportul de gaze lichefiate), Norvegia (pentru noile zăcămintă din Marea Nordului) pentru intrarea pe piață sau obținerea de noi debușee.

În afara petrolului și gazelor naturale, la celelalte surse de energie modificările așteptate sînt considerate a fi mult mai mici, deși — afirmă ziarul Financial Times — tabloul general este pe departe de a fi static.

Odată cu reînvierea economică din lumea occidentală, cererea de energie electrică a început să crească sensibil, ceea ce face posibilă anticiparea creșterii gradului de utilizare a capacităților de producție. Cărbunul este așteptat să atingă o pondere sporită în producția de energie electrică obținută în termocentrale, fapt care justifică interesul sporit pentru investiții în astfel de obiective industriale, cit și pentru înlocuirea multora din ele cu unități modernizate. Firma Conoco apreciază că ponderea cărbunului în consumul mondial de energie va ajunge la 25% la sfârșitul secolului, față de 20% în prezent.

Potrivit aceleiași prognoze, energia nucleară este așteptată să-și majoreze de la 4% la 9% ponderea în balanța energetică mondială, către sfârșitul secolului.

Programe de dezvoltare

OMAN: obiective ale planului cincinal

ULTIMI 12 ani au fost caracterizați prin transformări importante în economia națională a sultanatului Oman, generate de un singur factor și anume veniturile petroliere. Rezervele de țiței ale Omanului sînt estimate la circa 330 milioane tone, ceea ce ar acoperi 20 de ani de exploatare, la un nivel mediu al producției de 15 milioane tone anual. Țițeiul asigură 96% din veniturile din export ale țării, susținînd pe plan intern efortul de dezvoltare economică. Pe această bază, au fost lansate planuri de dezvoltare economică, cel de-al doilea plan cincinal, privind perioada anilor 1981—1985 incluzînd obiective de stringență actualitate. Un prim obiectiv îl constituie extinderea infrastructurii și a serviciilor, stoparea migrației populației către centrele urbane prin asigurarea de locuri de muncă și a unor condiții de viață adecvate în mediul rural. Un al doilea obiectiv important se referă la îmbunătățirea aprovizionării cu apă prin reamenajarea sistemelor existente, realizarea unor proiecte pe scară largă în acest domeniu etc. Eforturile însemnate se îndreaptă de asemenea către dezvoltarea agriculturii, pescuitului, industriei extractive și prelucrătoare, inclusiv pe seama creșterii participării sectorului particular la realizarea acestor obiective.

În cadrul parametrilor largi ai planului, centrul de greutate îl constituie realizarea unor importante proiecte de investiții în diferite domenii de activitate economică. Volumul investițiilor destinate realizării acestor proiecte a crescut cu 75% față de perioada de plan precedentă, cea mai mare parte fiind destinată domeniilor productive și serviciilor.

Unul din cele mai importante proiecte prevăzute în plan îl constituie topitoria de cupru aparținînd firmei Oman Mining Co., cu o capacitate de export de 20 mii tone anual. Cuprul se va extrage în cea mai mare parte de la mina Lasail care va avea o capacitate de producție de 1 milion tone minereu anual.

În vederea dezvoltării industriei construcțiilor, necesarul intern de ciment va putea fi acoperit în întregime din producția proprie odată cu introducerea în funcțiune a două fabrici de ciment. Prima va fi amplasată în zona industrială Rousail și va avea o capacitate de 624 mii tone anual, iar cea de a doua va fi situată în portul Raysut în apropiere de Salalah și va avea o capacitate de producție de 210 mii tone anual.

În domeniul energiei electrice și al desalinizării apei de mare se preconizează dublarea capacității de producție a uzinei de desalinizare a apei de la Qurayat, alimentată de la centrala termică de 225 MW de la Ghubrah. O altă centrală termică cu o putere instalată de 200 MW va fi construită în zona industrială Rousail. Alte proiecte de investiții se referă la construirea unor baraje pe riul Daygah și la Al Khoudh.

Doina DANCUI

EVOLUȚII MONETARE

CARACTERISTICA PRINCIPALĂ a săptămîinii 13—17 II 84 pe piețele valutare a constituit-o slăbirea cursului dolarului S.U.A. în raport cu celelalte valute occidentale.

Anunțarea creșterii vânzărilor cu amănuntul în S.U.A., cu 2,2% în luna ianuarie a.c. (față de o creștere de numai 0,1% în decembrie 1983) nu a provocat, așa cum se aștepta, cumpărări masive de dolari și ca atare majoritatea operatorilor care și-au constituit poziții excedentare în dolari au fost obligați să le schimbe, prin vânzări corespunzătoare și cu efect imediat asupra poziției monedei americane. Această mișcare tehnică are însă la bază o oarecare nervozitate pe care o manifestă investitorii în legătură cu capacitatea S.U.A. de a rezolva satisfăcător problemele economice fundamentale și în primul rînd deficitul bugetar și cel comercial, în continuă creștere, fapt ce a determinat o accentuare a fugii de capital din S.U.A. Împreună alte țări (și în special înspre R.F.G., care beneficiază de date economice favorabile). Sistemul Federal de Rezerve a intervenit pe piață pentru a stopa „volatilitatea” cursului dolarului, dar cu sume ale căror valori nu au fost menționate.

Francul belgian, beneficiind și de majorarea de la 10 la 11% a taxei oficiale a scontului, în încercarea autorităților monetare centrale de a-l îmbunătăți poziția în cadrul Sistemului valutar vest-european, s-a repreciat în perioada analizată în relația cu dolarul cu cca. 2,5% (54,95 franc/1 dolar pe 17.02.84); procent apropiat de depreciere a mai înregistrat și francul francez (3,26 franc/1 dolar comparativ cu 8,4550 franc/1 dolar), ajutat fiind de publicarea creșterii produsului intern brut pe trim. IV 1983 cu 0,6%, după o scădere de 0,3% în trim. III 83) și marca vest-germană (2,6850 mărck/1 dolar și respectiv 2,7475 mărck/1 dolar), influențată favorabil fiind de aprecierile Institutului German de Economie privind creșterea în 1984 a excedentului contului curent, precum și de

publicarea cifrelor privind creșterea peste estimări a produsului național brut în 1983, cu 1,3%.

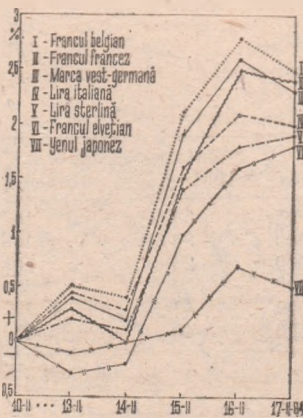
Publicarea cifrelor privind creșterea producției industriale în Marea Britanie cu 0,6% în luna decembrie 1983 (față de o creștere de 0,4% în luna precedentă) a ajutat marginal situația lirei sterline, care înregistra la închiderea din 17 II 84 o reprecieri de 1,9% în raport cu dolarul (1,4425 dolar/1 liră, față de cursul de referință de 1,4150 dolari/1 liră).

Francul elvețian s-a consolidat față de dolar cu 1,8% în intervalul analizat (2,1925 franc/1 dolar pe 17 II), dar a pierdut în relația cu marca vest-germană. Publicarea cifrelor privind majorarea deficitului comercial în ianuarie a.c. la cca. 1 miliard franci (după anul de numai 147,1 milioane franci în decembrie 1983) și mai ales opiniile unei mari bănci elvețiene legate de faptul că referendumul din luna mai a.c. vizînd relaxarea legislației privind secretul bancar s-ar putea solda cu un succes, iar acest lucru va duce la o fugă masivă de capital din Elveția, au fost factori care au afectat corespunzător poziția francului.

Yenul japonez a fluctuat în jurul nivelului de 233 yen/1 dolar, cursul de la închiderea din 17 II de 233,25 yen/1 dolar fiind cu numai 0,5% peste cel de referință.

Dobînzile la depozitele pe termen de 6 luni la principalele eurovalute au avut următoarea evoluție (se dau nivelurile din 17 II 84, comparativ cu cele din 10 II 84): 10,25 și 10,0625% la eurodolar, 9,5625 și 9,625% la eurolira sterlină, 6 și 6,0625% la euromarca vest-germană și 3,8125 și 3,9375% la euromark elvețian.

Prețul aurului la Londra a manifestat o tendință de creștere, al doilea fixing din ziua de 17 II de 382,15 dolari/uncie fiind cu 4,50 dolari/uncie peste cel corespunzător din 10 II 1984.

Gheorghe MUNTEANU
Alexandru OLTEANU

Evoluția principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 13—17 II; bază: 10 II 1984.

Combaterea sărăciei rurale

O PUBLICAȚIE recentă a F.A.O., prefațată de Edouard Saouma, directorul general al organizației, prezintă câteva aspecte privitoare la acțiunile inițiate încă în 1979 în cadrul Conferinței mondiale pentru reforma agrară și dezvoltare rurală. Lupta contra sărăciei rurale a fost declarată obiectiv prioritar, pentru a cărui realizare au fost operate reorientări în cadrul majorității programelor F.A.O. Soliditatea sectorului agricol reprezintă una din garanțiile de bază ale reducerii vulnerabilității țărilor în curs de dezvoltare față de exterior, ceea ce presupune acțiuni guvernamentale coerente și consecvente, orientate în această direcție. În preocupările F.A.O. intră acordarea de asistență în domeniul planificării economice, al cărei scop trebuie să fie dezvoltarea echilibrată, indicându-se mai multe domenii de acțiune la nivel statal: asigurarea accesului populației rurale la resursele naturale principale în agricultură, a accesului la factori de producție, la piețe și servicii în acest domeniu, extinderea activităților rurale neagricole, educația și pregătirea prin formare școlară și răspîndirea informațiilor etc. Subliniind importanța asistenței, uneori cu caracter exclusiv metodologic, studii remarcă în același timp faptul că eforturile proprii ale țărilor în curs de dezvoltare, reprezentînd soluția principală în lichidarea sărăciei rurale, sînt insuficient secundate de ajutoarele internaționale. Din fondurile Programului de Cooperare Tehnică al F.A.O. au fost finanțate 37 de proiecte în 1980—1982, în valoare de 2,1 milioane dolari. În cadrul conferinței mondiale anterior menționate au fost solicitate contribuții ale țărilor participante, în valoare de 20 milioane dolari, peste bugetul obișnuit al F.A.O.

Cehoslovacia: organizarea producției industrializate

DEZVOLTAREA producției de roboți industriali, reprezentînd o prioritate în construcția cehoslovacă de mașini, face obiectul programului special „Roboți și manipulatori industriali”, care reglementează o serie de aspecte, începînd de la cercetare-dezvoltare și încheind cu aplicarea în procesele industriale a noilor mijloace tehnice. Organul coordonator în acest domeniu este Institutul de Cercetări pentru Industriile de Prelucrare a Metalelor din Prešov, care dezvoltă producții de serie de roboți și manipulatori industriali, în colaborare cu alte institute de cercetări, instituții de învățămînt superior, centre de studii și proiectare. Procesul de robotizare a industriei prelucrătoare din Cehoslovacia este orientat spre punerea la punct a unor centre de prelucrare automatizate. Preocupările în acest domeniu explică organizarea în complexul expozițional al Tîrgului de la Brno a unui salon internațional

„ROBOT” (22—28 februarie a.c.), destinat în primul rînd prezentării centrelor tehnologice automatizate, produse de întreprinderi cehoslovace și expozanți străini.

China: valorificarea energiei eoliene

DUPĂ estimările specialiștilor, China dispune de un potențial total de un milion MW energie electrică obținabilă prin utilizarea energiei eoliene, din care 160 mii MW reprezintă potențialul efectiv exploatabil. Dacă numai 1% din acesta ar fi pus în valoare, producția anuală de energie electrică ar fi de 3 mrd. kWh, ceea ce reprezintă 10% din cantitatea de energie electrică utilizată în regiunile rurale ale țării în anul 1980. Avînd în vedere existența unor zone în care furnizarea energiei prin liniile energetice naționale este dificilă (zone de stepă izolate, munți, insule etc.), cercetarea posibilităților de exploatare a energiei electrice se orientează spre generatoare de mică putere, destinate unor nevoi locale, între care asigurarea cu energie electrică a unor mici comunități rurale, a stațiilor meteorologice, a unor faruri amplasate în insule. Intensificarea în

ultimii ani a cercetării în acest domeniu, crearea unor stații de încercare la nord de Beijing și în provincia Zhejiang — aceasta din urmă în cadrul acțiunilor O.N.U. pentru dezvoltarea de noi surse de energie — au condus la crearea de prototipuri sau la inițierea de producții de serie pentru generatoare electrice cu acționare eoliană, de regulă de mică putere (1—55 kW), apreciindu-se că acestea prezintă avantaje tehnico-economice importante în comparație cu generatoarele de mare putere.

Utilizarea parțială a forței de muncă

ÎN Europa occidentală încercările diferitelor guverne de a combate șoma-

jul se concentrează în ultimul timp asupra extinderii sistemului orarelor reduse de lucru, cărora numeroase publicații le consacră analize din diferite unghiuri de vedere, insistînd asupra avantajelor, fără a trece însă sub tăcere și aspecte sociale nefavorabile, care pun uneori semnul egalității între șomajul parțial și sistemul menționat.

După cum rezultă din analize și sondaje reluate de publicația „Problèmes économiques”, numai în țările membre ale C.E.E. circa 10 milioane salariați (aproximativ 10% din populația activă, cu procentaje variînd de la 20,8% în Danemarca și 15,4% în Marea Britanie, la 10,2% în R. F. Germania și 7,4% în Franța) au locuri de muncă presupunînd în mod permanent orar redus. Sursa citată menționează că femeile reprezintă 90% din această categorie de lucrători, mai ales în domeniul serviciilor, iar în cazul bărbaților predomină tinerii și cei cu vîrstă înaintată.

Reglementările sociale privind lucrătorii cu timp de muncă parțial diferă de la o țară la alta: în Olanda salariul minim orar se aplică numai persoanelor care lucrează peste o treime din ziua de muncă „standard”; în Belgia este necesară îndeplinirea condiției de a presta o activitate de cel puțin 2 ore pe zi pentru a beneficia de un minimum de asigurări sociale; în Anglia numai celor care însușesc peste 16 ore de muncă săptămînal li se aplică prevederile privind, de exemplu, asistența în caz de concediere.

Stimularea exportului întreprinderilor mici

LEGĂTURA între capacitatea de export și utilizarea forței de muncă a devenit și pentru S.U.A. o problemă social-economică importantă, avînd în vedere că, la nivelul anului 1982, la fiecare 8 locuri de muncă nou create unul se datora activităților orientate spre export. Corelația este ilustrată și în sens invers, scăderea exporturilor între anii 1980—1982 determinînd, direct sau indirect, în proporție de 40% pierderea locurilor de muncă din anii respectivi. Antrenarea în activitatea de export a celor 25 de mii firme mici, care produc mărfuri exportabile, este condiționată de obstacole serioase, între care lipsa aproape totală de experiență în domeniu, dar mai ales accesul foarte limitat la sistemul de finanțare a exportului, care prin intermediul Eximbank este practic monopolizat de firmele mari. Împrumuturile acordate de aceasta firmelor mici reprezentau în 1982—1983, potrivit unor studii întreprinse de organisme guvernamentale, mai puțin de 3% din total. Eximbank intenționează să aplice măsuri special adaptate nevoilor firmelor mici cu posibilități de export, între care un program de împrumuturi pe termene de 1—5 ani, cu dobîndă fixă, pentru contracte depășind 2,5 milioane dolari și un sistem mai avantajos de asigurări, prin polițe cu prime reduse, acoperind 95% din riscurile comerciale în primii doi ani.

Revista ECONOMICA

Ediție de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 8 din 24 februarie 1984

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Investiții. Intrarea la termen în funcțiune a noilor capacități de producție (Ion Lae) 1
- Exigențe ale extinderii cooperării interuzinale (Daniel Mărguș) 11
- Mica industrie și valorificarea marilor resurse locale disponibile (Nicolae Blaga) 5
- Creșterea producției și a eficienței economice la cultura de soia (Ion Dincu) 6
- Promovarea exporturilor complexe (N. Popovici) 8
- Autogestiunea în întreprinderi: răspundere, acțiuni, rezultate. Beneficiul — pârghie de ridicare a nivelului calitativ al produselor (Constantin Tudoran, Constantin Prigoreanu) 10
- Considerații privind conținutul și cuantificarea productivității muncii (III) (Barbu Gh. Petrescu) 12

ȘTIINȚA — TEHNOLOGIE — EFICIENȚA

- Mecanismul dezvoltării tehnologice și progresul economic (Cristian Popescu) 15

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- La baza ritmicității producției — o programare riguroasă (Mihai Fediuc, George Moldoveanu) 17

TEORII ● IDEI

- Gîndirea economică în acțiune — o cerință esențială a dezvoltării intensive (Ilie Văduva) 19
- Consemnări. Paradigma entropiei și implicațiile globale (M.C. Demetrescu) 20
- Școli ● curente ● economiști. „Economia ofertei” — o variantă neoclasică (I) (Ion Lupu, P. P. Fudulu) 22

IN SPRIJINUL CANDIDAȚILOR LA CONCURSUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL ECONOMIC SUPERIOR

- Dezvoltarea planificată a economiei naționale (Gh. I. Tomescu) 25

ECONOMIE MONDIALĂ

- Criza datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare. Necesitatea abordării într-un spirit nou (Mugur Isărescu) 27
- Mapamond tehnico-științific. Miniote-lările — perspective de afirmare (Nicolae Nistorescu) 29
- Tendințe ● conjuncturi 30
- Mondorama 31

IN SUPLIMENT: Curier economic-legislativ

IN THIS ISSUE

- Investments. New capacities committed in due time (Ion Lae) 1
- Requirements for the extension of the collaboration between industrial factories (Daniel Mărguș) 3
- Small industry: turning into account disposable local resources (Nicolae Blaga) 5
- Increasing the output and the economic efficiency of the soybean production (Ion Dincu) 6
- Complex exports promotion (N. Popovici) 8
- The benefit: a lever for the increase of the qualitative level of the products (Constantin Tudoran, Constantin Prigoreanu) 10
- Some opinions concerning the content and the quantification of the labour productivity (III) (Barbu Gh. Petrescu) 12
- The mechanism of the technological development and the economic progress (Cristian Popescu) 15
- A rigorous programing — a basic need for a rhythmic production (Mihai Fediuc, George Moldoveanu) 17
- The economic thought in action: an essential need of the intensive development (Ilie Văduva) 19
- The paradigm of the entropy and its global impact (M.C. Demetrescu) 20
- Schools ● trends ● economists. „Supply-side economics”: a neo-classical alternative (I) (Ion Lupu, P.P. Fudulu) 22
- The crisis of the external debt for the developing countries. The need for an approach in a new spirit (Mugur Isărescu) 27
- Small size steel works. Promotion perspectives (Nicolae Nistorescu) 29

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Капитальные вложения. Пуск в действие в срок новых производственных мощностей (Ион Лае) 1
- Требования расширения внутризаводского кооперирования (Даниел Мăргуș) 3
- Малая промышленность и освоение больших наличных местных ресурсов (Николае Блага) 5
- Повышение урожаев и экономической эффективности культуры сои (Ион Динку) 6
- Развитие комплексного экспорта (Н. Попович) 8
- Самохозяйствование на предприятиях: ответственность, меры, результаты. Прибыль — рычаг повышения качественного уровня изделий (Константин Тудоран, Константин Пригореану) 10
- Соображения относительно содержания и количественного измерения производительности труда (III) (Барбу Г. Петреску) 12
- Механизм технологического развития и экономический прогресс (Кристиан Попеску) 15
- В основу ритмичности производства — строгое программирование (Михай Федиук, Джордже Молдовеану) 17
- Экономическое мышление в действие — существенное требование интенсивного развития (Илие Вăдува) 19
- Заметки. Парадигма энтропии и общие последствия (М.К. Деметреску) 20
- Школы ● течения ● экономисты. «Экономика предложения» — неоклассический вариант (I) (Ион Лупу, П. П. Фудулу) 22
- Кризис внешней задолженности развивающихся стран. Необходимость нового подхода (Мугур Исăреску) 27
- Информация. Министалелитейные заводы — перспективы утверждения (Николае Нистореску) 29

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămânal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămânal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonindu-vă din timp și pe termene cât mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28—30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresându-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136—137, telex 11126, București, str. 13 Decembrie.

Redacția și administrația: 70 159 București, Bd. Magheru nr. 28—30, etaj 1, sectorul 1, Telefon 59 20 60. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1.

NR DAR PLĂCUT ȘI UTIL !

PRODUCĂTOR : INTREPRINDEREA „MIRAJ“ — BUCUREȘTI

Vă recomandăm gama PELL AMAR :

- Cremă hidratantă de zi
- Cremă emolientă de noapte pentru ten sensibil
- Cremă hidratantă pentru ten gras și normal
- Loțiune tonică pentru ten gras și normal

PRODUSELE COSMETICE ALE INTREPRINDERII
„MIRAJ“ — BUCUREȘTI !

BLĂNURI

ELEGANȚĂ ȘI CALITATE

Din blănurile animalelor de crescătorie,, lucrători cu înaltă calificare creează adevărate... frumuseți vestimentare.

Haine, jachete, cape, etole, pălării din blană de nură, nutrie, vulpe albastră sau polară, în croială clasică sau modernă, se găsesc la vânzare în toate magazinele tip ROMARTA și în raioanele specializate din magazinele universale.